UĞUR MUMCU

UĞUR MUMCU

"SÖZ meclisten içeri..."

UĞUR MUMCU ARAŞTIRMACI GAZETECİLİK VAKFI

22 BASKI

UĞUR MUMCU

SÖZ MECLİSTEN İÇERİ

um:ag

um:ag Vakfı Yayınları: 10
Bütün Yapıtları Dizisi: 8

SÖZ MECLİSTEN İÇERİ

UĞUR MUMCU

1'inci Baskı: Ekim 1981, İstanbul
22'inci Baskı: Agustos1996, Ankara, 3 000 adet
Söz Meclisten İçeri", 21. baskıya kadar "Tekin Yayınevi" tarafından toplam 78 500 adet yayınlanmıştır.

ISBN 975-8084-18-6

Yayın Yönetmeni: Ali TARTANOĞLU

Kapak Tasarımı ve İllüstrasyon: SOLARİS

Dizgi: um:ag

Baskı: DUMAT

SÖZ MECLİSTEN İÇERİ

UĞUR MUMCU

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Bir Küçük Söyleşi 1
Tutanaklan Utandıran Sözler 15
Psikopat'tan Orospu Çocuğu'na... 51
Zalimlerin Uşakları... 59
"Mebus Pazarı"... 65
Gülerek Vatana İhanet!... 73
Kargacı Bakan... 77
Kavgalar... 83
Hümanist Fraksiyon 87
Ispartalı Sadrazamlar 93
Batılı Sövgüler 97

SUNUŞ

Atatürkçü, laik, cumhuriyetçi, demokrat bir Türkiye'nin yılmaz savunucusu; devrimci, hep emekten yana, araştıran ve sorgulayan gazeteci Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 günü otomobiline konan bir bomba ile, inandığı tüm bu değerler uğruna yaşamını yitirdi.

Eşi Güldal Mumcu ile çocukları Özgür ve Özge; Uğur Mumcu'nun, yukarıda ana çizgilerini vermeye çalıştığımız kişiliğini gelecek kuşaklara aktarmak; kütüphanesini, arşivini ve tüm yazılarını tasnif edip araştırmacıların kullanımına sunmak, gazeteciliğe hevesli gençleri, araştırmacılık alışkanlığıyla mesleğe kazandırmaya çalışmak vb. amaçlarla Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfi'nı Ekim 1994'te hukuken, Aralık 1995'te de fiilen yaşama geçirdiler.

Bu amaçlar dışında vakfın elbette görevleri de var. Bunlardan ilk akla geleni ve belki en önemlisi, aradan üç yıldan fazla bir süre geçmesine karşın hala sonuçlanmamış, hala faili meçhul durumdaki Mumcu Cinayeti'nin sonuna kadar takipçisi olmak. Bu görevin ilk ürünü sayılabilecek SUİKAST RAPORU 93/96 Uğur Mumcu Cinayeti Soruşturması Sorgulanıyor adlı çalışma, bir um:ag yayını olarak okuyuculara ve Uğur Mumcu dostlarına sunuldu.

Bir başka görev, bir başka borç, ama aynı zamanda hak ise, Onun daha önce yayınlanmış kitaplarının, bu kez adını taşıyan um:ag logosu altında yayınlanması idi. Böylesi bir cinayet söz konusu olmasaydı, bizim için de böyle bir görev doğmayacaktı. Ama cinayet, bu görevi kaçınılmaz kıldı. Elinizdeki kitap işte bu görevin bir ürünü.

Bu noktaya ulaşılmasında, Mumcu'nun bütün kitaplarını 1975'ten bu yana, 21 yıldır dostlukla, özenle yayınlamakta olan Tekin Yayınevi'ne ve Sayın Kemal Karatekin'e hem bu hizmet, hem de anlayış ve katkılarından dolayı teşekkür ederiz. Söz Meclisten İçeri'nin ilk 21 baskısı da Tekin Yayınevi tarafından yayınlanmıştı.

Türkiye koşullarında hele Uğur Mumcu Vakfı olarak, belli bir özel, toplumsal amaçla kitap yayınlamak güç bir iş. Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal koşulları, bu koşulların özellikle yayıncılık sektörüne nasıl yansıdığı biliniyor. Öteki giderler göz ardı edilse bile, kitap fiyatının yarıya yakınının dağıtım, üçte birinin de kâğıt gideri olarak düşünülmesi, sorunu kavramak için yeterlidir sanırız.

um:ag da en büyük sıkıntıyı kitapların fiyatını belirlerken yaşadı. Hem olabildiğince nitelikli ürün yaratmaya, hem de burada "kitap" olan bu ürün ile, Uğur Mumcu okurları arasında bir uzaklık olmamasına uğraşırken çok zorlandık. Kitaplarımızın fiyatı bilinen tüm gerçeklere karşın yüksek bulunabilir. Ama kağıt ve baskı kalitesi dikkate alınırsa, kitaplarımızın fiyatının sık sık değişmemesi için çaba harcanacağı bilinirse, okuyucunun hoşgörü katsayısının da artacağını umuyoruz.

Söz Meclisten İçeri'nin şu anda elinizde bulunması, bu umudumuzun yersiz olmadığını gösteriyor. Bu, ayrıca, ülkemizi siz dost okurlarla birlikte aydınlık yarınlara taşımak amacıyla kurulan Uğur Mumcu Vakfı'na yapılmış önemli bir katkı. Sağ olun.

Bir önemli görevin gereği olan bu kitapların yeniden yayınlanmasında bize çok değerli katkılarda bulunan, Abdullah Nefes, Fatih Alpertan, Öcal Beningtan, Savaş Sönmez, Hakkı Erdem, Canan Duran, Çiler Keleş, Sezer Yücel, Neriman Küpçü, Şebnem Kocabıyık, Zeynur Türkmen, Sunda Işık ile Kubilay Gönen ve arkadaşlarını, Dumat Matbaası ve çalışanlarını, kapak düzenle-melerini büyük bir ustalık ve özenle yeniden yapan Emrah Yücel ve Murat Kaya'yı da unutmadık. Onlara da içtenlikle teşekkür ediyoruz.

Çağlar boyunca daha iyi, daha güzel, daha aydınlık bir dünya dileyen insanlar, düşünceleri uğruna eziyet çektiler, öldürülmeyi göze aldılar, öldürüldüler. Yaşamını, bu yolda gözünü kırpmadan feda edebilecek insanlara gerek duyulmayan, ışıl ışıl ve güzel bir dünyanın, ancak sizin gibi aydınların emeği ve çabası ile oluşacağına inanıyoruz.

Bu çabanın başarıya ulaşabilmesinin ilk koşulu, unutmamak!

Düşünenlerin öldürülmemesi, öldürülenlerin unutulmaması dileğiyle...

um : ag

BİR KÜÇÜK SÖYLEŞİ

"Parlamentolar toplumlann aynalandır" sözü ne ölçüde doğrudur, bilemem. Belki bir bakıma doğrudur; parlamentolar, toplumlara "gökten zenbil ile" düşmez, milletvekilleri, senatörler, toplumlann içinden çıkar; parlamento bu bakımdan bir "ayna" sayılabilir.

"Parlamentolar toplumlann aynalan" sözü bir bakıma yanlıştır. Yanlıştır, çünkü, seçim sistemleri ve ülkenin yapısal özellikleri, halkı, parlamento aynasında olduğu gibi yansıtmaz. Bu aynada, çoğu kez birbirlerine benzer görüntüler, başka başka "makyajlarla" yansıtılır. Örneğin bir seçim sisteminden bir başka seçim sistemine göre bu "ayna" birbirlerinden farklı, değişik görüntüler verir.

Günlük dilde "milli irade" olarak adlandınlan seçim sonuçlannı, seçim sistemleri açısından değerlendirdiğimizde, bu "milli irade"nin, bir önceki parlamentonun belirlediği seçim yasasına göre değişik sonuçlar verdiğini görürsünüz. Öyleyse bunlardan hangisi "milli irade", hangisi değildir? Buna yanıt bulmak gerekir.

Hukuk alanında olduğu gibi, siyasal konularda da soyut ve genel kavramlarla konuşmak insanlann kolayına gelir. Sözgelişi "milli irade" deyince, bu tılsımlı sözün yaratacağı yankılarla çok "bilimsel" konuştuğumuzu sanırız. Bunun gibi, "egemenlik" deyince; hükümetin, bakanlıklann, meclislerin "manevi şahsiyetleri" deyince, olup bitenleri, hükümetleri, bakanlıklan, meclisleri oluşturan kişilerden soyutluyarak, konulan, bir çeşit "metafizik" bulutlar içine sokarız. Bunu yaptık mı, gerisi kolay; bundan sonra kim "milli irade"ye karşı çıkabilir, kim "egemenlik" kavramını eleştirebilir, kim "manevi şahsiyet" kavramının dokunulmazlık zırhını deler!

Yirminci yüzyıl akıl çağıdır. Yirminci yüzyılda her konu, özgürce ve serbestçe tartışılmalıdır. İlk Yunan uygarlığından, İslam kültürüne, İslam kültüründen, Hıristiyan uygarlığına, buradan, burjuva devrimlerine, sosyalist kültüre kadar, insanlığın sahip olduğu bütün "düşünce mirası" yirminci yüzyılın insanına açık olmalıdır. Özgür insanlık, yüzyılların biriktirdiği bu görkemli mirası, yirminci yüzyılın insanına cömertçe açmalıdır.

Ben diyorum ki, "tartışalım"; bütün konuları tartışalım. Tartışmaya, bu tartışma uygarca olduğu sürece, hiçbir sınır, hiçbir yasak getirilmemeli; getirilmemeli ki, bu insanlık mirasından, özgürce ve eşitçe yararlanalım!

Örneğin "milli irade", örneğin "egemenlik", örneğin "manevi şahsiyet" nedir, ne değildir, bunları tartışalım.

Bir seçim sisteminden daha başka seçim sistemine değişik sonuçlar veren oylama biçimi "milli irade" midir, yoksa yalnızca seçim sistemlerine göre belirlenmiş yöntemlerle elde edilen "çoğunluk iradesi" mi? Ya da "millet egemenliği" diye tanımlanacak bir "egemenlik" biçimi var mıdır? Var mıdır ki, "milli irade", "millet egemenliği" ve "manevi şahsiyet" kavramları yıllardır bizleri ipotekleri altına alır?

Ünlü Fransız hukukçusu Duguit, "Hayır" diyor, "millet egemenliği öğretisi, kralın ilahi hakkı yerine milletin ilahi hakkını geçirmekten başka bir şey yapmamıştır... " Ve devam ediyor: "Eğer bir karar 500'e karşı 1000 oyla alınmış ise gerçekten 1000 kişi iradeleriyle öteki 500 kişiye hükmetmiş olurlar. Bu taktirde sizin millet egemenliği dediğiniz nesne 1000 kişinin elinde demektir ve 1000 bireysel irade, öteki iradelere hükmetmek savındadır ve bu, kralın iradesi ile tabasına hükmetmek istemesinden daha haklı bir sav değildir. Millet egemenliği sadece, azınlığın, çoğunluğun boyunduruğuna girmesi demektir."

Doğru ama demokrasilerde başka yol var mı? Elbette oylama yapılacak, elbette çoğunluk görüşü geçerli sayılacak. Duguit buna "hayır" demiyor. Bu ünlü hukukçu, yalnızca, devletin dayandığı öğretiyi bir başka temele dayamaya çalışıyor. Diyor ki; "Bir hükümet, memlekette mevcut belirli politik kuvvetlere dayanmadıkça ve bundan başka kendisine düşen sosyal görevleri yerine getirmedikçe vücut bulamaz ve tutuna-

maz" Duguit'e göre böyle bir hükümetten söz ediliyorsa, ortada devlet olarak "örgütlenmiş bir aygıt" söz konusudur.

Her toplum "yönetenler" ve "yönetilenler" diye, iki ana bölüme ayrılır. Yönetenler "zorlama yetkisine" sahiptirler. İradeleri, yönetici ya da yöneten olarak ayırmak yapay bir çaba olur; çünkü "bütün iradeler ferdi iradelerdir"; yöneticilere üstün güç veren yetki, iradenin yöneldiği amaca göre değerlendirilir. İradeyi, "bireysellik"ten kurtaran da budur. Yani, bireysel nitelikteki iradenin kamu hizmetinin örgütlenmesi ve işlemesi amacı, iradeyi, bireysellikten kamusallığa dönüştürür.

Duguit diyor ki :

– Mesela Fransız devletine düşen vazifelerden bahsettiğimiz vakit, egemen kişi sayılan Fransız devletine değil (bu sadece var sayılan bir kavramdan başka birşey değildir), fiilen politik kudreti elinde tutan, etten ve kemikten olan fertlere, üç yüz senatöre, altı yüz milletvekiline, cumhurbaşkanına, on üç bakana düşen görevleri kastediyoruz. (Duguit, Leon, Kamu Hukuku Dersleri, Ank. 1954, s: 75)

Gelmek istediğim nokta budur. Evet, insan toplumlan, genel olarak "yönetenler" ve "yönetilenler" olmak üzere ikiye ayrılırlar. Her toplumda, sınıflar, tabakalar, sosyal guruplaşmalar vardır. Yönetici kadro, bu yapısal özelliklere göre renk ve biçim alır. Ama yönetenler de, tıpkı yönetilenler gibi, etten-kemikten oluşan insanlardır.

Bu insanların tutum ve davranışlan, hukukta artık "metafizik" diyebileceğimiz genel kavramlann dokunulmazlık alanlarına sokulursa, hiçbir siyasal gerçek olduğu gibi tartışılamaz. Hükümeti mi eleştireceksiniz? Hayır eleştiremezsiniz! Hükümet "manevi şahsiyet" zırhı içindedir. Parlamento üyelerini mi eleştireceksiniz? Onlar da böyle, aynı "manevi şahsiyet"in koruyucu kanatlan altındadır.

Nedir öyleyse "manevi şahsiyet?"

Bir bilim adamımız yazıyor, "şahıs" Türkçede, sözcük olarak, "uzaktan sezilen karartı" demekmiş! (Arsebük, Esat, Başlangıç ve Şahsın Hukuku, İst., 1938, s: 171). Böyleyse, "manevi şahsiyet" kavramının yorumu çok kolaylaşıyor!

Haydi şakayı biraz daha artıralım:

"Şahıs" sözcüğünün yabancı dillerdeki karşılığı, Fransızca

"porsonne", Almanca ve İngilizce'de "person", İtalyanca'da "persine", Latince "persona"dır.

Latince "persona" sözcüğü "maske" anlamında kullanılırmış; "Roma'da aktörler sahneye çıkarken, yüzlerine temsil ettikleri kişilerin maskelerini" geçirirlermiş! (Ataay, Aytekin, Şahıslar Hukuku, İst., 1969, s: 16).

Öyleyse nedir bu manevi şahsiyet?

Hukukta ünlü bir sözdür. "Hiçbir hükmi şahıs ile kahvaltı yapılamaz" Hükmi şahsiyet (tüzel kişilik) gibi, "manevi şahsiyet" kavramı da yanlızca bir varsayımın sonucudur. Öyle bir varsayım ki etten-kemikten insanları, yöneticileri, politikacıları eleştiri oklarından korumaya yarar. "Manevi şahsiyet" sözcük anlamında olduğu gibi, bir "maskedir" ya da "uzaktan sezilen kararttı!..."

Demokrasiyi savunmak, özetle "özgürlüğü savunmak" demektir. Toplumun her türlü düşünceye açık olması, her türlü sorunun açıkça ve özgürce tartışılması demektir. Sosyal sınıf ve tabakaların siyasal parti, sendika ve demek olarak örgütlenmeleri demektir. Yöneticilerin , özgürce eleştirilmeleri, iktidar çarkının, bu özgür ortam içinde, genel oyla el değiştirmesi demektir.

Bu süreç içinde bu "manevi şahsiyet"in kadrolan, yani bu "maddi şahsiyet", bütün tutum ve davranışlan ile eleştiriye açık olmalı mı, olmamalı mı? Açık rejim ile totaliter yönetimleri ayırdedici çizgi bu soru işaretinden geçmektedir.

Bu kitaba konu olaylar, çoğunlukla parlemento yaşamındaki çirkin görüntülerdir. Bu görüntüler, her parlamentonun bir "kurum" olarak saygınlığına gölge düşüren çirkin söz ve davranışlardır. Bu gibi söz ve davranışlar, parlamentolar içinde bir "azınlık" tarafından sahneye konurlar. Bu bakımdan, bu sözleri, parlamentolarda onurla, özveri ile, erdem ile görev yapmış parlamenterlere ve kurum olarak parlamentoya maletmek çok ama çok büyük haksızlık olur. Bu davranışlar, parlamentolan oluşturan çoğunluklar tarafından çoğu kez acıyla izlenmiştir. Ama ne yazık ki, bu tür davranışlardan parlamentolan koruma yolu bulunamamış ve bu "azınlık" parlamento çalışmalarını, gözle görülür biçimde engellemiştir. Ve işin daha acısı, bu "azınlık" bu çirkin görüntülerini "manevi şahsiyet"

adı verilen bir dokunulmazlığın gölgesine sığınarak sergilemiştir.

"Manevi şahsiyet" devlet ile hükümet, hükümet ile parlamentoların iç içe ve özdeş olduğu "tek parti" yönetimlerine özgü bir koruyucu kalkandır. Çoğulcu demokrasilerde siyasal kadroları bu tür metafizik kavramlarla korumak artık yersizdir. Parlamanterleri, bakanları, hükümet üyelerini koruyucu ceza yaptırımları var olduğuna göre, ayrıca bir "manevi şahsiyet" kavramı yaratmanın demokratik eleştiri ortamını kısıtladığı, artık bunca deneyden sonra kabul edilmelidir.

Bu kitabın içinde eleştiri konusu, "kurum" olarak "parlamento" değildir. Parlamentoları oluşturan kişilerin aritmetik çoğunluğu da değildir. Bu kitap ile yanlızca, parlamento çalışmalarını engelleyen kürsülerde yurt ve dünya sorunlarının özgürce konuşulmasını engelleyen sorumsuz bir "azınlık" eleştirilmiş; bu azınlığın sergilediği çirkinlikler eleştiri konusu yapılmıştır.

Şu küçük kitap şu olumsuz gelişmeyi vurguluyor. Parlamento yaşamımızda sövgülü tartışmalar, gün geçtikçe yoğunluğu artıyor ve bu konudaki duyarlık, önce anlaşılmaz bir hoşgörüye, sonra sorumsuzluğa, sonra kayıtsızlığa dönüşüyor. 1877 Meclis-i Mebusan'ında Ahmet Vefik Paşa'nın "sus eşek"(*) sövgüsü ile başlayan sövgü yarışı 1980 yılında en ba-

(*) Bazı yerli ve yabancı kaynaklar Meclis-i Mebusan'ın başkanı Ahmet Vefik Paşa'nın bir mebusa "sus eşek" dediğini kaydetmektedirler. (Bernard Lewis, The Emergence of Modern Turkey, London, Oxford Universtiy Press, 1961, s:165. Aynı yapıtın türkçe çevirisi, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1970, s:167. Lewis, Daily News gazetesi İst. muhabiri Sir Edwin Pears'ın Abdulhamid adlı yapıtına yollama yaparak bu bilgiyi vermektedir. (Life of Abdulhamid, Londra, 1971, s:49-51)
Doçent Sina Akşin, "Birinci Meşrutiyet Meclis-i Mebusanı" adlı incelemesinde (SBF dergisi, cilt XXV, sayı 1, ayrı bası, s: 14), ayrıca Doçent İlber Ortaylı da bir seminerde, aynı savı ileri sürmüşlerdir. (Türk Parlamentoculuğunun İlk Yüzyılı, Kanun-i Esasi'nin Yüzüncü Yıl Sempozyumu, s: 447)
Tank Hakkı Us'un derlediği tutanaklarda bu "sus eşek" yer almamaktadır.
Bilindiği gibi, Meclis-i Mebusan tutanakları yanmıştır. Hakkı Tank Us'un derlemesinde büyük olasılıkla bu "eşek" sözü unutulmuş ya da bu sözün tutanaklara alınması gerekli görülmemiştir.
Ahmet Vefik Paşa tarafından söylendiği ileri sürülen bu "eşek" sözcüğü üzerine bu denli durmamızın bir nedeni var. Eğer, Daily News muhabiri Pears'ın verdiği bilgi doğruysa, Parlamento hayatımızda ilk sövgünün sahibi Ahmet Vefik Paşa olmaktadır!

yağı biçimlere bürünüyor.

İlk Büyük Millet Meclisi'nde "Şu Recebi arz edeyim. Eskişehir'in sükutundan iki ay evvel Recep namında, birinci defa kerhaneci, ikinci defa dolandırıcı, üçüncü defa hırsız, dördüncü defa, şuna, buna böyle yapan, oğlan ve erkek getiren bir teres ki" sözleri, "Efendi hazretleri bir parça nezahat "uyansıyla karşılanırken (TBMM: 124, 8.12.1337, s: 2, s: 448), sonradan "hoşt'lar, puştlar, hassiktir lan orospu çocukları" anlaşılmaz bir kayıtsızlıkla geçiştirilmiştir.

Evet, niye bu hale gelindi?

Parlamento çalışmalarını izlerken bu yozlaşmanın nedenlerini düşündüm. Bir üye, örneklerini ileriki sayfalarda göreceğiniz sövgüleri sıralarken, kürsüden ya da oturduğu yerden en bayağı sözleri kullanırken, parti genel başkanları, parti yöneticileri tarafından uyarılmış ya da kınanmış mıdır?

Hayır, tersine örnekler gördük; kınanmamış, tersine, kutlanmıştır! En bayağı sözleri söyleyenler, parti yöneticilerince kutlandı, sırtları sıvazlandı, yüreklendirildi. Sövgü böylesine "siyasal prim" yapınca yarış büsbütün kızıştı; bu ortam içinde parlamento çalışmaları büsbütün engellendi. Tartışmaların başında sövgüyü önleyen önlemler alınmadı ve bu "azınlık", parlamento çalışmalarını adım adım yozlaştırdı.

Bu yozlaşmanın bir başka genel nitelikteki nedeni de şudur: Batı türü demokrasilerde "parlamento", burjuvazi tarafından oluşturulmuş, zamanla işçi sınıfı, çeşitli etkinliklerle ve örgütlerle siyasal yaşama ağırlığını koymuştur. İki ana sınıfın dengesine dayanan batı türü demokrasilerde, parlamento yaşamı, bu sınıflardan kaynaklanan kadrolar eliyle ayakta tutulmuştur.

Türkiye'de ise şöyle bir gelişme ile karşılaşıyoruz. Burjuvazi, henüz "siyasal kadrosunu" parlamentolara sokmuş değildir. Sokmuş olsa, hiç şüphesiz, bu sınıf, parlamentolarda uygarca temsil edilir. Çeşitli yasaklamalar ve engellemelerle "işçi sınıfı" da kendi "siyasal kadrosunu" parlamentoya sokamamıştır. böylece, iki ana sınıftan kaynaklanan politikacılar yerine yoz bir tabaka bütün partilere dağılmış ve demokratik gelişmeyi tıkamıştır.

Kim bunlar?

Bunlara "lumpen politikacılar" ya da "politikacı lumpeni" adlarını takabiliriz. Gerçi, marksist literatürdeki "lumpen" kavramıyla bu tür politikacılar arasında bilimsel ölçeklerle belirlenecek bir benzerlik kurulamaz ama bu kavrama günlük dilde yer vermek herhalde yaralı olacaktır.

Nedeni şu.

Lumpen, sözcük olarak kabaca, kendi sınıfından kopmuş, yozlaşmış kişi ve bu kişilerin oluşturduğu sosyal tabaka için kullanılır. Köylerden kentlere akın edip, kentlerde iş bulamayan ve bu yüzden marksist öğretiye göre "sınıf" kavramı içinde görülmeyen ve köyde topraksız, kentte işsiz olan bu sosyal tabaka belli disiplinden de yoksun bulunduğu için zaman zaman günlük dilde "serserilik" dediğimiz davranışlara girer, bu tür eylemlerde bulunur.

"Burjuva lumpeni" kavramını da kısa sürede zengin olmuş ancak, burjuvazinin gerektirdiği kültür, ahlak ve yaşam düzeyinden yoksun, türedi ve yoz bir sosyal tabaka için kullanıyoruz. İşçi sınıfı bilincinden yoksun "lumpen proleterya" gibi, burjuvazinin sınıf bilinci ve düzeyi dışında "burjuva lumpenleri"de bulunmaktadır. Özellikle son yirmi yılın türedi zenginleri arasında bu tür sosyal tabakaya ve yoz kişiliklere rastlanmaktadır.

"Politikacı lumpeni" kavramını buralardan esinlenerek türetiyoruz. Küçük siyasal oyunlarla köşe başlarını tutan, iktidar nimetleri ile zenginleşen ve siyasal etkinlik sağlayan bu tür politikacılar, herhangi bir sınıf bilincinden de yoksundurlar. Bunlar, politikayı kendilerine meslek edinerek yaşamaktadırlar. "Kötü paranın iyi parayı kovması" örneği, onurlu, namuslu ve erdemli politikacıyı siyaset sahnelerinde yenik düşürenler de bunlardır.

Bunların gerçek sınıfsal kökenleri, "lumpen proleterya" değildir. Kimi sendikacı, kimi öğretmen, kimi de avukatttır. Ama davranış modelleri ile "lumpenleri" andırırlar. Gördükleri eğitimlere karşın davranışları, düzeyleri, kültür dağarcıkları ve ilkeleri "lumpenlere" benzer. Bunlar, sınıfsal kökenleri ne olursa olsun, "lumpen ruhlu"durlar.

İdeolojik adıyla "burjuva demokrasisi", şu çoğulcu demokrasi, şu batı tür demokrasi, öncelikle burjuvazinin insanlığa ar-

mağan ettiği bir siyasal ve sosyal düzendir. Bu siyasal, bu sosyal düzen, tarihsel süreç içinde işçi sınıfı ile öteki emekçi sınıf ve tabakalarla bütünleşip, dengelenmiş ve bugünkü aşamasına ulaşmıştır.

Çok partili yaşama adımımızı atarken, demokrasiyi oluşturan bu süreci gözardı ettik ve siyaset sahnesini, burjuvazinin siyasal kadrolan ile emekçi sınıf ve tabakalann temsilcilerinden yoksun bıraktık. Bu iki ana sınıfın kurmadığı, geliştirmediği, sahip çıkmadığı demokrasi, birbirlerine benzer partilerin kör döğüşü ile yozlaştıkça yozlaştı ve böylece bunalımdan bunalıma sürüklendi.

Kitaba konu olan bu sövgülerin sahipleri, işte, bu oluşumun, bu yozlaşmanın ürünleridir. Ben bunlara, kim ne derse desin "politikacı lumpenleri" adını takıyorum; yakalanna bu kartvizitleri iliştiriyorum. Bunlar, çoğulcu demokrasinin, özgür parlamentolann değil, tersine, eksik demokrasinin ve yasaklı parlamentolann acı meyveleridir. Bunlar, parlamento aynasının paslan, bunlar, bu yoz takımın çirkin yüzleridir. Bunlan kim, ne adına savunabilir?!...

Hiç şüphesiz, sövgülü tartışmalan yapanlar, yalnızca bu "politikacı lumpenleri" değildir. Sövgülü tartışmalar, bir kez, tartışma düzeyini düşürünce, en aklı başında sayılan insanlar bile sinirlerine sahip olamayıp ister istemez, bu sövgü yağmuruna katılmaktadırlar. Örneklerine çok tanık olduk.

Tutanaklar üzerine yaptığım bu küçük incelemenin yeterli olduğu kanısında değilim. İçinde yaşadığımız "olağanüstü" dönemde, yayınlanan bildirileri gözönünde bulundurduğum için özellikle 1961-80 yıllan arasındaki sövgülü tartışmalarda parti ve kişi adı vermedim. Biliyordum, bu bir bakıma eksiklikti. Sövgülerin, kişi ve parti olarak dökümünü yapmak, hiç şüphesiz, çok daha yararlı olurdu. Ama bu eksiklikleri, ilerde giderme olanağı vardır. Şimdilik önemli olan, özellikle önemli olan, bu sövgülerin sahiplerinden önce, bu sövgülerin tutanaklara girmiş olmasıdır. Çirkinliğin kendisi, çirkinliğin sahiplerinden, bir ölçüde daha önemlidir.

Bu kitabın yayınlandığı günlerde Kurucu Meclis, çalışmalanna başlamış olacaktır. Geçmiş dönemlerin bu sövgülü tartışmalannın yeni başlayacak bu dönemde anımsanması, hiç ol-

mazsa, bu konuda belli düzenlemeler yapma; önlemler alma olasılığı söz konusudur.

Şunu da açık yürekle, açıkça kaydedeyim: Bu kitabın bir bölümü(nün) Cumhuriyet Gazetesi'nde "Tutanakları Utandıran Sözler" başlığı ile yayınlanmasından sonra "Siyasetin askıya alındığı bir dönemde bunlar yayınlanır mı?" gibisinden eleştiriler aldım. Bu eleştirilerin sahipleri genellikle eski parlementerlerdi. Bunlardan bir kısmı da benim, dostluklarına önem verdiğim arkadaşlarımdı. Belki kapatılmış bir parlamentonun üyeleri olmanın verdiği eziklikle, belki de olağanüstü dönemin olağanüstü duyarlı ortamının etkisi ile bana bu yayınların "zamansız" olduğunu söylemişler ve yazmışlardı.

Bu sövgülerin sahipleri, parlamentolar içinde "azınlığı" oluştururlar. Bu azınlığın sövgülerini, kurum olarak parlamentoya mal etmek çok büyük haksızlıktır. Parlamento çoğunluğu, bu tür çirkinliklerin dışında kalmıştır. Ancak, bu çirkinlikler, yaşanmıştır ve bu sövgülü tartışmalar, parlamentolardaki özgür tartışma olanağını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Bu yüzden, bir çirkinliğin şu ya da bu zamanda sergilenmiş olmasının büyük bir önemi yoktur. Eğer, bu çirkinlikler, demokrasiyi ve özgürlükçü rejimin işleyişini engellemiş ise, bu çirkinliklerin özellikle yeni bir siyasal döneme adım atıldığı günlerde sergilenmesinin ayrı bir yararı vardır.

Geçmişi yeniden yaşamak istemiyorsak, bu geçmişi çok iyi tanımak ve değerlendirmek zorundayız. Ben, kendi ölçülerim içinde, bu zorunluluğun gereğini yerine getirmeye çalışıyorum. Belki yetersiz ama bu haliyle bile gerekli!

Aslına bakarsanız, parlamentoları eleştirmenin her dönemde güçlüğü vardır. "Kurum" olarak parlamentoyu yüceltmek ve kökleştirmek istiyorsak, bu çirkinlikleri her yerde ve her zaman sergilemeliyiz. Parlamento içinde boy veren ayrık otları, dün eleştirilmez; "manevi şahsiyet" adıyla bilinen ceza yaptırımı var! Bugün eleştirilmez; "Aman zamanı mıdır?" diye düşünülür. Peki, bunlar, ne zaman ve nasıl eleştirilecek?

Parlamentoyu savunmak, parlamento içinde köşe başlarını tutmuş "küfürbaz kabadayıları" savunmak demek değildir. Parlamentoyu savunmak, demokrasiyi ve özgürlüğü savunmak demektir.

Hem, sevgili okurlar, parlamento ve parlamenterler, bizim yakın tarihimizde de amansızca eleştirilmiş değiller midir? Örnek mi istersiniz? Örnek, şair Eşref'te, örnek Neyzen Tevfik'tedir, uzağa gitmeye ne gerek var!

Evet Türk yazını içinde parlamentolann alaylı anlatım biçimleri ile eleştirildiklerini de görürüz. Şair Eşref, İkinci Meşrutiyet'in "Meclis-i Mebusan"lannı "Mebusan Listesi" adlı şiirinde şöyle tanımlıyor:

Kör topal toplandı meb'usanımız
Bir tarafta kalmadı noksanımız

Meclis'e dizdim büyük küpler gibi,
Arz-ı endam ettiler ..... gibi.

Bazısında taze çıkmıştır potur,
Yan bakar, dersen "efendi düz otur".

Bazısı bağdaş kurup der "merhaba"
Nerde kaldı kahveci Mercan ağa?

İstiyor gönül içmek bir nargile,
Hala gelmedi sokaktan hergele.

Şöyle diz çökmüş yere bir diğeri,
Der ki: "gelsin, isterim Ser-askeri".

Solda bir meb'us kav çakmak çakar,
Sağda bir âza soyunmuş bit bakar.

Bazısı kürsüde nutuk irad eder,
"Handa aç kaldım" diye feryad eder.

Şimdi görse derdi Veysi Nergisi;
"Oldu meb'usan bir tip segisi".

Ey ahali yok duhuliye girin,
Her vilayetten getirdim, seyr edin.

Yine Eşref, "Meclis-i Meb'usan Reis-i Muvakkatının Nur-i Manzumu" başlıklı şiirinde kavgalı oturumları eleştiriyor:

Arkadaşlar, haydi yek-avaz olun,
Bir sürü güya kürmeste kaz olun,

Bir ağızdan bağırın "millet!" diye,
"Bin yaşa ey şanlı hürriyet" diye.

Bin gürültü, bin şemâtet eyleyin,
Câ-be-câ izhâr-ı hiddet eyleyin.

Eyleyin yek-diğere birden hücum
Böyle şaşkınlıklara vardır lüzum.

Avrupa meclislerinde kaside:
Yok sükunetle geçerse faide.

Hangi işte olsa kavgaa, samiin,
Öyle işlerde olur gayet emin.

Hangi bir iş olsa kavgaasız geçen,
Daima eyler ahali su-i zan.

Haydi sizde öylece kavgaa edin,
Türklüğü lakin güzel icra edin.

Uğraşırken siz, bina sarsılmalı,
Pantolon, setre, yelek yırtılmalı.

İndirin yek-diğere şaplakları,
Aşk edin enseye ta tımaklan.

Defter-i yek-diğeri cebren dürün,
Bazı meb'usu boğarken öldürün.

İstirahat eyleyin beş altı gün,
Her zaman size hazır böyle düğün.

Şair Eşref, şu dörtlüğünde de bakınız o tarihteki siyasal kadroları nasıl acımasızca eleştirir:

Eşkiya kesretçe meb'usanımızdan fazladır,
Etmeyin iğmaz ile aldırmazlık, aldının;
Oynamaz bir ipte bin canbaz, rezalet çıkmasın,
Millete kafisiniz siz, eşkiyayı kaldının.

Ve bir başka dörtlük daha:

Dört sene sonra görünmez oluruz mecliste
O zaman kıymetimiz yükselir inşa'allah.
Memlekette oluruz müntehib-i sâni de,
Buraya bizden eşekler gelir inşa'allah.

Neyzen Tevfik, demokrasi anlayışını bakın nasıl alaya alıyor:

Kim demiş bizde demokrat idare yoktur,
Ne demek, olmazsa elbet dışarıdan alınız.....
Sırr edip kame usuliyle o gümrük malını
Kara borsaya verir, biz bize kalırız...

Neyzen bir başka şiirinde bakanlar kurulunu alaya alıyor:

Toplanır haftada üç kere gürûh-ı vükelâ,
Sakın eshab-ı kehif sanma uyurlarsa da ha...

Ve Neyzen, yoz "meb'us" tipini şu acımasız dizelerle dile getirmektedir:

Kime sordumsa seni, doğru cevap vermediler,
Kimi hırsız, kimi alçak, kimi deyyus dediler...
Künyeyi almak için, partiye ettim telefon,
"Bizdeki kayda göre, şimdi o meb'us dediler.

Görülüyor ki, geçmiş dönemlerde, tek partili dönemlerde bile parlamento ve yoz "meb'us" kavramı toplumsal eleştiriye, yergiye konu olmuştur. Hemen kabul etmek gerekir ki,

bu kadar acımasızca alaya alınan "meb'us", hiç bir zaman karşıt parti üyesine "puşt" dememiş, "hasiktir ulan orospu çocuğu" diye bağırmamış, "teres" dememiş, "pezevenk" dememiş, "meb'us pazarında" açık arttırmaya çıkmamıştır!

Çok ilginçtir, Türk toplumunun ilk parlamentosu olan 1877 Meclis-i Mebusanı'nda "matbuat nizamnamesi" ile mizahın yasaklanması istenmiştir. Matbuat Müdürü Macit Beyefendi, "Mizah gazeteleri lüzumsuz ve faidesiz olduğu gibi, bunlann mazarratı da vardır" derken, (Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi, 1293-1877, İst., 1939, Derleyen Hakkı Tarık Us, s: 213) belki de o günden bu güne kadar uzanan "aman eleştirmeyelim" korkusunu ilk kez ifade etmiş oluyor, kim bilir?!...

Türkiye'nin demokratik gelişmesi, ancak ve ancak her türlü düşünceye söz ve örgütlenme hakkı veren "özgür parlamentolu" açık rejime bağlıdır. Yannın parlamentosu nasıl bir siyasal yapıyı getirecek, bilmiyorum, ama böyle bir aşamada çok gerilerde kalmasını dilediğim bu çirkin tartışmalan sergileyerek, geleceğin bu tür yozlaşmadan korunmasına, "karıncakarannca" bir katkıda bulunmak istiyorum.

Paslı aynalar, çirkin yüzleri daha da çirkinleştirir. "Parlamentonun milletin aynası" olması, toplumdaki bütün sınıf ve tabakalann bu aynaya özgürce bakabilmelerine bağlı değil midir?

Unutmayalım, bu aynalan yapanlar da, bu aynalara bakanlar da bizleriz.

TUTANAKLARI UTANDIRAN SÖZLER

Parlamentoda görüşmeleri izlerken, çoğu kez kendi kendime "Şurada edilen küfürlerin sözlüğünü hazırlasam" diye düşünürdüm. Zaman zaman, parlamentoda mıyız, yoksa, bir mahalle kahvesinde ya da balıkçı meyhanesinde miyiz, diye düşünmekten de kendimi alamazdım.

Alın size bir örnek:

Bir üye kürsüde konuşurken kendisine ayrılan süreyi dolduruyor, bunun üzerine karşıt partiden bir üye "Sayın başkan, zamanı doldu" diye sesleniyor. Kürsüdeki üyenin yanıtı şöyle:

– Acıttı mı cicim? (Millet Meclisi Tutanak Dergisi , b: 42, 31.1.1979, o: 1, s: 751)

"Acıttı mı cicim" yanıtını veren milletvekiline karşıt partiden seslenişler de ilginç:

– Deliyi kürsüden indirin sayın başkan...

– Bunu bara gönderin, meyhaneye gönderin...

Bir başka gün, kürsüde konuşan bir arkadaşına sataşan karşıt partiye el işareti yapan bir milletvekili şöyle sesleniyor:

– Acıttı mı, acıttı mı? (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, b: 168, 21.9.1978, o: 3, s: 823)

Bir başka gün "orospu çocuğu" sövgüsü şöyle tutanaklara geçiyor: Bir üye:

– Beğendin mi yaptığını orospu çocuğu?

Bir başka üye:

– Orospu çocuğu sensin...

Üyeler arasında "kim dedi orospu çocuğu" sesleri, gürültüler... Üyeden açık itiraf:

– Ben dedim ne olacak?

Yanıt:

– Orospu çocuğu sensin... (M. Meclisi Tutanak Dergisi,

b: 115, 24.2.1978, o: 2, s: 76)

Tartışmalar hep bu düzeyde devam ediyor. Kürsüde konuşan bir üyeye aşağıdan yapılan sataşmalar şöyle:

– Yuh aşşağılık herif...

– Yuh ulan yuh, satılmış, pezevenk, sahtekar... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 152, 31.5.1978, o: 1, s: 152)

– Sus be eşşekoğlueşşek... (Aynı oturum, s: 154)

Bu "pezevenk" sözcüğü, nedense Yüce Meclis'in çatısı altında çok kullanılırdı. Bir gün, Meclis Başkanvekiline kızan bir üyenin gündem dışı sövgüsü şöyleydi:

– Sen başkan değil, kıçkan olamazsın, pezevenk, serseri... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 96, 29.5.1979, o: 1, s: 500)

"Pezevenk" ile eşanlamlı "teres" sözcüğü de tutanaklan süsler, nedense, sayın üyeler, birbirlerini gönül komisyonculuğu ve "cinsel özel girişimcilikle" suçlardı.

"Pezevenk" kadar çok kullanılan sövgülerden biri de resmi ve yaygın sövgümüz "eşşekoğlueşşek"ti.

Bir bakan sataşmalar arasında konuşmasını sürdürmeye çalışıyor:

– Ben geçen yıl sataşmalara karşı bir çift laf söyledim: Bu kervan yürüyecektir dedim, yine devam ediyorum, bu kervan yürüyecek.

Bu konuşmaya yanıt şöyle:

– Kervanın başını da sen çekiyorsun sayın bakan...

Bakan:

– Kısa boylular çeker, sen müsaitsin çekmeye...

Bu kibarca "eşşek" iltifatından önceki sataşmalar da şöyle:

– Yalan söylüyorsun, yalan!

Bakanı koruyan bir arkadaşı :

– Sen yerine otur eşşekoğlueşşek...

"Yalan söylüyorsun" diyen üyeye bir başka üye sesleniyor:

– 100 kilo çamuru versinler, senden daha iyi adam yapanm...

Bir başkası bu üyeden kopya çekiyor:

– Senin gibi adamı çamurdan yapanm, pis herif, terbiyesiz herif... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 60, 22.2.2979, o: , s: 665-66)

Bir üyenin "eşşek" olduğu kanısını taşıyan bir başbakan

yardımcısı bu üye için kibarca bir şiirin dizesini aktarıyor:

– Tahsil cehaleti alır, eşeklik baki kalır." (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 110, 19.2.12.1979, o: 2, s: 109)

Şu tartışmadaki "seviye" ise bambaşkadır. Öğretmenlik yaptığı sırada genç bir öğrencinin ırzına geçtiği söylenen bir milletvekili, kürsüde konuşurken, aşağıdan bu olay çoğul biçimi ile anımsatılıyor:

– Irz düşmanları...

Kürsüdeki milletvekilinin bu suçlamaya verdiği yanıt gerçekten çok seviyelidir:

– Sayın başkanım, bir insanın ırz düşmanı olduğunu bilebilmek için, o insanın yaptığı zaman başını tutmak lazım. Kim tutuverdi? (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 71, 7.5.1974, o: 1, s: 403)

Bunun üzerine önce "yuh"lar başlıyor, sonrada kürsüye yürümeler:

– Ayıp, ayıp, utan...

– Ahlaksız, haysiyetsiz...

– Bu işi ancak sen yaparsın haysiyetsiz...

Başkanvekilinin "sözlerinizi tasrih ediniz" uyarısından sonra "ırz düşmanı olduğunu bilebilmek için, o insanın yaptığı zaman başını tutmak lazım, kim tutuverdi" diye konuşan milletvekili, konuşmasını sözüm ona düzeltiyor:

– Irz düşmanı diyorlar, "ırz düşmanı" diyenlerin bilebilmesi için, onun yanında olması lazımdır...

Böylece "başını tutmak" ifadesi" güme gidiyor ve başkan şu demokratik yorumu yaparak tartışmayı kesmek istiyor:

– Yanında olması lazımdır veya mahkeme kararı ile tespit edilmesi lazımdır...

Başkanvekili tartışmayı böyle yatıştırmak istiyor ama "başını tutmak" ifadesi kolay kolay bağışlanmıyor:

– Böyle haysiyetsiz adamı nasıl çıkanyorlar buraya?

– Yuh...

Kürsüdeki üye devam ediyor:

– Sevgili arkadaşlarım...

Aşağıdan bir ses, bu üyeyi arkadaşlığa kabul etmediğini "lisan-ı münasip" ile bildiriyor:

– "Sevgili arkadaşlarım" deme, hayvan...

– Sende namus var mı ulan?

– Irz düşmanı, ırz düşmanı herif... (Aynı oturum, s: 405-406)

Yıllar sonra aynı çatı altında aynı üye için aynı söz yine çınladı:

– Irz düşmanı... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 11, 19.2.1978, o: 1, s: 195)

Kendisini "Başını mı tuttunuz?" diye dehşetengiz biçimde savunan bu üye siyasal yaşamında sık sık "ırz düşmanı; ırz düşmanı" diye sataşmalarla karşılaşmıştır. Ancak, ne sayın üye bu konuda bir açıklama yaptı, ne de bizler, bu "ırza geçmek" olayını doğru dürüst öğrenebildik! Basın gidip bu üyeye "Nedir bu işin aslı?" diye sorsa "milli irade"nin bu "mümtaz" temsilcisinden herhalde "başını mı tuttunuz" gibisinden yanıt alacaktı. Bu yüzden, yüce çatı altında bu konu bir türlü aydınlığa kavuşamadı.

Daha neler neler?

Neler mi?

Örneğin şunlar:

"Okumuşlar Meclisi" yani "Cumhuriyet Senatosu", yani "yüce senato"da bir zamanlar bakanlık yapmış bir sayın okumuş, bir arkadaşının gelmişini geçmişini şöyle okuyor:

– Ulan aşağılık adam, senden başka adam yok mu burada? Senin ağzına sıçarım senin. Eşşekoğlueşşek otur yerine...

Karşıt partiden bir okumuş, bu özlü sözlere kısaca yanıt veriyor...

– Hiçbir bok yiyemezsin... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 32, 2.2.1979 o: 3, s: 80)

Millet Meclisi'nin bir kısım üyelerine "utanmaz, edepsiz" dediği ileri sürülen oldukça "kabadayı" bir üye "sözünü geri al" ve "yalancısın" sözleri arasında nedense cinsiyet konusunda açıklama yapmak gereği duyuyor:

– Ben yalan söylemiyorum, sensin yalancı, benim sözüm erkekçe. Ben erkeğim. Ne zannettin? (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 119, 29.5.1965. o: 2, s: 411)

Başkan :

– Bir milletvekiline böyle söz söylemeye hakkınız yoktur...

Tam o sırada bir üye yerinden atılıyor:

– Söylediği sözü küpü ile şahsına iade ediyorum...

Bir başka üye :

– Buz gibi yalancı efendim...

Bir bayan üye kendisine söz atan bir üyeye yüce çatı altında şöyle karşılık veriyor:

– Sen kendi kanna sahip ol...

Üye susmuyor :

– Sen benim kanımı ağzına almak için, onun kadar terbiyeli ol. Ben seni başka yerden de tanıyorum. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 27, 27.12.1978, o: 1, s: 135)

Bir başka gün yine kendisine "kıh, keh, keh" ve "ciyak, ciyak" diye sataşılan bayan üye dayanamıyor :

– Ciyak, ciyak sözlerini kendi anasına yapsın sayın üyeler. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 102, 30.6.1980. o: 1, s: 541)

Ya, hukuk diliyle bazı üyeleri, "sinkaf" ettiğini söyleyen abdestinde-namazında, bir eski bakana ne demeli? "Üzerinde silah var" sataşmalarına karşı müslüman kardeşimiz eski bakan şöyle konuşuyor:

– Bende tabanca yok, ben yiğit adamım, tabanca ile gezmem...

Bir üyenin "yiğite bak yiğite" sözleri seslenişi üzerine devamla:

– Ben siz gibi çok yiğitlerin üzerinden geçmişim. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 31, 4.1.1979, o: 1, s: 321)

Şimdi adı çok gerilerde kalmış bir siyasal partinin uzun boylu lideri, kürsüden parti değiştirenleri eleştirirken konuşuyor:

– Geminin batacağını hissedince gemiyi ilk defa fareler terkedermiş, ne yapalım, bunun da gönlü, ruhu fare ruhuymuş, işte terkediyor bizi...

Bu söz, sonradan çeşitli bakanlıklar yapacak bir sayın üye ile ilgilidir. Ve bu sayın üye, bu sayın liderin aynı zamanda avukatıdır. O da yerinden bağırıyor, liderin bağrı yanık, devam ediyor:

– Bu nevi sataşmaları gönüllü olarak üzerine alan, vaktiyle yaptığı dalkavukluğun kefaretini ödemek isteyen adamın hare-

keti karşısında mecburen cevap verdim...

Ve üye kendisini şöyle savunuyor:

– Ben senin avukatındım, avukatına tecavüz etmeye utan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 21, 24.12.1962, o: 1, s: 406)

Yine bir gün aynı lider konuşurken, bir sayın üyenin bir yazara çektiği telgraftan söz ediyor. Telgraf çeken, çektiği telgraftan daha hızlı olarak söz atıyor:

– Ahbabımdı, telgraf çektim. Siz de Behiye Aksoy'a şiir yazdınız.

Liderin bu sataşmaya yanıtı çok ilginç:

– O işleri karıştırma... Sicilin karışıktır. Bana, yiğit adam, eğlenmiştir derler, sana ne diyeceklerini düşün... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 67, 5.4.4963, o: 1, s: 38)

Millet Meclisi'nde İmar ve İskan Bakanlığı bütçesi görüşülürken kürsüdeki üye birdenbire şöyle konuşuyor:

– Elleri işte, akıllan oynaştadır. Oynağın ne olduğunu necip milletimiz elbette bir gün bunlara soracaktır. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 58, 20.2.1979, o: 3, s: 445)

"Oynaş" Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre "aralannda yolsuz ilişki bulunan erkek ve kadından her biri" anlamına gelmektedir. Peki, bir hükümet, bir siyasal parti nasıl olurdu da "oynaş"a benzemekteydi? Bir parti, bir başka parti ile gizli ilişki mi kurmuştu? Bu gizli ilişki "flört" biçiminde mi gerçekleşiyordu? Bir parti, bir başka parti ile nasıl oynaştaydı? "Oynaş"ın siyasal anlamı, içeriği neydi?

İdeolojik tartışmalar sırasında bir üyenin " laf söyleyenin avradını... " diye başlaması ve bu "avradını" sözcüğünden sonra gelen eylemi, adıyla, sanıyla söylemesi, yüce çatı altında tartışmalara yol açmıştı. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 27, 27.12.1978, o: 1, s: 136)

Doğruydu, hiçbir üye, bir başka üyenin "avradını" yakınlannı, usulünü, füruğunu, hukuksal deyiş ile "sinkaf" edemezdi; "hür parlamenter sistemde" kesinlikle "sinkafın" yeri yoktu! Ama sayın üye niçin "sinkaf" ediyordu? Sinkafın yeri burası mıydı? Bu "yüce çatı" mıydı? Değildi.

Bir başbakanla ilgili gensoru önergesinde üyelerin karşılıklı olarak "diyalog" çağnlan şöyle. Bir üye:

– Ar namus kalmamış, utanın, utanın...

Bu görüş açısı şu özel saptamayla karşılanıyor.

– Teres, utanmaz herif... (TBMM Tutanak Dergisi, b: 113, 24.5.1972, o: 1, s: 514)

Buna yanıt :

– Namus kalmamış...

Aynı oturumda bir üyenin başka bir üye için görüşü şöyle tutanaklara geçiyor:

– Senin zihniyetin bozuk, haysiyetsiz herif... (Aynı oturum, s: 623)

Aynı günün tartışmalarından bir tablo daha :

– Kaybettiğin davalar ne oldu?

– Sus ulan...

– Ulan senin gibi olur, hayvan...

Bir başka tartışma da şu: Bir önceki dönem milletvekili seçildiği partiyi, kürsüde kıyasıya eleştiren bir üyeye sataşılınca bu üye kendisini savunuyor :

– Ben gerçek mücadele yaparak geldim, sizin de sahtekarlığınızı gördüğüm için geldim. Evet, bizim gibi gerçek manada inanmış insanlar olmasaydı, sizin gibi münafıklar, daha çok bela açarlardı bu milletin başına...

Bu "münafık" nitelemesi şu sövgülerle dengeleniyor :

– Münafık sensin be it...

– Buraya gel ulan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 71, 7.5.1974, o 1, s: 374)

Partisini "münafıklar" diye suçlayan eski arkadaşını "buraya gel ulan" diye nazikçe çağıran üye, parlamentoya olan saygısı nedeniyle fiziki saldırıyı yüce çatı altında yapamıyacağını şöyle açıklıyor: "Burada döğüştürmezler, çık dışarıya gel..."

Bir başka gün, Dışişleri Bakanı kürsüde konuşurken, bu sayın üye "hür parlamenter rejimde" sık sık rastladığımız şu "zoolojik" yaklaşımla uyarıda bulunuyor :

– Eşekleri susturun sayın başkan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 29.2.1979, o: 1, s: 213)

Dahası var: Bir başka oturumdan görüntüler:

– Tabii köpek olsalardı sahip çıkardınız, değil mi?

– Hadi, o da senin gibi katillerin babası...

– Yalan mı yani kurt yavrusu?..

– Vay sahtekar vay... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 31, 4.1.1979, o: 1, s: 229-231)

Yüce senatoda bir bakana sık sık söz atan bir "okumuş", karşıt partiden bir okumuş tarafından başkana yakınılıyor:

– Susturun şu adamı, sustunun da dinleyelim efendim, dinleyemiyoruz

Bu yakınmadan öfkelenen senatör karşılık veriyor:

– Sen çık dışarı, çık defol, sen adam değilsin, dalkavuk herif, genel başkanın burada, hemen horozlanıyorsun...

Bu sataşmaya diş hekimi bir senatörden yanıt geliyor:

– Saygısız, sus biraz...

Öfkeli okumuş bu uyarıya da içerliyor:

– Sen daha dersini alacaksın, ahıra git ahıra... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 28, 3.2.1977, o: 3, s: 122)

Bir başka gün, yüce Senato'da bir başka tartışma: Kürsüde konuşan bir okumuşa, bir başka okumuş şöyle sataşıyor:

– Doğru söylüyorlar, bu da kürsü eşkiyalığı işte...

Kürsüdeki okumuş; önce "eşkiya" sözcüğünü tanımlıyor:

– Eşkiya kimdir? Milleti soyandır.

Sonra bu tanımla birlikte saldırıya geçiyor:

– Eşkiyanın eşkiyası, hırsızın hırsızısınız.....

Yanıt:

– Eşkiya babandır...

Kürsüdeki okumuş:

– Eşkiya da, hırsız da sizsiniz...

Aşağıdakiler, kürsüdeki bu beyanı pek uygun karşılamayıp, bağırıyorlar.

– Şımanklığın yeter artık senin. Bu kürsüyü suistimal ediyorsun, eşkiyasın...

Bu üyeyi bir başka okumuş daha destekliyor.

– Terbiyesiz herif...

– Serseri herif... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 30, 5.2.1977, o: 2, s: 404)

Okumuşların tartışmalarına devam edelim. Soyadı "Bozkurt" olan bir üye sataşma üzerine şunları söyleyip, meydan

okuyor:

"Benim soyadım Bozkurt, öyle, bir kişi, iki, kişi üstüme gelmesin, en az kırk kişinin gelmesi lazım..."

Bu sayın okumuş, demokrasiye çok inanmıştır. Bu yüzden üzerine, kendisini dövmeye geleceklerin, iç tüzük gereğince grup oluşturmasını ve mücadelenin böyle demokratik olmasını istemektedir.

"Bozkurt" soyadını kalkan gibi kullanan bu sayın okumuşa, bir başka okumuş şöyle yanıt veriyor:

– Ben Türk'üm sen kurtsun, sen şehir kurdusun, ben dağ kurduyum... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b:5, 9.11.1978, o: 2, s: 181)

Bu tartışma, "dağ kurdu" olduğu yolunda açıklama yapan sayın okumuşun, kendisi ile dövüşmeye kırk kişinin gelmesi gerektiğini bildiren "bozkurt"un "dejenere olduğu" yolundaki suçlaması ile kapanmış görülüyor.

1976 yılında geçen bir tartışmaya da kısaca göz atalım; olmaz mı? İmar ve İskan Bakanı kürsüde konuşurken, bir sayın okumuş bağırıyor:

– Paçavra karamame...

Yanıtlar sırayla şöyle :

– Sus be...

– Sen namussuzsun...

– Paçavra senin ağzındır...

– Paçavra sensin... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 13, 14.12.1976, o:1 s: 244)

Tartışma devam ediyor. Hükümet karamamesini "paçavra" olarak niteleyen sayın okumuşu, bir başka okumuş destekliyor:

– Eşkiyalar Çankaya'yı bile sardı... Eşkiyanın hükümet olduğu bir devreyi yaşıyoruz...

Bu suçlamalara karşı savunmalar, söz atmalar biçiminde geliyor:

– Ayıp be ayıp...

– Eşkiya sensin, cumhuriyet hükümeti eşkiya olamaz...

Öteki okumuş sözlerinde direniyor.

– Ne cumhuriyet hükümeti bu, pespaye bir hükümet... (Aynı oturum, s: 245)

Ve yanıt alıyor :

– 1950'den evveldi eşkiyalık...

– Rey hırsızları, rey hırsızları...

Tartışma bu sözler üzerine daha da alevleniyor: "Paçavra" tartışmasını açan sayın okumuş yerinden tartışmaya giriyor:

– Eşkiya, sizin bugünkü siyasi iktidarınızdan daha haysiyetlidir...

Başkan dayanamıyor :

– Ayıp, ayıp, ayıp, şu senatoyu ne hale getirdin, ayı...

"Eşkiya" sözcüğünü çok beğenen okumuş devam ediyor:

– Eşkiya sizden daha haysiyetlidir...

Bir okumuş, bu sözlere kızıp, gündem dışı olarak görüşünü bildiriyor.

– Sokak çocuğu, ayıptır bu sözler, muhalefet bu mudur? Utanın. (Aynı oturum, s: 246)

Bir başka gün "okumuşlar meclisi" şu tartışmaya tanık oluyor. Kendisine "hırsız" diye sataşılan bir üye kürsüden kendini savunurken bir üye aşağıdan bağırıyor:

– Efendim, tımarhaneliktir, kusura bakmayın... Efendim, burası çobanlık yeri değildir...

Kürsüdeki hatibin elini pantolonunun ön kısmına götürdüğünü saptayan okumuş bağırıyor :

– Sayın başkan, Sulukule değnekçisi gibi ikide birde karıştırıp duruyor. Aşağılık adam, Allah belanı versin...

Kürsüdeki okumuş bu sataşmayı yanıtlıyor :

– Aşağılık adam sensin, terbiyesiz adam...

Ve hemen karşılık geliyor:

– Soyadını sormadım... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 19, 4.1.1977, o: 1, s: 429)

Bir başka günün tutanağı da şöyle :

Bir üye kürsüde "milliyetçilik" diye söze başlıyor, aşağıdan bir ses

– Irkçılık, davarizm, ırkçılık... İnsanlarda ırk olmaz, atlarda olur... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 05, 9.11.1978, o: 2, s: 177)

Ve aynı gün, aynı konuda yüce Senato şöyle savunuluyor:

– Burası zooloji enstitüsü değil... (Aynı oturum, s: 182)

Bu görüşü bildiren üye, sık sık sataşmalarda bulunan bir

değerli okumuştur.

Gelelim bir başka güne: Bir bayan senatör, Ankara Belediyesi'nin Sıhhiye alanına dikeceği Hitit anıtına karşı çıkan bir konuşma yapıyor.

– Bu abidenin dikilmesine mani olmaya çalışalım. Çünkü...

"Çünkü"ye yanıt hiç gecikmiyor:

– Kafasızlar için utanç vericidir...

Sonra bu sözünü beğenmemiş ki, küçük bir düzeltme yapıyor:

– Utanç verici olamaz, kelime ağır...

Bunun üzerine bir üye yerinden tartışmaya katılıyor :

– Hatibenin ne konuştuğunun farkında değilsin. Sen ne konuşuyorsun?

Bu soru şu "etnik" kökenli ve kapsamlı yanıt ile karşılaşıyor:

– Sen Sulukule'den geldin, sen konuşma... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, 4.1.1977, o: 1, s: 426)

"Çingenelik" ile nitelenen bu üye kendisini savunuyor ve aynı nitelemeyi, kent ve mahalle adı farkı ile geri gönderiyor:

– Sen Edime'den mi geldin ?

Ve tartıştığı üyenin Sinir ve Ruh Hastalıkları Merkezine gönderilmesini istiyor:

– Sen yanlış gelmişsin buraya, senin yerin Bakırköy'dür.

"Senin yerin Bakırköy'dür" diye "ruhi sıhhatı" hakkında şüphe belirtilen bu üyeye başka oturumlarda da buna benzer sataşmalar olmuştur. Örneğin şöyle:

– Senin cezai mesuliyetin yok bir defa...

"Cezai ehliyet" konusunda böyle bir savla karşılaşan sayın üye yanıt veriyor:

– Siz anlamazsınız, sizi yetiştirmem için çok zaman lazım...

"Eksik eğitim" konusundaki görüşünü bu sayın üye daha sonra şöyle tamamlıyor:

– Senin bedenin çalışır, kafan çalışmaz...

Bu "Greko-Romen" bakış açısına şu karşılık geliyor:

– Otur yerine, bağlamak lazım seni, deli... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b:29, 4.2.1977, o: 2, s:211)

Yüce çatı altında sürekli olarak "deli" olduğu yinelenen bu

sayın üye bu sataşmaları günün birinde şöyle yanıtlayacaktı:

– Ancak ben, ahmakları, ahlaksızları, deli numarası ile kullanırım... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b:46, 11.4.1978, c:1, s: 244)

Aynı yüce çatı altında bir başka gün, bir başka soylu tartışma. Bir okumuş, öteki okumuşa bağırıyor:

– Kümese kaçarsın ancak, kümese, kümes hayvanı...

Üstü kapalı biçimde "tavukluk, horozluk, tavşanlık" ile suçlanan sayın üye yerinden horozlanıyor.

– Ne konuşuyorsun oradan hayvan herif, terbiyesizlik etme, biz dinliyoruz burada...

Kümes benzetmesinin sahibi düşüncesinde direniyor:

– Kümese gir, kümese...

– Sen gir kümese hayvan herif... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 15, 10.1.1978, o: 1, s:569)

Ve yanıt:

– Hayvanların en namussuzusun...

Daha gerilere gidelim.

1965 yılındaydı. Parlamentoya giren ünlü bir yazarın annesine Yüce Meclis'in kürsüsünden sataşılmış, bunun üzerine bu ünlü yazar ve milletvekili, kürsüdeki üyeye şu kısa yanıtı vermişti.

– Çüşş...

Bu "çüş" yanıtı yüce Meclisi karıştırmıştı. Aynı gün, kürsüde konuşan bir milletvekiline "hoşt" diyen bir sayın üyenin bu gündem dışı sataşması oturumu yöneten başkan vekilinin "Efendim, çüş dendi, hoşt dendi, mesele kapandı" yollu "demokratik" yorumu ile kapanmıştı!

Bu başkan vekili gerçekten çok ilginç bir adamdı. Mesleği "eczacı" olan bu başkan vekilini anlatmaya benim gücüm yetmez. İyisi mi, bu merhum başkan vekilinin yönettiği oturumlardan sizlere sahneler sunayım.

Sağcı bir senatör, bir kitap yayınlamış, bu kitap da Turizm ve Tanıtma Başkanlığı'nca toplu olarak satın alınıp, parasız dağıtılmıştı. Üstelik bu kitabın bir bölümünde muhalefet partisi ile ilgili bazı savlara da yer verilmişti. Bu konu üzerine verilen genoru önergesi üzerine Millet Meclisi'nde tartışmalar çıktı.

Başkanlık kürsüsünde Meclisi yöneten başkanvekili, "Baş-

kan senin sol kulağın işitmiyor. Buradan yapılan küfürleri duymuyor musunuz?" diye bir milletvekiline sesleniyor:

– Benim kulağım işitiyor, senin vicdanın işitsin, otur yerine, senin vicdanın işitsin, otur, otur, otur. Yahu allahını seversen bilirsin bunu, benden iyi bilirsin kardeşim, yapma bunu böyle. Siz böyle yaparsanız başkasına ben nasıl diretebilirim, canım, yapmayın bunu... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 147, 25.7.1967, o: 1, s : 594-596)

Aynı gün bir başkasına, niçin sataşan üyelere ceza vermediğini açıklıyor:

– Bırak canım sen de hangi birine vereceksin?

Ve şöyle bir itiraf:

– Hiçbir arkadaş beni dinlemedikten sonra...

Oturum, karşılıklı sövgüler, yuh'lar, be'ler arasında sürerken sevimli başkan vekili, Allah'a başvurmaktan başka çare bulamıyor:

– İnallahe maasabirin... (Aynı gün. s: 602)

Ama bu başkan vekilinin belleklerden silinmeyen en ilginç tartışması, bir ünlü yazarla olan tartışmasıdır. Yazar-milletvekili, bu başkan vekiline oturumu yönetirken iktidar partisinden yana tavır aldığını anlatmak için şöyle takılıyor:

– Başkan, zat-ı alinizde mi dahil oldunuz Meclis'teki kristalizasyona?

"Kristalizasyon" sözcüğünü kanalizasyon biçiminde anlayan başkan vekili, kızarak kürsüdeki yazar-milletvekiline bağırıyor:

– Ne söylediğini bir kere daha tekrar etsin... Lütfen başkan hakkında söylediğinizi tekrarlar mısınız?

Milletvekili-yazar, bu çağrı üzerine sözlerini yineliyor:

– Mecliste bir kristalizasyon oluyor; sermaye çevrelerinin menfaatleri ve halk çevrelerinin menfaatleri yavaş yavaş ayrılıyor. Siz de dedim, onlardan birine dahil misiniz?

Milletvekili-yazar'ın son sözü, başkan vekilini çileden çıkarmaya yetiyor:

– Sizin de eczaneniz var...

Ve bu sözü duyar duymaz, başkan vekili köpürüyor:

– Sen daha anandan doğmadan ben muhalefet yapıyordum, anladın mı sen? Sen anandan daha doğmadan... Eğer böyle devam edersen bir kelime daha konuşturmam. Bunu

bil...

Milletvekili-yazar'ın başkan vekiline verdiği yanıt gerçekten şıktır:

– Şimdi, bir Fransız ihtilalcisi der ki, biraz yüksekte bulunmanız bir marangoz hatasıdır... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 147, 25.7.1967. o: 1, s: 614)

Milletvekili-yazar konuşurken, eski bir sınıf arkadaşı kendisine şöyle sataşıyor:

– Hadi oradan be...

Ve yanıt almakta gecikmiyor:

– Hadi demekle iş halledilseydi arkadaşım, bir kaç haydi ile kendini halledersin o zaman... Şimdi bu parlamenterin, şuradan, şu partilerden dolaşa dolaşa, dönme dolap olduktan sonra vatan lafını ağzına alması yakışmaz. Vatanı babanıza sorun, döne döne vatanperverlik olmaz arkadaşım... Hariciye vekili olmak için ağzınızın değdiği yerlerin kokusu hala dişlerinizin arasındadır...

Anlaşılıyor: Tutanak tuvalet kağıdı gibi kullanılıyor!

Ve bu milletvekili-yazar, kendisine fiziki saldırı planlayan gruba dönüp, şu açıklamayı yapıyor:

– Bir benim cüsseme bakın, bir de yana, kendi kilolarınızı tarttırın ve sonra deyin ki ;yahu insaf... (Aynı oturum, s:613)

Oturum, sevimli başkan vekilinin "tövbe estağfurullah yahu" gibi Anayasanın eşitlik ilkesine uyan etkin ve yansız deyiş ve yüksek yönetimi ile demokrasi ve parlamento tarihine geçiyor.

Bir üye:

– Sahtekar...

Kürsüde konuşan üye, sataşan üyeyi hemen yanıtlıyor:

– Senin baban sahtekar, sahtekaroğlu sahtekar, sana aynen iade ediyorum... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 161, 21.6.1978, o:1, s:466)

Çıkan tartışma üzerine başkan vekili şunları söylüyor:

– Rica ediyorum arkadaşlar. Siz de iade ettiniz, tamam mesele efendim...

Başkan vekili şu kanıda: Bir üye ötekine "sahtekar" der, o üye de diğerine "sahtekaroğlu sahtekar" derse "mesele kapanmış" olur. Fakat "mesele" pek kapanmıyor. Bir başka sa-

yın üye yerinden, bu konudaki içten duygularını bildiriyor:

– Hayvansa bunlar daha hayvandır

Başkan vekili, kibar ve çok demokratik:

– Zat-ı alinizin de böyle konuşmaya hakkı yoktur...

Tartışma böyle sürüyor, "hayvan, zat-ı ali, sayın, sahtekar, sahtekaroğlu sahtekar..."

Yine 1965 yılındaydı, bir üye bütçeyi sert biçimde eleştirince aşağıdan bir ses yükseliyor:

– Sayın başkan, hatip sarhoştur...

Kürsüdeki milletvekil, söz altında kalmıyor:

– Sarhoş olan sizin iktidarınızdır...

Başkan vekili bir harika, araya giriyor:

– Sınıf ayrılığı düzeni üzerinde durmayınız rica ederim...

Başkanın ricası, sayın üyelerce benimsenmeyince, yüce Meclis'in çatısı altında, boks ve güreş yarışmaları başlıyor ve milletvekiline "sarhoş" diyen üye ağzı köpük saçarak saldırıyor:

– Ben sarhoş değilim kızıl köpek...

Ve "iadeli taahhütlü" mesajının yanıtını almakta gecikmiyor:

– Köpek senin babandır, hergele...

1970 yılında bir gün, bir tabii üye konuşurken kendisine sataşılıyor:

– İstifa et, ondan sonra gel konuş; senatör oldun, daha ne istiyorsun memleketten?

Tabii üye:

– Namuslu bir idare istiyorum, namuslu...

Bir üye yerinden:

– Haysiyetli konuş, haysiyetli...

Bir başka üye, tam Kasımpaşa ağzı ile bir tabii üyeye bağınyor:

– Puşt... (TBMM Tutanak Dergisi, b:14, 17.6.1970, o:1, s: 222)

"Puşt" sataşması üzerine kürsüdeki üye arkadaşını konuyor:

– Sülalendir, sülalen, sülalendir...

Ve aşağıdan bir üye bağınyor:

– İt...

Ünlü yazar Sabahattin Ali'den söz eden bir üyeye sa-

taşmalar da şöyle:

– Hayvan...

– Sabahattin Ali'nin Piçi...

– Hayvan, eşşekoğlueşşek, Allah kahretsin sizi...

– Hoşt... (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, b:140, 3.5.1978. o: 1, s: 452-53)

Aynı oturumda tanımsal bir terim eşliğinde ilginç bir sataşma biçimi daha:

– Zırlama kabak... (Aynı oturum, s:482)

Bir başka oturumda istifa edip, ayrıldığı partisini ağır biçimde şuçlayan bir tanınmış politikacı, önce bir bakandan "haltetmişsin" yanıtını alıyor, bir başka bakan, ayağa kalkıp, iki elini ağzına megafon gibi dayayıp, bakanlar kurulu sıralarından bağınyor:

– Yuh, eşşekoğlueşşek... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 78,18.5.1974, o: 2, s: 107)

Bakan eski parti arkadaşı hakkındaki özlü düşüncelerini, yeni takılarla yineliyor:

– Eşşekoğlueşşek, bu adam namuzsuzdur, hayasızdır...

Bunun üzerine ortalık karışıyor ve oturuma ara veriliyor. Oturum yeniden açıldığında "eşşekoğlueşşek" sözcüğü üzerine tartışma açılıyor. Bir üye, bütün üyelerin görüşünü dile getiriyor:

– Bu çatı altında "eşşekoğlueşşek" denilecek kimse yoktur...

Bu söz üzerine herhangi bir ideolojik kavramı sövgü değerinde gören üyeler bağınyorlar:

– Komünist denecek var mı?.

Böylece "eşşekoğlueşşeklik" ile "komünistlik" arasında denge sağlanıyor, "detant" oluşuyor, tartışma bitiyor!

1970 yılında kendi hükümetlerinin bütçesine kırmızı oy verdikten sonra aynlan kırk kadar üye yeni bir parti kurmuşlardı. Bir üye kürsüde konuşurken, bu kırk eski arkadaşı için şöyle konuşmaktaydı:

– İçimizdeki bir takım hainlerle işbirliği yaparak...

Bu sözler üzerine kavga başlıyor:

– Sözünü geri alsın, hain odur, hain sizlersiniz.

Aynı saflardaki bir başka üye:

– Hain sensin satılmış adam...

Kürsüye doğru yürüyen bir başka üye:

– Alçakoğlu alçak, namussuz...

Kürsüdeki üye:

– Hain herif, hayvan herif...

Bir sayın doktor üye bu arada kürsüdeki üye eski arkadaşlarını kibarca yanıtlıyor:

– O lafı sana mürekkep faizi ile iade ediyorum, hain de sensin, alçak da sensin...

Görüldüğü gibi "serbest piyasa faizleri" sövgü alanında da geçerli oluyor. Ama kürsüdeki üye çok "masum", kendi davranışını şöyle sakince savunuyor:

– Niye alınıyorsunuz arkadaşlar, saadet içinde konuşuyorum... (TBMM, b:15.24.6.1970, o:1, s:265-66)

Millet Meclisi Başkanının bir üyeye söz vermesi üzerine bir siyasal parti sıralarından başkana sataşmalar şu düzeydeydi:

– Leş kargası gördük, leke gördük, aşağılık herif, utan...

– Başkan utan, şerefsiz herif...

– Aşağılık herif...

Bu tartışmalar sırasında, yaşını başını almış bir üye, Millet Meclisi başkanına şöyle sesleniyor:

– Kaka yaptın. Dün bir, bugün iki. Haram olsun sana, yazıklar olsun sana... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 84, 29.12.1977, o: 1, s: 68)

Bir başkası:

– Haysiyetsiz...

Bir diğeri ise oldukça kibarca sesleniyor:

– Sen Danışma Kurulunu bile çalıştırmadın, bülbül... (Aynı oturum, s: 71)

Bu tartışmadan iki gün önce de aynı kişiler Millet Meclisi Başkanına şöyle bağırıyorlardı:

– Büyük sahtekar.

– Yuh...

– Tu... Allah belasını versin büyük sahtekar. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 82, 27.12.1977, o: 1, s: 637-8)

Bir başka gün "köpek" konusunda ilginç tartışmalar çıkmıştı. Özetleyelim:

Bir üye kürsüde konuşan milletvekilini sataşıyor:

– Sen kendi suratına bak köpeğe benziyorsun, köpek...

Kürsüdeki yanıt veriyor:

– İade ediyorum o köpek lafını... Baktığım zaman benziyorsunuz, isminizi bilmiyorum. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 5, 9.11.1978, o: 1, s: 160)

"Köpek" konulu bir başka tartışma daha. Bir üye:

– Otur köpek...

"Köpek" diye seslenilen:

– Köpek sensin... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 6, 16.11.1978, o: 1, s: 214)

İlginç değil mi? Devam edelim. Bir bakan konuşurken, ön sıralardan bir üye bağırıyor:

– Ahlaksız...

Bakan hemen yanıt veriyor:

– Ahlaksızın biri sensin ve ecdadındır. Terbiyesiz sensin, ukala. (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 137, 26.4.1978, o: 1, s: 333)

Aynı bakanın konuştuğu sırada hükümeti oluşturan parti üyelerinden biri savunmaya geçiyor:

– Otur ulan yerine it kafalı... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 116, 25.2.1978, o: 3, s: 239)

Bir başka gün bazı üyeler; kürsüdeki konuşmacıya çağdaş yaklaşımlarda bulunuyorlar:

– Otur ulan, sus... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 142, 9.5.1978, o: 1, s: 536)

Aynı terminolojide bir başka sesleniş:

– Faşist desene ulan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 3, 7.11.1978, o: 1, s: 87)

Yine bir başka gün zoolojik bir siyasal sesleniş biçimi:

– Şu köpeği susturun sayın başkan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 3, 7.11.1987, o: 1, s: 100)

Hararetli bir oturumda karşıt partinin bir üyesinin yeterince konuştuğu kanısını taşıyan bir değerli üye:

– Hoşt, hoşt... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 99, 5.6.1979, o: 1, s: 562)

Bir başka güne geçelim. Kürsüde konuşan bir başka üyeye bir değerli sayın üye şöyle sesleniyor:

– Allah belanı versin, terbiyesiz herif...

Kürsüdeki:

– Sayın başkan, sahtekar diye bağıran bir terbiyesizi duydum.

Sataşmayı yapan milletvekili sataşmalarını sürdürüyor:

– Terbiyesiz sensin, senden büyük terbiyesiz olmaz... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 113, 22.2.1978, o: 1, s: 943)

Aynı oturumun devamında hayvan sözcüklerinden meyvelere geçiyoruz. Bir üye kendisine sataşan karşıt parti üyesine karpuz sergisinden seçtiği bir kavramla yanıtlıyor:

– Sus kelek...

Yanıt:

– Sensin kelek... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b. 113, 22.2.1978, o: 2, s: 514)

Bir başka oturumda aşama kaydediliyor, hayvansal ve meyvesel terimlerden etnik özellikli toplumsal kavramlara geçiliyor:

– Mao'nun oğlusun utanmaz adam...

– Adi adam...

– Senin anan, baban kıpti, yalan mı?... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 24, 30.7.1978, o: 1, s: 148-9)

Bir gün de bir sayın üye "Hırsızlık yapa yapa fabrika kurdun" diye sataşan bir hemşehrisi milletvekilini şöyle yanıtlıyor.

– Benim babamın 10 bin adet zeytini ile 10 bin ağaç fıstığı var. Senin kel kafan benden dayak yemedi, doğru... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 50, 22.2.1980, o: 2, s: 60)

Bir başka üye sözü şöyle tatlıya bağlıyor:

– Kel kafalardan bahsetmek doğru olmaz, başkaları da alınabilir...

Sözlerini "nurlu ufuklar" diye bitiren bu yağ tüccarı milletvekiline aşağıdan şöyle sesleniliyor:

– Nurlu ufuklar değil, yağlı ufuklar...

Kürsüde konuşan bir üye, ön sıralardan "salak" olduğu yolunda bir "teşhis" ile karşılaşıyor:

– Sus salak, sus... Salak, salak... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 153, 1.6.1978, o: 1, s: 171)

Bir de sövgü yerine tanımsal terminolojiyi seçenler var. "Ahlaksız herif, yazık, sana yazık" gibi dalaşmalar sırasında, bir zamanlar Tanım Bakanlığı yapmış bulunan bir üyeye bir başka

üye sesleniyor:

– Otur yerine Meksika buğdayı... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 104, 9.2.1978, o:1, s: 589)

Bir İçişleri Bakanı'na "katil" diye bağıran bir üyenin yol açtığı tartışmadan görüntüler şöyle. Üyeler oturumu yöneten başkan vekiline kendisi hakkındaki görüşlerini özetle şöyle bildiriyorlar:

– Sen işgal ediyorsun orayı, eşkiyasın sen, tarafsız değilsin...

– Terk et orayı sahtekar...

– Defol oradan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 124, 28.3.1978, o: 1, s: 126-7)

Dinleyici localarından bazı dinleyicilerin gösteri yapmaları üzerine başbakana, sonradan bakanlık yapacak bir üye şöyle sesleniyor:

– Faşist ahtapot, Meclisi eşkiyaya bastıramazsın... Kan dökücüleri kan, eşkiya ile Meclise ihanet edemezsin... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 25, 1.8.1977, o: 1, s: 210)

Yerinden sık sık başka üyelere söz atan bir üye kürsüden konuşurken aynı yönteme başvuran bir üyeyi yanıtlıyor:

– Hırsız senin baban, sülalen ve her şeyin. Bana hırsız diyecek olanın alnını kanşlanm, hırsızoğlu hırsız... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 110, 19.2.1978, o: 1, s: 195)

Bu arada aşağıdan anlamsız sözler:

– Sahurda ne yaptın sahurda?

– Sahur yahnisi mi yiyorsun?

İsterseniz, bir başka günün tutanağına göz atalım. Bir üye kürsüde konuşmasına başlayacak üyeye psikiyatri kliniğinde zeka testi yapmışcasına bağınyor:

– Geri zekalı herif...

Kürsüdeki çok sakin biçimde yanıt veriyor:

– Sayın başkan, parlamentodan acayip bir varlığın sesi geliyor lütfen susturun...

– Serseriler bu kürsüye çıkamaz...

Kürsüdeki:

– Serserinin sesi geliyor...

Devamla:

– Sayın başkanım, siz müdehale edin diyeceğim ama sizin

müdahelenizden anlamayacak bir mahluk var, bir veteriner çağırınız ve muayene ettiriniz bu beyefendiyi...

Sonra, üye nedense bayraktan söz ediyor; bu kez sataşma çok yüksek düzeyde:

– Bayraklann direkleri mi battı sana? (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 49, 21.2.1980, o: 2, s: 485-6)

Bu sövgülerden canınız sıkıldıysa, işin birazda eğlenceli yanlanna değineyim.

Kürsüden bir üye anarşi konusunda bilimsel eleştirisini yapıyor:

– Anarşinin vitamini oldunuz, anarşinin vitamini...

Böyle suçlanan partinin üyelerinden biri bu suçlamayı yanıtlıyor:

– Siz de anarşinin gübresisiniz... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 5, 9.11.1978, o: 1, s: 180)

Aynı sıralardan bir saldın daha:

– Sen de anarşinin dinamitisin...

Aynı oturumda et fiyatlarının pahalılığından yakınan bir üye şu yanıtı alıyor:

– Sen de bir kasap dükkanı aç, zaten insan kasabısın... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, s:185)

Yüce Meclis'in çatısı altında hızlannı alamayan sayın üyeler, nedense bazı üyelerin yaşlı analan, kız kardeşleri üzerlerine konuşmalar yaparlardı. Alın bir örnek daha. Bir sayın üye kürsüde konuşurken, karşıt partinin ilk seçimlerde "belleneceğini" söylüyor. Bunun üzerine kavga başlıyor:

– Terbiyesiz, utanmaz, bu nasıl söz? "Belleyeyim" ne demek ?

– Terbiyesiz, haysiyetsiz herif, adi herif...

– Haysiyetsiz, cibiliyetsiz adam...

– Terbiyesiz haysiyetsiz...

Kürsüdeki üye, bu sözlerden sonra bir sayın üye için şunlan söylüyor:

– Soranm sana, annen ve kız kardeşin ne yapıyor? Söylersem buradan kaçarsın, buradan kaçarsın... Burada duramazsın... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b :56, 26.2.1977, o: 2, s: 455)

Annesi ve kardeşi hakkında bu çirkin sözlere milletvekili şu

yanıtı veriyor:

– Bu kürsüde sapıklara yer olmamalıdır arkadaşlarım... 70 yaşındaki analan diline dolamasın, iftira ve yalanla yürümesin arkadaşlarım... Bundan daha utanma sınırını aşma, şeref sınırını aşma düşünemiyorum...

Bu sözler bütün üyelerce sakince ve saygı ile izlenirken, kürsüdeki üye, biraz önce annesine ve kız kardeşine sataşan üyeyi şöyle tanımlıyordu:

– Değerli arkadaşlarım, insanların çeşitli duygulan vardır. Yönelişleri, eğilimleri vardır. Bir insan eğer sapıksa, bir insanın eğer bir takım eksiklikleri varsa, İzmir'de bütün sınırlar içinde belki tanınmayabilir ama Menemen'de kendi yaşadığı yerde kendisinin sapıklığı pasif yönden saptanmışsa, buraya kalkıp, kinle benim üzerime ve arkadaşlarımın üzerine yürümemeli... (Aynı oturum s: 469)

Yani, bu sayın üye, anasına sataşan üyeye, futbol maçlarında seyircilerin bazı hakemler hakkında koro halinde açıkladıkları bir sıfatı yüklemiş olmaktaydı.

Bu tartışmadan bir gün önceki tutanağın bir bölümünü sunayım. Bir üye:

– Önce dinle, dinlemesini öğren...

Bir başkası:

– Sen sus ulan...

Yanıt:

– Sen sus...

Yanıta yanıt:

– Sinkaf...

Yani, cinsel birleşmeyi anlatan sözcük, üzerine basıla basıla söyleniyor. "Sinkaf" eylemine niyetli olduğunu yasama görevi sırasında açıklayan bu üyeye aynı niyet daha açıkça belirtiliyor.

– Sinkaf...

Tutanak yazmanının kişisel terbiyesi elverişli olmadığı için "sinkaf"ın tümü tutanağa geçmiyor. Tutanak, "terbiye dairesinde" şöyle düzenleniyor:

– Sinkaf, eşşekoğlueşşek, bilmem ne (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 66, 25.2.1976, o: 2, s: 19)

Küçük bir çeviri yapayım: "Sinkaf" bilindiği gibi zorla ırza geçme anlamında kullanılan cinsel birleşme sözcüğünün hu-

kuksal dildeki adı... "Eşşekoğlueşşek", bir üyenin eşşek soyundan geldiğini anlatan yaygın sövgümüz... "Bilmem ne" de, futbol maçlarında hakemlerin cinsel eğilimleri hakkında yapılan iftira, eşcinsellik suçlaması.

Şimdi bu satıra, bu sözcükleri olduğu gibi yerleştirirseniz anlamı iyice anlaşılmaktadır.

Bir başka günkü okumuşlar Meclisi Senato'nun kapısını aralayalım. Kürsüde konuşan bir sayın okumuşa "Şimdi hükümetsiniz, haydi önlesenize" diye sataşan bir üye şu yanıtı alınca ortalık karışıyor:

– Sen yoktun o zamanlar yavrum, bilmezsin bunları...

Bir üye bir başka üyeye "yavrum" diyebilir miydi? Bu nedenle bir üye yerinden fırlayıp bağırıyor:

– Yavrum diyorsun, yavrum ne demek?

– Yavrum diyemezsin, yavrum...

Sonra "yavrum diyemezsiniz" diyen üye, "yavrum" konusunda gerekli açıklamayı alamayınca sesleniyor:

– Devam evladım, devam...

– Geç oradan geç...

– Yavrum deme...

– Peki çocuğum diyorum... (C. Senatosu Tutanak Dergisi, b: 28, 3.2.1977, o: 2, s: 74)

"Yavru, evlat, çocuk" tekerlemesi ile bu tartışma yadırganacak biçimde efendice kapanmış oluyor.

Bir gün de sinirli bir Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, kendisine sataşan bir milletvekiline, "müsade buyurun evladım" deyince şu sevimli yanıtı alıyordu:

– Peki babacığım... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 125, 27.8.1980, o: 1, s: 748)

Aynı oturumda, eski bir bakan için bir üye şunları söylüyor:

– Sayın başkan, bu adam bir zamanlar ayak yalıyordu... (s: 751)

Aynı oturumda, Meclis Başkanlık Divanı üyeleri arasında bir itişme başladı. Bir üye, öteki üyeyi yerinden kaldırmak istiyor, bu yüzden millet kürsüsünde bir itişme başlıyordu. Gelin bu tartışmayı da tutanaktan izleyelim:

– Sandalye gaspı, ayıp...

– Sende haysiyet varsa aşağıya inersin. Ar, haya kalmamış...

Daha heyecanlı bir üye çok demokratik bir öneride bulunuyor:

– Nizamettin kaldır onu, vursana ağzına birtane... (s:764)

– Terbiyesiz adam, yazıklar olsun sana...

– Alçak, şerefsiz adam...

Bir başka gün bir üye kürsüden konuşmasına şöyle başlıyor:

– Muhalefetin büyükbaş ve küçükbaşlarını bu salonda göremiyoruz...

Bunun üzerine bir üye çok güçlü bir mantık ile bu sözleri karşılıyor:

– Beyefendi burası ahır değil, tavla değil, burada büyükbaş, küçükbaş hayvan yok...

Bir başka üye bu güçlü savunmaya katılıyor:

– Mecliste büyükbaş hayvan da yok, küçükbaş da yok. Sözünü geri alsın, burada hayvan yok...

Millet Meclisi Başkanı derin hoşgörüsü ile bu "büyükbaş" "küçükbaş" tanımlarının "hayvanlara" çağrışım yaptıramıyacağını anlatıyor:

– Efendim rica ediyorum, büyük partiler, küçük partiler anlamına gelmişse tavzihe gerek yok... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 159, 15.6.1978, o: 1, s: 370-1)

Başkanın yorumu, görüldüğü gibi dehşet!

Bir üye kürsüden muhalefet partilerini şöyle tanımlıyor:

– Halk huzurunda eğer birşeyler söylemek istiyorsanız, sepetinizde pamuk varsa, oturduğunuz yerde kısır tavuk gibi "gıg, gıg, gıg" yapıp, bir yumurta veremeyen insanlar gibi oturamazsınız...

Hemen yanıt geliyor:

– Terbiyesiz, o ne biçim söz?

Kürsüdeki direniyor:

– Değerli arkadaşlarım, biz "kısır tavuk" diye yumurtlamayan tavuğa (gürültüler)...

Bir üye:

– Sayın başkan, bu zat kendisini kümeste mi zannediyor? Burası kümes değil, Millet Meclisi... (M. Meclisi Tutanak Der-

gisi, b: 111.11.1978, o: 1, s: 25-26)

Gensoru önergelerinin birinde bir parti sözcüsü konuşuyor:

– Muhterem arkadaşlarım, heybelerinde ilim namına herhangi birşey bulunmayanlarn...

Bir üyeden yanıt:

– Heybe atlarda olur... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 102, 30.6.1980, o: 1, s: 518)

Bu böyle. Bir de "yüz, surat ve ayna" üzerine çeşitleme var:

Bir üye kürsüden

– Bu şamann izi...nin suratında görmeye başlamış bulunmaktayız...

– Sen kendi kara suratına bak...

– Eve gidince aynaya bakacağım... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 112, 21.2.1978, o: 2, s: 397

Haydi birde "satılmışlık" tartışmalarına gelelim. Bir bakan kürsüde, aşağıdan bağırılıyor:

– Kaçma, kaçma, bugün fiyatın daha da arttı...

Bakan:

– O sizin fiyatınız, bizim değil. Satılan sizsiniz, siz...

Bir üye:

– Haydi iyi gittiniz, iyi fiyata gittiniz...

Bu arada bir üye, karşıt partinin olduğu sıralara tükürüyor, bir üye de durumu saptayıp, bağırıyor:

– Oradan tükürüyorlar, ayıp oluyor Meclise, yerinizden cevap verseniz sayın bakan... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 61, 23.2.1979, o: 2, s: 50-51)

"Satılmışlık" ve "mebus transferi" konusunda şu tartışma çok ilgi çekicidir.

Yıl 1965. Çok söz üreten uzun boylu, beyaz saçlı parti lideri kürsüde konuşuyor:

– Her toplulukta iyi de vardır, kötü de var. Ben kanaatımı söyleyim. Bu rejimin en talihsiz tarafı, kendisini mal gibi siyaset pazarında satılan bedbaht insanın bu milletin siyasi hayatında rol almış olmasıdır...

Bu sözler üzerine bir üye bağırıyor:

– Meclis kürsüsünde bu şekilde haysiyetlerle oynayamazsınız.

Kürsüdeki lider :

– Cesaretin ve namusun varsa kalk ayağa açık söyle...

– Söylerim...

– Söyleyemezsin...

– Söyleyemezsin, söylersin ama alelade bir müfteri olursun...

Lidere ön sıralardan bir sataşma:

– Sen de parti değiştirdin...

Lider:

– Ben ikbale satılmadım, ben çile yollarını tercih ettim, anladın mı?

Bir üye yerinden:

– Seni kim alır ki?

Lider:

– Bana değil tımağıma kurban olursunuz ama ben o adam değilim... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 66, 1.3.1965, o: 1, s: 40)

"İşgal" ile "ihlal" sözcüklerini birbirine karıştıran bir üye kürsüden bar bar bağırıyor:

– Anayasayı işgal içerisindesiniz...

Bir üye yerinden bu yanlışı düzeltiyor :

– Anayasa işgal edilmez, bilmediğin konularda konuşma.

Kürsüdeki ısrarlı:

– İşgal edilir Anayasa...

Bir başka üye daha sert çıkıyor.

– Sayın başkan, terbiyeli konuşsun, saçmalamasın...

Kürsüdeki yanlıştan dönmüyor:

– İşgal de edilir, ihlal de edilir. Anayasayı rafa kaldıracaksınız, kanunlan rafa kaldıracaksınız, kanun da benim anayasa da benim diyeceksiniz, buna eşkiyalık derler...

Bir üye hemen:

– Eşkiya senin babandır... Eşkiya senin babandır, işte söyle onu, babam eşkiyaydı de... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 55, 17.2.1979, o: 3, s: 223)

Bir başka gün, siyasal sözcüklere "zehir hafiye" diye geçmiş bir eski İçişleri Bakanı, kendisine laf atan eski parti arkadaşını kürsüden suçluyor:

– Verdiğimiz vesika ile para dolandırdın...

"Dolandırıcılık" ile suçlanan milletvekili ise bağırıyor:

– Seni ispata davet ediyorum sahtekar, ne kadar para dolandırdıysam seni ispata davet ediyorum. İspat edemezsen müfterisin... Sahtekar, sahtekar, seni biliyorum...(TBMM Tutanak Dergisi, b:7, 28.4.1971, o: 1, s: 312)

27 Mayıs İhtilali'nde bakan olmuş tanınmış bir politikacıya, 27 Mayıs ihtilalcilerinden bir emekli generalin ihtilalden on yıl sonra seslenişi de şöyle;

– Sahtekar... (TBMM Tutanak Dergisi, b: 14, 17.10.1970, o: 1, s: 235)

Parlamento çatısı altında kendisine sürekli sataşılan ve çok partili yaşamımızın "vazgeçilmez unsurları" tarafından sürekli fiziki saldırılara uğrayan bir eski parti lideri dayanamayıp, kürsüde hakkında konuşan bir başka parti liderine bağırıyor;

– Rezil sensin, rezil sensin, otur rezil herif...

Kürsüdeki parti lideri de susmuyor:

– Otur yerine, otur...

Ve yanıt sekmeden geliyor:

– Çok konuşma rezil herif, sus... Öyle şey yazmadım, yalan söylüyorsun, hadi, hadi...(TBMM Tutanak Dergisi, b: 17, 24.5.1973, o: 1, s: 263-64)

Parlamentoda tartışma çıkmıştı.

Şu olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. O günlerde,1965 yılı içinde, çok önemli bir belge gazetelerde yayınlanmış, bu yüzden bir milletvekili, kürsüde çıkıp, bir başbakan hakkında dolmuşta bu konuda konuşma geçtiğini, bu konuşmaya kulak misafiri olduğunu kaydedip, şunları söylemişti:

– Bu gazete çok zengindir, bunu verene muhakkak çok para vermiştir, öyle diyor. Çok para vermiştir, diyor. Biri, ötekine hitap ediyor, eh., paraya çok düşkündür, üç günde zengin olmuştur, mutlaka o satmıştır, öyle söylüyor vatandaş...

Bu sözler söylenir söylenmez, iktidar partisi sıralarından, haklı olarak, tepkiler geliyor. Bunun üzerine üye sözlerini sürdürüyor:

– Vatandaş öyle söylüyor, vatandaş... Ben duyduğumu söylüyorum, ister inanın, ister inanmayın...

Tutanaklara göre, üye iktidar partisi üyelerinden şu karşılığı alıyor:

– Satılık köpek, sözünü geri al...

Kürsüdeki çok inatçı devam ediyor:

– Otur yerine, satılmış sensin, oturunuz yerinize...

Aşağıdan:

– Utanmaz herif, in aşağıya... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 40, 2.2.1966, o: 1, s: 513)

Sonra ne oldu bilir misiniz? Bir başbakana "paraya düşkündür, belgeleri gazetelere satmıştır" diyen bu sayın üye, kendisine "satılık köpek, utanmaz herif" diye bağıran milletvekilinin partisine kapağı atıverdi.

Sonradan, Millet Meclisi Başkanlığı yapmış bir politikacıdan, bu sayın üye hakkında şunları dinleyecektim:

– O zat partiye girmek istemiş. Başbakana sordum, "böyle mi?" diye, "evet" dedi. "Nasıl olur" dedim, "bu bize çok havladı" Başbakan güldü, "ne olacak canım, bir zamanlar bize havlardı, şimdi bizim için havlayacak... "

Tartışmalar gerçekten ilginç oluyordu. Örneğin, ekonomik konularda konuşan bir üye, karşıt partiyi suçlayınca aşağı sıralardan kürsüye şöyle bir itiraf geliyor:

– Biz ihmalkarlık, siz de hırsızlık yaptınız...

"Hırsız" suçlamasını yasal faizi ile çoğaltıp, miras hukukuna göre bölen sayın üye yanıt veriyor:

– Hırsız sensin, hırsızoğlu hırsız...

Bu uygarca diyaloğun arkasından partilerin birbirleri hakkındaki resmi görüşleri geliyor:

– Hırsız sizsiniz...

Koro halindeki bu iftirayı somutlaştırmak isteyen bir üye soruyor:

– Hırsız kim, hırsız?

Bu soruya, bu üyenin kendi partisinden özlü bir yanıt geliyor, konu böylece kapanıyor:

– Yavuz hırsız... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 114, 23.2.1978, o: 2, s: 621)

Benim ilgi ile karşıladığım sövgüler, "sen" yerine "siz"li olanlardı. Öyle ya, adama "şerefsiz" dedikten sonra "siz" deyince ne anlamı vardı? Efendim terbiye meselesi! "sen" derse ayıp olur, ille de "siz" diyecek ki, "adab ve muaşeret" kuralları tam yerine gelsin!

Millet Meclisi'ni yöneten başkan vekiline bir parti grubu karşı koyuyor:

– Sizin yaptığınız gasptır, gasp ettiniz bu divanı bugün.

Başkan vekili:

– Ben gasp etmiyorum.

Başkan vekili daha önce bir üyeye, "Başkanlık divanı üyesisiniz, militanca davranmayın" demiş. Bu üye bağınıyor:

– Militan sensin...

Başkan vekili

– Milletvekili usulüne göre konuşun, işte senin yaptığın bu, senin yaptığın...

Öbürü:

– Sen bana militan diyemezsin, militan sensin...

Aşağıdan "terbiyesizsin" sesleri geliyor. Başkan vekili bu sataşmaları yanıtlıyor:

– Burada terbiyesiz varsa, sizden başka yoktu, herhalde. Bu davranışınızdır çünkü, herkesin davranışını, kendi terbiyesini, seciyesini ve milletvekillik adabını ortaya koyuyor, gerek yok buna...

"Senli, benli" tartışma, başkan vekilinin "sizli" konuşması ile tekilden çoğula dönüşüyor. "Militanlık" gibi bir suçlamayı kabul etmeyen üye "sen'leri" bırakıp "siz'lere" başvuruyor

– Bana militan diyemezsiniz, militan sizsiniz...

Bir başka üye bağıyor:

– Utanmanız lazımdır, haysiyetsiz ve şerefsizsiniz, haysiyetli olsanız orada oturmazsınız...

Bu üye eski bir Ceza Mahkemesi başkanıdır. Çok "müeddep" bir "zat" olduğundan, kesinlikle "sen" diyememekte, bunun için, "şeref'ten sonra "sensin" demeyi kabalık saydığından, "şerefsiz" dedikten sonra "sizsiniz" diye nezaket göstermektedir.

Başkan vekili, bu "sizli" "şeref" ve "utanmazlık" suçlamalarını şöyle karşılıyor:

– Ben utanacak bir şey yapmadım. Siz utanmazlığı arttırmayın artık... Utanmazlığı arttırmayın artık, terbiyesizliğin lüzumu yok. Bir de milletvekilisiniz, yıllardan beri, ne konuştuğunuzu bilmiyorsunuz. Yaptığınız aczin altında eziliyor, ondan sonra da başkanlığı itham ediyorsunuz... (M. Meclisi Tutanak

Dergisi, b: 96, 17.6.1980, o: 1, s: 384-85)

Bir üyeye "sayın" denmezse saygısızlık olur. "Sen" derseniz de öyle... Eğer bir sayın üyeye söveceksiniz, kesinlikle "sen" demeyeceksiniz, "siz" olmazsa olmaz.

– Haysiyetsiz ve şerefsizsiniz...

İlle de "siz"

– Utanmazlığı artırmayın...

İlle de "siz", ille de "çoğul" ifade... Yoksa, olmaz! Bu "sizli" sövgülere bir örnek daha sunayım, ister misiniz?

Bir Milli Eğitim Bakanı, konuşmasının bir yerinde yasal kovuşturmaya uğrayan öğretmenlere "alçaklar" deyince ortalık karışıyor. Bir üye bütün terbiyesini takınarak bağırıyor:

– Öğretmen alçak değildir...

Sonra "sizli" olarak sözü kürsüye gönderiyor:

– Alçak sizsiniz...

"Alçak sensin" yok, "sizsiniz" var!

Bir üye daha samimi. Ne de olsa köy kökenli bir öğretmen-milletvekili; bağırıyor:

– Alçakların başı sensin...

Aynı öğretmen kökenli milletvekili, sen'den siz'e dönüyor:

– Kendilerini alçakların başı ilan edeceğim...

Ağız alışmış; "kendisini" değil, tekil ifade olur, onun için çoğul kullanıyor:

– Kendilerini...

Bir başka üye de aynı kanıda:

– Öğretmene alçak diyemez, kendileri alçaktır.

Bir başka öğretmen-milletvekili, sizli olarak:

– Alçak sizsiniz...

Biraz önce bakana "kendileri" diye seslenen üye, yeniden tekil ifadeye dönüyor:

– Senden daha adi bir bakan konuşmadı Meclis tarihinde... (M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 49, 21.2.1980, o: 2, s: 466-67)

Aynı oturumda, Bütçe ve Plan Karma Komisyonu başkanı bir değerli üye aynı seçim bölgesindeki bir milletvekiline yerinden sataşıyor:

– Vır, vır, vır. Ne konuşuyorsun durmadan? Saygılı ol, vır, vır konuşuyorsun...

Vır, vır konuşmakla suçlanan üye kendisini savunuyor:

– Sen ne kanşıyorsun oturduğun yerden? Ne kanşıyorsun?

Komisyon başkanı:

– Terbiyesiz, evvela saygılı ol...

Saygılı ol diye uyanlan milletvekili daha açık konuşuyor:

– Haddini bil, sokanm seni sıraya...

Komisyon başkanı yerinden kalkarak; bağınyor:

– Beni mi? Beni? Terbiyesiz herif...

Hemen yanıt alıyor:

– Haddini bil, sokanm seni şuraya...

Arada tartışmaya başkalan da karışıyor:

– Geri zekalı, geri zekalı, sen anlamazsın otur yerine.

Bu yeni sataşmacıya, "vırvırcılık" ile suçlanan üyeden ilginç bir iltifat geliyor:

– Orman hırsızı, otur yerine... (Aynı oturum, s: 470-71)

Ve bu tartışma da sayın üyelerin bu karşılıklı iltifatlan ile kapanmış oluyor.

Yine bir gün, bir değerli senatör, seçim bölgesinde bazı okullarda bit görüldüğünü ileri sürerek şöyle konuşuyor:

– 1950'lerin ötesinde kalan bitler geri geldi...

Bu söz üzerine karşıt parti savunmaya geçiyor:

– Bir sabah kalktık ki, gazetelerde 'nin yorganına bit üşüşmüş, bu bitli yorgandan kurtulmak için feryat figan bağınyor. Bu haberi O'ndan aldık ve anladık ki bitler iktidar yorganına kadar tırmanmış ve ülkeyi bit basmış. Şimdi öyle bir yorgan içinde hükümet etmiş olanlann bıraktıklan yorgandan oraya buraya serpintiler olmuş, o mahlukat da bazı yerlere yerleşmişse, bundan hiç kimsenin şikayetçi olmaması lazım gelir. Böyle birşey varsa, o yorganı itlaf etmek lazım, yorganı kullananlan itlaf etmek lazım. Biz hükümet olarak da, parti olarak da böyle bir bitli yorganı kullananlara ve bitlerle ilgilenenlere gerekli tanzifat önlemlerini almaya hazınz... (C .Senatosu Tutanak Dergisi, b: 17, 12.12.1978, o: 1, s: 630)

Ve konuşma şöyle bitiyor:

– Cümle alem biliyor ki , bu iktidar ne bitlidir, ne itlidir...

Yüce Senato, böylece "bit" ve "it" tekerlemeleri ile boş zamanlannı(!) değerlendirmiş oluyordu.

1979 yılında, TBMM birleşik toplantısında, sıkıyönetim uzatılıp, uzatılmayacağına ilişkin görüşmelerde içişleri bakanı, aldıklan ve alacaklan önlemleri "yuh" sesleri arasında anlatırken, Emniyet Genel Müdürlüğü yapmış bir senatörden şöyle bir sataşma geliyor:

– Daha dün geldin, cin olmadan şeytan oldun, sen ne anlarsın bu işlerden?

Bu üyeden sonra başka sataşmalar:

– Yuh...

– Ooooo...

– Maşallah, bin kere maşallah...

– Yeter artık, otur yerine...

Ve sıra kapaklannı vurarak Türk milleti adına yasama görevi yapan parlamenterler, nedense o gün çok ateşliydiler. Bir senatör, grubu adına söz alır almaz, "milli ve manevi değerlere" bağlı sayın bir üye şöyle bağınyor:

– Defol, çık dışan... Katil, katil, çık dışan, senin burda yerin yok, seni konuşturmayacağız...

Senatör, sıra kapaklannı vuran ve "yuh" diye bağıran üyelere dönerek kürsüden konuşmasına şöyle başlıyor:

– Anayasayı tanımayan bir zihniyetin tezahürleri olan bu mecliste, kendini bilmeyen insanlara hitap ediyorum ben... Anayasal haklannı kullananlara lisanen saldın, insanlık dışı bir davranıştır. Sizin gürültünüz beni susturamaz.

"Yuh" ve "alkış" sesleri arasında sözlerini sürdürmeye çalışıyor:

– Siz bu vatanı, bu milleti soygun döneminin çukuruna atan insanlarsınız... Siz milleti, rejimi, en kritik dönemde batırmaya çaba sarfeden insanlarsınız...

Bu sözler üzerine sataşmalar:

– Katil, hırsız...

Ve sonradan bir bakanlık koltuğuna oturacak olan üye bağınyor:

– Bir mağdur olarak katil adama cevap vereceğim. Kendi yaram benim, adamı ölen benim, katildir bu adam...

Kürsüdeki senatör:

– Hem suçlu, hem güçlü olamazsınız, bağırmanızla beni susturamazsınız. Gücünüz yetmez buna...

"Katil, katil, tuu" sözleri arasında senatör kendisini savunuyor:

– Köpek, köpek be, tuh sana be... Tuh itoğlu it be, eşşekoğlueşşek... (TBMM Tutanak Dergisi, b: 11, 20.6.1979, o: 2, s: 263)

Senatöre sataşan ve böyle bir yanıt alan bir milletvekili, siyasal kültürü segileyen şu sözcükleri ardarda sıralıyor:

– Sen, haysiyetsiz, namussuz, şerefsiz, katil bir köpeksin...

Bu sövgü yağmuruna, bir tütün tüccan milletvekili, laikliğe aykın şu sözlerle katılıyor:

– Allah belanı versin senin...

Bu yoğun tartışmalardan sonra bir başka üye, biraz önce sataşılan arkadaşını savunuyor ve aynı "milli ve manevi terbiye"ye sahip üyelerden sürekli sataşmalar geliyor. Bunun üzerine, bir sayın üye, sataşan üyelere doğru bağınyor:

– Otur yerine köpek...

Aynı yerden sekmeden yanıt geliyor:

– Köpek sensin... (Aynı oturum, s: 277)

Tartışmalar sırasında bir üye:

– Sayın başkan, duydunuz mu? Eşşekoğlueşşek dedi...

Başkan "köpek" sözünü geri aldırmaya çalışırken konuşmalar şöyle:

– "Eşşekoğlueşşek" dedi efendim...

Ve ısrarla :

– Sayın başkan bir milletvekili siktir diyemez.....

"Siktir" der demez, tartışmalan sırasında kürsüdeki üye parlamenterleri terbiyeli olmaya çağınyor. Fakat bu eğitimden yararlanma arzusu pek yok gibi:

– Otur yerine köpek.....

– Terbiyesiz sensin lan...

Ve aynı gün, kürsüde konuşan bir sayın üyeye bir başka sayın üyenin eylemli kalkışması, kelimesi kelimesine şöyle:

– Hassiktir lan, orospu çocuğu... (Aynı oturum, s: 292)

Yine bir başka gün, sağcı bir milletvekili , dinsel sağı savunan bir başka milletvekiline, bakanlık yapmış bir milletvekiline yerinden şöyle sesleniyor:

– Sahtekar, utanmaz adam, köpek, serseri...

Kürsüdeki üyenin partisinden bu sövgüleri sıralayan üyeye

yanıt olmak üzere:

– Sahtekar sensin, utanmaz, ahlaksız...

Ve bunlann yanında sövgü yerine bir ideolojik kavram:

– Komünist...

Bir sağcı parti, öteki sağcı partinin üyesine bu sövgüyü uygun bulmaktadır.

Aynca "hayvanlar aleminden" bir seçme daha:

– Köpek sensin... (TBMM Tutanak Dergisi, b: 67, 18.6.1980, o: 1, s: 526)

Buna benzer bir suçlama daha var. Onu da aktaralım oldu olacak.:

Dinsel görüşlü bir milletvekili, liberal sağ bir partiyi eleştiriyor:

– Anadolu esnafının atar damarlanndaki kanla iktifa etmeyip, kılcal damarlannı da emmeye çalışan bir avuç mutlu azınlık saltanatı devam edemez...

Sayın üyenin bu yaklaşımı, liberal sağ partinin üyelerince çok uygun karşılanmıyor. Üye "sayın kardeşlerimiz" diye sözünü sürdürmek istediğinde "ne kardeşi be" diye nazikçe karşılık alıyor.

Bir üye bu özlü görüşünü ön sıralara doğru yürüyerek açıklıyor:

– Allah belanı versin, komünist, yeşil komünist...(M. Meclisi Tutanak Dergisi, b: 58, 27.1.1974, o: 1, s: 372)

Sayın üye söverken, görüldüğü üzere önce laiklik ilkesine aykın davranıyor; işe "Allah belanı versin" diye "Allah'ı" karıştınyor. Bir de ideolojik renk buluyor: Yeşil.....

– Yeşil komünist...

Böylece komünistler "kızıl" ve "yeşil" olmak üzere ikiye ayrılıyorlar. Ya komünistliğin başka renkleri de varsa? Örneğin sarı komünist, kahverengi komünist, vişne çürüğü komünist, çağla yeşili komünist, eflatun komünist, siyah komünist, beyaz komünist oluyorsa işin içinden çıkmak güçleşecek...

Neyse, neyse...

Şu sövgülü tutanaklardan, şu "tutanaklan utandıran sözler"den kısa bir özet yapsak, elimize şöyle bir sövgü demeti geçer:

– Yuh, puşt, çüşş, hoşt, acırtı mı cicim, acıttı mı? Eşşekoğ-

lu eşşek, köpekoğlu köpek, sahtekaroğlu sahtekar, pezevenk, teres, it, orospu çocuğu, avradını sikerim, hassiktir orospu çocuğu, haysiyetsiz, namussuz şerefsiz, katil, hırsız, ahtapot, hayvan, ağzına sıçarım, bir bok yiyemezsin, utanmaz herif, sapık, pasif yönden sapık, terbiyesiz, serseri herif, rezil herif, kelek, zırlama kabak...

Ve işin ilginç yanı, bu sövgülerin geçtiği oturumlarda gerek oturumu yöneten başkan, gerekse üyelerin sıksık "sayın" sözcüğünü de kullanmalandır.

Benim önerim şu. Nasıl olsa sövgüden vazgeçilmeyeceğine göre, sövgünün önüne hiç olmazsa "sayın" sözcüğünü ekleyerek, sövgüleri daha saygılı biçime soksak:

– "Sayın eşşekoğlu eşşek" gibi , söz gelişi!

Bu sövgüleri inceledikten sonra bir de "TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaret" suçundan mahkum olanların "suç unsurlarına" bakmak yararlı olmaz mı? Olur herhalde.

Bir örnek vereyim :

"... seçim sistemlerinden bahsederken, kendi partisinin nisbi seçim usulunü tatbik ettireceğini, antidemokratik kanunlann kaldınlacağını, bunu temin için de reylerin Millet Partisi'ne verilmesi lazım geldiğini söyleyince, dinleyiciler arasında bulunan Kazım Arar (ya sözünüzü tutmazsanız), dediği, maznunun buna sinirli şekilde cevap verirken, böyle bir müdahelenin daha vukubulduğu, bunun üzerine maznunun (biz vaadimizde dururuz, meb'uslar yeminlerini yerine getirmediler, vaitlerinde durmadılar, mebuslar cahildirler, zavallıdırlar, ben bu yaptıklannı cahilliklerine veriyorum) dediği..." (C.U.H. 19.3.1956, 1/23-23. Çağlayan Muhtar, Türk Ceza Kanunu, Ank., 1970. s: 296)

Bu sözlerde Türk Ceza Yasası'nda yeralan "TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaret" suçu görülmüştür.

Parlamentonun "maddi şahsiyetleri" birbirine karşı en ağır sözleri kullanırsa, bu "manevi şahsiyet" önce parlamento içinde yara alır, sonra, bu tür aşağılamalara parlamento dışından da katkılar başlar.

Ne demişler:

– Balık baştan kokar...

Balığı baştan kokutmamak gerek!

PSİKOPAT'TAN OROSPU ÇOCUĞU'NA...

Evet. "sövgüler" böyle!.. Böyle "ana-avratlı", böyle "çüş'lü, hoştlu, puşt'lu", böyle "pezevenk'li, teres'li", böyle "orospu çocuk'lu", böyle "hayvan'lı, it'li, hayvanoğlu hayvan'lı, eşşekoğlueşşek'li " Sövgülerdeki terminolojiyi siyasal dönemlere göre değerlendirirseniz, şu sonuç çıkıyor. Zaman ilerledikçe, demokrasi kök saldıkça, uygarlık ilerledikçe, nedense bizlerdeki sövgülerin ağırlığı da artıyor. Çok partili hayat geliştiktikçe, sövgüler de çoğalıyor. Son dönemin bir özelliği de şu oluyor. "İdeolojik" kavramlar, "zoolojik" kavramlarla eşdeğerde kullanılıyor. "Komünistlik , faşistlik , eşşekoğlueşşeklik, hayvanoğlu hayvanlık vs." gibi. Hukuksal deyiş ile "sinkaf", ve bununla beraber alçaltıcı anlamda kullanılan cinsel sözler de siyasal terminolojiye giriyor. Ve böylece siyasal edebiyatımız iyice renkleniyor.

Bir karşılaştırma olsun diye önce ilk Büyük Millet Meclisi'nin en duyarlı tartışmalarını kapsayan tutanakları okudum. TBMM'nin yeni yayınlanan bu "gizli tutanaklar"ı, İlk Meclis'teki en sert tartışmaların karşılıklı saygı içinde geçtiğini gösteriyor. Kurtuluş Şavaşı'nı kazanan bu meclis üyeleri –birkaç olay dışında– birbirlerine hiç sövmüyorlar, en ağır suçlamalar bile uygarca yapılabiliyor. (TBMM, Gizli Celse Zabıtları, cilt: 1 ve 2) Örneğin, bir yolsuzlukla ilgili tartışmalarda, en çok "Niçin Rafet Paşa hazretlerini kanştırdınız? Namusu ile bu kadar oynamadınız?" uyarısı, "Bendeniz böyle demedim" gibi yanıtlanıyor. (Cilt: 2, s: 883)

"Bolşevik" tartışmaları bile uygarca yapılıyor. Kurtuluş Savaşı günlerinde böylesine duyarlı bir konu bile olanca soğuk-

kanlılıkla geçiyor. Üyeler birbirlerini incitici sözler söylemekten özellikle kaçınıyorlar. (TBMM, Gizli Celse Zabıtları, cilt:1 I: 131, 22.1.1337, c: 3, s: 376-43; ayrıca cilt: 2, I: 22, 18.4.1337, c: 3, s: 41-42)

Çok partili hayata adımımızı attığımız 1946 tarihinden sonra Büyük Millet Meclisi'nde bazı tartışmalar çıkmış; örneğin "hokkabaz" gibi sözcükler kullanılmış; muhalefet milletvekillerinden Kemal Özçoban ve Ahmet Tahtakılıç, üçer oturum Meclis'ten çıkarılma cezası almışlardır.

Kemal Özçoban'ın suç sayılan konuşması şöyledir:

– Gülüyorum, çünkü sizin halinize gülüyorum. Ve bir gün bu listelerin kullanılacağını ve memursa nakil, tahvil ve ilk fırsatta çıkarılmaya tabi tutulacağını, halk ise behemahal hışma uğrayacağını ısrarla ile sürüyorlar.

Velhasıl arkadaşlar, tamimin (genelgenin) gayesi küçük ekalliyetlere (azınlıklara) rağmen iktidarı elinde tutmak isteyen Saraçoğlu, Recep Peker hükümetlerininin aynı zihniyetini taşıyan bir ve iki numaralı Saka hükümetinin haleti ruhuyesini ifade eder.

Acıdır arkadaşlar. Hırsızlıkla iktidarda kalmak için millet iradesi ile oynamak itiyadından, hükümet ve partisi ne zaman vazgeçecektir? (TBMM, b: 19, 15.12.1948, o: 1, s: 113)

Kemal Özçoban kendisini savunuyor ama cezadan kurtulamıyor. Ahmet Tahtakılıç'ın konuşmasında ise hiç sövgü yok. Ama O'da cezadan kurtulamıyor. (TBMM, b: 19, 29.12.1948, o: 1, s: 364)

Şu örneğe bakalım:

Şair Behçet Kemal Çağlar, Meclis'te şöyle konuşuyor:

– Doğru dürüst söylenmeyen bir kelimeyi kabul etmekle "complexe d'infériorite" aşağılık duygusu görmekteyim ve bunu Yüksek Meclis'e yaraştıramıyorum...

Genaral Eyüp Durukan, bu sözlerin ağır ifadeler olduğunu ileri sürerek "hüzün ve ızdırap veren" bu sözlerin geri alınmasını istiyor... (TBMM. b: 19, 15.12.1948, o: 1, s: 116) O günlerde "aşağılık duygusu görmekteyim" sözü bile "ağır ve ızdırap verici" bir ifade olarak görülüyor.

1948 yılında hakaret sayılan şu sözlere de göz atalım:

Adliye Encümeni (Komisyonu) Başkanı Halil Özyörük,

Basın Yasası görüşülürken şöyle konuşuyor:

– Gazete sahibi perde arkasından hareket etmektedir. Ortada müdir-i mesul (sorumlu müdür) vardır, baldın çıplak bir adamdır...

Bu sözler üzerine Türkiye Köylü Partisi adına Cezmi Türk:

– Efendim, sayın Adalet Komisyonu Başkanı şimdi burada beyanda bulunurken gazete mesul müdürlerinden bahisle "baldın çıplaklar" tabirini kullandılar...

Halil Özyörük:

– Parası olmayan bir adam diye izah ettim...

Cezmi Türk:

– Parası olmayan bir adam için Türkçemizde pek munis, pek müşrik tabirler vardır. Sayın Adalet Komisyonu Başkanı, anadan öğrenme türkçemizle "bir şeyi olmayan adamdır, varlığı olmayan adamdır" diyebilirdiniz...

Halil Özyörük:

– Öyle tebdil değiştirmek ettim...

Başkan:

– Mesele kalmamıştır, tebdil ettiler...

Cezmi Türk:

– Bu tarzda, böyle ithamlara giderseniz bizde ithamlara gideriz.

Ve "ithamlan" sıralıyor:

– Beyni kefenliler vardır, cinci hocalar vardır... (TBMM, b: 1, 15.12.1948, o: 1, s: 517)

Cezmi Türk'ün 1954 yılındaki konuşmasında "Allah hepimizi islah etsin" demesi üzerine Türk'e Meclisten çıkarma cezası veriliyor. İzleyelim...

Cezmi Türk:

– Allah cümlemizi islah etsin, memleketi de iflah etsin...

Bu sözler üzerine sesler:

– Allah seni de etsin...

Başkan

– Müsaade buyurun Cezmi Bey, yanımda Divan'da bulunan arkadaşlarımızdan öğrendiğime göre –iyi işitmedim– Allah hepimizi islah etsin demek sureti ile nevama hakareti tazammun eden söz söylemiş bulunuyorsunuz...

Cezmi Türk:

– Efendim, belki çoğunuz gençtir bilemez, (salah) ve (ferah) kelimeleri vardır, (islah) ve (iflah) kelimeleri vardır.

Namık Gedik:

– Bırak bu ağızları...

Cezmi Türk:

– Bunun hakaret neresinde efendim? (TBMM, İ: 61, 8.3.1954, c: 3, s: 525)

Cezanın nedeni bu!

Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının kaldırılmasına yol açan konuşma da, "müstebidin köpekleri, namuzsuzlar" sözüdür.

1950-60 tutanaklarında "milli münafik" var, "profesyonel cani" var, "bunak" var, "yuh" var; ama henüz "sinkaf", "pezevenk", "orospu çocuğu", "acıttı mı cicim" sözleri yok; bu sözler, daha ilerde tutanaklara geçecek. Bu konuda yavaş yavaş geliyor ve sövgü edebiyatını zenginleştiriyoruz.

Yine bir ölçü olsun diye 27 Mayıs 1960 ihtilalinden önceki iki ayın tutanaklarından önemli sayılan ve o günlerde çok ayıplanan sövgü ve sataşmaları özetleyeyim:

Yıl 1960. Tarih 18 Nisan. Devrin muhalefet lideri İsmet İnönü konuşuyor. Konuşmasında hükümeti "gaynmeşru" olmakla suçluyor. Yanıt Ali Dedekargıoğlu'ndan geliyor:

– Meclis'in kararı gaynmeşru olamaz...

Bu arada, oturumu yöneten başkan vekili, Samet Ağaoğlu'na söz veriyor. Bunun üzerine muhalefet partisi üyelerinden biri, Sırrı Atalay bağırıyor:

– Milyonları çalan adam...

Bunun üzerine DP'li Mehmet Diler, CHP'li Atalay'a şöyle bağırıyor:

– Sen söyle ne dediğini. Milyonların mürtekibi buradan konuşamaz demedin mi?

Bu arada bir üye:

– Kanı bozuk adam...

Ve Atalay'ın kendisini savunması:

– Bana kanı bozuk adam diyenin kanı bozuktur, adi kanlılar, haysiyetsizdir, haydi kim söyledi ise çıksın, bunu diyen namuzsuzdur, alçaktır. Hadi çıksın kim dediyse. (TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima 3, İ: 58, 18.4.1960, c:: 1, s: 196)

Vallahi bu, "senin kanın bozuk" sataşması üzerine bu kadar tartışmanın bir anlamı var mıydı, bilemiyorum. "Kanı bozuktur" suçlaması ile karşılaşan üye kalkar kan gurubunu açıklar, tartışma da böyle kapanırdı. Ne var sinirlenecek? Ama demek olmuyor. Neyse, bu kanı bozuk suçlaması şöyle sürüyor.

Ağaoğlu'na "milyonlan çaldın" diyen Atalay direniyor:

– Samet Bey kürsüye geldiği zaman yerimden kendisine, bugün milyonlann sahibisin dedim. Ve diyeceğim, anlatacağım niçin diyeceğimi ve daima diyeceğim...

Bu konuşmalar sürerken, bir üye, bir başka üyeye tabanca çekiyor, tabanca çeken unutuluyor, çanta atan cezalandınlıyor. (Aynı oturum, s: 197)

27 Nisan 1960 günü iktidar partisi milletvekillerinden biri, Hüseyin Ortakçıoğlu, muhalefet sıralannı göstererek, "kara düşünceliler" diyor. Bunun üzerine tartışma çıkıyor. Bu tartışmadaki sert sözlerden biri Turhan Feyzioğlu'ndan

– Müfterisin, müfteri... Çok yakışır sana... (TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima: 3, İ: 61, 27.4.1960, c: 1, s: 295)

Sonra başkalannda sataşmalar:

– Elin kanlı senin... (Aynı cilt, s: 207)

– Allah'tan kork... (Aynı cilt, s: 206)

Bir iktidar partisi sözcüsü konuşmasını şöyle bitiriyor:

– Neden yarasalar gibi gece uçmaya çalışıyorsunuz?

Bir muhalefet üyesi:

– Yarasa sözünü geri alsın...

Başkan yatıştınyor:

– Beyfendi, bir teşbih olarak kullanmaktadır...

Aynı üye:

– Ben de kargalar gibi konuşuyor, dersem olur mu? (İ: 61, 27.4.1960, c: 1, s: 288)

Aynı oturumda, bir üyenin İsmet İnönü'ye "haltetmişsin" diye sataşması tartışmalara yol açıyor (s: 30). İnönü, Başkanlık Divanınca Meclisten çıkanlma cezasına çarptınlıyor. Bu karar üzerine "yuh" sesleri, ve sıra kapaklannı vurmalar...

Bir üye, Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri, İnönü'ye, "korkunç ihtirasının zebunu olarak ihanetin çukuruna düştü" diyor. (Aynı oturum, s: 307) Aynı konudaki hakaret tümceleri şöyle:

– Utanmadan...

– Hırsızlama reylerle iktidarda kalma...
– Sefil manzarası...

İki gün sonra, Ankara'da üniversite olaylan olurken tartışmalarda kullanılan sözcükler ve yapılan sataşmalar şöyle:

– Hesabını vereceksin...
– Sus be...
– Oooo...
– Aaaa...

Samet Ağaoğlu kürsüye gelirken sataşılıyor:

– Hırsız... (İ: 62, 29.4.1960, c: 1, s: 321)

Başkan:

– Hırsız diyen kim?

Bir üye:

– Ben dedim...

Kendisine "hırsız" diyen sataşılan iktidar sözcüsü Samet Ağaoğlu:

– Dün İstanbul'da cereyan eden hadiseler ise iki, üç dört bini geçmeyen, içinde birtakım serseri...

Aşağıdan koro halinde sesler:

– Serseri sensin...

– Sebep olanlann Allah belasını versin...

Bir muhalefet üyesi kürsüden:

– Sabık olmaktan çekinen bir avuç insan bugün sabıkalı olmuştur...

Aşağıdan bir yanıt:

– Sabıkalı sensin...
– Vatan hainleri... (Aynı oturum, s: 338)

Dilerseniz, 1950-60 dönemi Meclisinin son toplantıdaki sataşma ve sövgüleri tutanaktan anlatayım. Emin Soysal adlı bir üye kürsüden konuşuyor:

– Ankara ve İstanbul'da 30'dan fazla genç ölmüştür...

Bu muhalefet partisi milletvekiline iktidar partisi milletvekillerinden Baha Akşit sert bir yanıt veriyor:

– İsimlerini vermezsen namussuzsun...
– Yalan, yalan...

Kürsüdeki üye:

– Hükümetin bu canıyane hareketlerini... (İ: 69, 25.5.1960,

c: 2, s: 576)

Görüldüğü gibi 1960 Meclisinde henüz "acıttı mı cicim", "başını mı tuttunuz", "pezevenk", "teres", "başkan değil kıçkan", "orospu çocuğu", "ırz düşmanı", "avradını sinkaf", "hayvanoğlu hayvan", "eşşekoğlu eşşek", "çüş, hoşt, puşt" gibi sövgüler yer almış değildir.

Sövgü konusunda, gerek sövgünün çeşitliği, gerekse özel ağırlığı açısından, çok partili hayatın içinde zamanla aşamalar kaydedilmiştir.

Ne kadar övünsek azdır.

Çok partili hayata adımımızı attığımızda, Başbakan Recep Peker'in Adnan Menderes ve arkadaşları için kullandığı "psikopat" sözünün yarattığı tepkilerden sonra, 1970'li, 80'li yıllardaki "orospu çocuk'lu, sinkaf'lı, pezevenkli, acıttımı cicim'li, başını mı tuttun'lu, eşşekoğlu eşşek'li, köpekoğlu köpek'li" sövgülere kadar uzanan gelişme çizgisi, hiç de "azgelişmiş" değildir.

Sövgü konusunda gün geçtikçe gelişiyoruz. Aman nazar değmesin!

ZALİMLERİN UŞAKLARI...

1960 öncesinde Büyük Millet Meclisi'ni en çok kanştıran olaylardan biri, Kırşehir'in kaza yapılması ile ilgili yasanın görüşülmesi sırasında çıkmıştır. Bu olaydan önce de Meclisin havası oldukça elektriklidir.

Yıl 1957, aylardan Haziran. Meclis, yargıç bağımsızlığını tartışmaktadır. Devrin muhalefet lideri, Ulusal Kurtuluş Savaşı kahramanlarından ve eski cumhurbaşkanlarından İsmet İnönü konuşuyor:

– Şimdi arkadaşlar, 35 sene evvel Türk adliyesini ben müdafaa ettiğim zaman ecnebiler yakamdan tutarlardı: İsmet Paşa sen Türk mahkemesini bilmiyorsun derlerdi. Ben, Türk hakimi ne hüküm verirse, biz ona razıyız, derdim.

35 sene sonra Türk hakiminin vicdanını, şerefini, ekmeğini Adalet Bakanının pençesinden kurtarmaya çalışıyorum...

Adalet Bakanı, bir hukuk profesörüdür. Adı, Hüseyin Avni Göktürk'tür. Tartışılan konu, muhalefet partisine söven ve laikliğe aykın eyleminden ötürü mahkum olan bir vatzın affı ile ilgilidir. İnönü, bu af yasasının yargı bağımsızlığına aykın olduğunu söylemektedir.

İsmet Paşa konuşuyor:

– Feyzi Boyar'ı affedersiniz, etmezsiniz, benim için mesele değildir bu. Bir bedbahtı teşvik edilip, fırsat bulunca şerir olur ve şerir olduğu zaman vatandaşların birbirlerinin boğazına sanlmasını düşünmeyecek kadar deni (alçak) olur, buna şüphem yok.

Nurettin Ertürk adlı DP'li bir üye:

– Sen Demokrat Partiye komünist dedin.

Bir başkası; Fevzi Boztepe:

– Bunak, hain, mücrim sensin... (TBMM, Zabıt Ceridesi, i:

79, 10.6.1957, c: 1, s: 108-109)

İki gün sonra sinirler iyice gergindir. Devrin hükümeti, bir muhalefet partisi liderinin seçildiği ili cezalandırıp, bu ili kaza yapmaktadır. Bu konu görüşülürken uzun boylu parti lideri kendisine söz verilmemesi üzerine bağırıyor.

– Tüzük var, tüzük var! Utanın, utanın zalimlerin uşaklan... Haysiyetten mahrum insanlar... (TBMM, Zabıt Ceridesi, 12.6.1957. c: 1, s: 164)

Gürültüler, sıra kapağına vurmalar arasında bu uzun boylu lider, –tabii tanıdınız– Osman Bölükbaşı, üç oturum Meclisten çıkarılma cezası alıyor. Kavga burada bitmiyor. Bölükbaşı, Meclisten çıkarken "rezil herifler, haysiyetsiz herifler" diye bağırıyor. Bunlar tutanaklarda yok; ancak bazı görevliler, Bölükbaşı'nın bu sözleri söylediğini ileri sürüyorlar.

Bölükbaşı konuşurken bir üye söz atıyor. Bölükbaşı bu! Durur mu?

– Eski hakimsin Hayati Bey. Ne ise zaran yok. Siz hükmünüzü verin, biz müdafaamızı yapalım da... XVI'ncı Louis'nin bile müdafaasını yaptırmışlardır, beyefendiler, bu kadar telaş etmeyin...

Murat Ali Ülgen adındaki bir üye bağırıyor:

– Bedava kahraman olmak istiyorsunuz...

Bölükbaşı'nın bu üyeye verdiği yanıt güzel:

– Ne oldu Murat Ali Bey, kahraman mı olduk? Ne lüzumu var yahu! Sen seyahatlara iştirak ediyorsun, kahraman sensin... Hükümetin kifayetsiz olduğu yerlerde yardım ediyorsun, kahraman sensin... Ben saçımı namuslu bir mücadele ile ağartmış ve ondan dolayı sevilmiş bir adamım, Murat Ali Bey, ben kimsenin koltuğunda adam olmuş değilim...

Oturumu yöneten başkan, hem Bölükbaşı'ya, hem de Murat Ali Ülgen'e uyarı cezası verdiğini açıklayınca Bölükbaşı, bu cezaları şöyle yorumluyor:

– Peki, teşekkür ederim. Murat Ali idam veriyor, sizinki ihtar, teşekkür ederiz...

Bölükbaşı koridora çıkıyor, koridorda Ahmet Kocabıyıklıoğlu adında bir iktidar partisi milletvekili; "Utanmıyor musun. Bu sözler söylenir mi" diyor. Bunun üzerine koridorda kavga başlıyor.

O günlerde siyasal gündemin ilk konusu buydu. Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırılır mıydı, kaldırılmaz mıydı? Bir milletvekili, Meclis kürsüsünde ya da Meclis içinde söylediği sözlerden ötürü ceza kovuşturmasına uyrar mıydı, uğramaz mıydı? Dokunulmazlık, sövgüyü kapsar mıydı, kapsamaz mıydı?

Bölükbaşı dokunulmazlığının kaldırıldığı oturumda kendisini şöyle savunmaktaydı:

– Arkadaşlar, bir milletvekili, sıra kapaklan vurarak, gürültüler yaparak, olmaz diye ısrar eden insanlar karşısında, tüzük var, tüzük var, ben ona dayanıyorum, bu hareketi yapmayın, utanın diyemez mi? Ve bunlan hedef alarak "zalimlerin uşaklan" demişim. Müsaade buyurunuz, sıra kapağı vuran 10 kişi zalimlerin ve zalim dediğim bir adamın uşağı da olsa Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin midir? Karar onlann mıdır? Onlann şahsında Türkiye Büyük Millet Meclisi mi temsil edilir?.

Bölükbaşı'nın kendisini savunması sırasında eski avukatı Zafer Gökçer söz atıyor ve Bölükbaşı'dan şu karşılığı alıyor:

– Eski avukatım, eski hukukumuza istinaden sen süküt et de başkalan çeksin ipimizi...

Gökçer söz atmada direnince Bölükbaşı devem eder:

– Gayretsiz isen etme ishar ederler... Yapacaklan var, sen bari sus Zafer Bey...

Ve yine Zafer Gökçer'e söz yetiştirir:

– Zaran yok canım, zaran yok. Mücadelenin maddi mirası Zafer Beylerin olsun; bize manevi tarafı yeter... Peki peki, Zafer Bey'le mutabık kaldık. İnşaallah zafer sizin olur Zafer Bey...

Bölükbaşı sonra niçin suç işlediğini şöyle açıklıyor:

– Küfür mü olacak? Sövme mi olacak? Encümende de izah ettim. İnsan bir fikri ifade ederken burada çok ağır kelimeler de kullanabilirim. Misal olsun diye nazari bir misal söylüyorum...

Şimdi bu "nazari misal"e bakalım :

– Bir hükümet düşününüz ki, hırsızdır. Soyuyor memleketi. Mebussunuz, biliyorsunuz. Gelmişsiniz bu kürsüye, arkadaşlar, diyorsunuz, böyle bir hükümet bir saniye başta tutulmamalıdır. Şu şu işlerde memleketi soymuştur, en deni hükümettir, en alçak hükümettir, diyorsunuz. İşte hakaret, işte

memleketin selameti ve menfaati namına hakikatleri ifade ederken hissiyati yapılmış bir hakaret...

"Nazari misal" başan ile devam ediyor:

– Demin dedim; bir hükümete deni ve alçak demek dahi teşrii vazifenin icabı olabilir misalini verdim. Mesela bir adliye vekili düşününüz. Adalet cihazını tazyik altına almış, masum insanlara zulmetmek için herşeyi yapıyor, onlan zindanlarda çürütüyor. Bu adamın hareketi memlekete ihanettir. Bugün bu zulmün siz mağduru olmazsanız bile bu zulüm zihniyeti devam ederse, yann size sıra gelir, demek bir milletvekilinin hakkı değil midir?... (TBMM, l: 85, 24.6.1957, c: 2, s: 502

Bu "nazari misal" den sonra DP Milletvekili Samet Ağaoğlu oturduğu yerden hademeye, Bölükbaşı'ya su götürmesini istiyor. Bölükbaşı'nın teşekkürü şöyle:

– Samet eski arkadaştır, herhalde susadığımı hissetti, "su gönderin" diyor. Samet, içeriz, bilirsin.

Bu söz üzerine "nazari bir misal" ile kendisine değinilen Adalet Bakanı Prof. Dr. Hüseyin Avni Göktürk , Bölükbaşı'ya bağınyor:

– Meclis kürsüsünü de laubali hale getirdiniz...

Bölükbaşı bu saldıyı şöyle karşılıyor:

– Oh... Sen müesseseleri laubali hale getirmiş adamsın.

Aynı Adalet Bakanı'na Bölükbaşı'nın daha önceki takılması da şöyle:

– Allah bizi senin gibi hukuk doktoru olmaktan korumuş...

"Nazari misal" Bölükbaşı'nın eski avukatı Zafer Gökçer için de geçerli:

– Dışanda, zat-ı alinizle bir ücreti vekalet meselesinde ihtilafa düşüp de şu Meclis'in içine girdikten sonra, çatının altında masuniyeti vardır, diye zat-ı alinize sövdük mü?

Bütün bu savunmalar boşa gidiyor. Meclisi oluşturan milletvekillerinin çoğunluğunu DP'li olduğundan Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldınlıyor. Dokunulmazlık "tüzük var, tüzük var, utanın zalimlerin uşaklan, haysiyetten mahrum insanlar" sözleri nedeniyle kaldınlıyor.

Şimdi, diyorum, bu sözlerden ötürü bir parti liderinin dokunulmazlığını kaldıran milletvekilleri, "orospu çocuğu" gibi,

"köpek, eşşekoğlueşşek" gibi,"hasiktir lan" gibi, "acıttı mı cicim" gibi, "pezevenk" gibi, "teres" gibi, son yıllarda çok partili hayatımızın vazgeçilmez unsurlan arasına giren sövgüleri duyunca ne düşünmüşlerdir acaba?

Çok partili hayatımız, düşünce yasaklan ile birlikte bu bayağı sövgülerle "çok sövgülü hayat" oldu; parlamento duvarlan istasyon helalanna döndü.

Döndü, döndü ama bizler bunlardan bir türlü ders almasını bilemedik!...

"MEBUS PAZARI"...

"Taban fiyatları ne kadar?"

Milletvekilleri arasında "transferler", parti değiştirmeleri başlayınca, bu transferleri kınayan milletvekili ve senatörler, kendi aralarında böyle konuşuyorlardı:

"Genel merkeze gelmiş, sıkıntıdayım, biraz yardım edin, yoksa giderim, demiş."

"Sıkıntısı neymiş?"

"Efendim kansından ayrı yaşıyordu, bir bayanla beraberdi, metresi vardı, ona kat tutmuş, eh iki ev, idare edilmez, paraya ihtiyacı var.?"

"Ne vermişler?"

"Biraz para, birkaç milyon, bir de kamyon almış, hani şu genel müdür var ya onla beraber."

"Allah Allah."

Bir başkası için de şöyle konuşulur:

"İlle bakan olmak istiyormuş, benim seçim bölgemde iki kişi oldu, ben niye olmayayım, neyim eksik, diyordu."

"Eeee?"

"Karısı da çok hırslı. Herkes bakan oldu, sen olamadın diyormuş."

"Canım onun karısı Dev-Genç'li değil miydi?"

"Öyle derler."

"Bunun benzin istasyonu falan yok muydu?"

"Vardı."

"Bankadan kredi almadı mı?"

"Aldı."

"Şimdi?"

"Şimdi de bir takım olanaklar var. Ticaret Bakanı olacağım diyormuş."

"Yapmazlar."

"Niçin yapmasınlar, yaparlar."

"Bu biraz saftır, aldatırlar."

Bir başkası kendisine "gel bizim partiye" diye öneri geldiğini, bu öneriyi nasıl geri çevirdiğini, "kahramanlık öyküsü" olarak anlatırdı:

"Dediler ki, al yirmibeş milyon, gerisine karışma."

"Yapma yahu."

"Güvenoylamasına gelmezsen on milyon hazır, hemen cebe."

"Bravo vallahi."

Bazı günlerde "satın alma öyküsü" kulislerde ballandıra ballandıra anlatılırdı:

"Herifi alıp İstanbul'a götürmüşler. Doğru Tarabya Oteli..."

"Sonra?"

"Şirket ödemiş parasını, seçim bölgesine de traktörleri yollamış, bu kesin."

"Pazarlığı kim yapmış?"

"Pazarlık daha önce yapılmış; otelden Ankara'ya şirkete telefon edilmiş; para da burada bir yakınına ödenmiş."

"Gideceği belliydi. Daha önce partiye gelmiş; şunu atmazsanız, hadi bana eyvallah demiş."

"Herifin ilk günden gideceği belliydi."

"O da metres tutmuş, iki eve bakıyormuş."

"Şimdi bakan oldu. Başbakanın yanında koruma polisi gibi, hiç ayrılmıyor, 'genel başkanım, genel başkanım' diye fır dönüyor."

Partisinden ayrıldıktan sonra aynı partiye yeniden "kesin dönüş" yapan bir ünlü politikacı için de ilginç öyküler anlatılırdı:

"Herif teşvik ve uygulamayı ayarlamış, orada bir metresi varmış."

"O'nun da mı metresi var, metresin midesine de helal olsun."

"Herif dümenine bakıyor, kan, bunu parmağında oynatıyor."

"İyi helal olsun."

"Herife şirket kurduruyorlar. Teşvik belgeleri, yağıyor, bir de iş yeri var, işler buradan takip ediliyor, Allah ne verdiyse..."

"Sonra da vatan, millet."

"Eee, olacak o kadar."

Bir başka öykü de yıllarca kulislerde anlatılmıştı. Güney illerimizden toprak sahibi bir milletvekili, bir değerli partimizden ayrılıp, öteki değerli partiye girmek üzereyken, her iki parti de bu milletvekilinin evine "heyetler" yollar.

Transfer eden parti "aman işi sağlam kazığa bağlıyalım" diye bu milletvekilinin seçim bölgesinden hatın sayılır toprak ağalarını yollarken, "yuvadan kuş uçuran" parti de ünlü bir politikacı başkanlığında bir "arabulucu heyet" göndermiş. İki "heyet" milletvekilinin evinde karşı karşıya gelmişlerdi. Ünlü politikacı, çerçevesiz gözlükleri, Tann vergisi konuşma yeteneği ve "davudi" sesi ile milletvekilini bu transferden döndürmeye çalışıyordu:

– Ağa, bize bunu yapamazsın, beni sayın genel başkan gönderdi, saygılan var; etme ağam, dön partine, yuvana dön...

– Ağa, ettiğin yemini düşün, borçlannı düşün, beyefendinin selamı var, bir dediğini iki etmeyiz, ağa, aman ağa, aman...

Bu arada "ağa" milletvekilinin eşi ve çocuklan:

– Partiyi terketme, bizler, sonra konunun komşunun yüzüne nasıl bakanz, bunca yıllık partine ihanet etme...

Bu çok yönlü baskı karşısında ter döken milletvekili, bir ara, açık duran pencereye doğru koşup bağınr:

– Ben de intihar ederim...

Evdekiler, her iki partinin "iyi niyet heyetleri" seyirtip, yardıma koşarlar:

– Aman ağam canın sağolsun, kıyma canına, n'olur, kıyma...

Ağa'nın sıkıntıları bitmiş, sorunlan çözümlenmiştir. Çünkü ağamız "transfer" olmuş, muradına ermiş, "şerefli" görevine devam etmiştir...

Bir başka günkü yarışmaya –bir raslantı– ben de tanık oldum. "Bunalım geçirip" parti değiştiren milletvekili, bu "mevsimsiz" transferden sonra iki kez parlamentoya gelecekti. Milletvekilinin ailesi ve çevresi, bu "transfer"in bozulmasını isti-

yorlardı. Milletvekilinin oğlu ve kardeşleri, parlamento kulislerinde yerlerini almış; bekliyorlardı:

– Gelecek...
– Lacivert Renault'u var...
– Yok canım, başkasının arabası ile gelecek...
– Basın kapısından girer...
– Yok, ön kapıdan.....
– Anadolu Kulübü'ndeymiş...
– Şimdi çıkmış...
– Dönerim ama diyormuş, şartlarım var...
– Oğlunu kıramaz...
– Hemen genel başkana götürün...
– Bekliyor...
– Aman kaçırmayın...

Sonunda "bunalım" geçiren geliyor; oğlu ile konuşuyor, yakınlan çevresini alıyor; sonra "sayın genel başkana" götürülüyor ve öpüşme, koklaşma sonunda değerli milletvekili yeniden "yuvaya" dönüyor.

1965'lerdeydi. Uzun boylu ve çok konuşkan parti lideri, Kırşehir'de seçmelerin önünde bir milletvekili adayına şunları söylüyordu:

– Allem etmişin, kallem etmişin, Çiçekdağ'lı liste başı olmuşsun. Sen benim partimden vazgeçersen kanı da senden boş olsun mu?

Aday, seçmenlerin önünde söz verir:

– Boş olsun...

Lider bununla da yetinmez. Bu adayı notere götürür ve şöyle bir "taahhütname" imzalatır:

– Milletvekili seçildikten sonra, hangi sebeple olursa, olsun, partiden istifa ettiğim takdirde, milletvekilliğinden de istifa etmeyi ahlaki görev saydığımı ve bu görevi yerine getirmek için şeref sözü verdiğimi beyan ederim...

Beyan eder ama ilk fırsatta da partisinden ayrılıp, bir başka partide yerini alır. Diyeceksiniz ki:

– Şeref nerede?

Şeref mi? Şeref yalnızca bir eski futbolcunun adıdır, ne olacak başka!

Bu öyküler böyle uzar gider. İyisi mi, ben size, yine ad ver-

meden, bazı somut "transfer" olaylarından söz edeyim: Bir değerli milletvekili, önce "orta sol" partiden milletvekili oluyor, "sonra sağa dönük" bir "merkez" partisinden geçiyor, sonra "ortanın sağı"na transfer oluyor. Bu değerli milletvekili, Gaziantep'lidir.

Bir başkası, önce, daha sonra kapanan bir partiden, milletvekili seçiliyor, sonra "ortanın sağında" bir partiye giriyor, iki dönem bu partide bulunuyor, sonra, bu partiden kırk arkadaşı ile birlikte ayrılıp, "sağ" görüşlü bir parti kuruyor, sonra buradan da "ortanın solunda" bir partiye giriyor. Milletvekili, en son Samsun'dan milletvekili oluyor.

Eski ihtilalcilerden bir üye, önce "ortanın solunda" daha sonra "ortada", daha sonra da "sağın sağında" bir partiden milletvekili seçiliyor. Bu değerli üye, yaşı ilerledikçe gelişiyor.

"Şeyh" olduğu ileri sürülen bir senatör, 1960 öncesi, DP'den milletvekili oluyor, 60 sonrası, iki dönem "bağımsız" milletvekili olduktan sonra "ortanın ortasında" bir partiye kaydoluyor, sonra "ortanın sağını" seçiyor. Değerli senatörümüzün seçim bölgesi Ağrı'dır.

Bir Sivas senatörümüzün serüveni şöyle: Bir dönem bir partiden, bir dönem bir başka partiden. Fakat, partiler arasında görüş farkı yok... Bir Sivas milletvekili, önce, "ortanın solunda" bir partinin "ateşli milletvekili" iken "ortanın sağına" transfer oluyor.

"Ortanın solundaki" partide bakanlık ve parti genel sekreterliği yapan bir değerli üye, önce bazı arkadaşları ile beraber, partisinden ayrılıp, "ortanın ortasında" bir partiyi kuruyor, sonra "ortanın sağında" bir partiden senatör seçiliyor, sonra yine kurucusu olduğu partiye dönüyor.

"Ortanın sağındaki" bir partinin milletvekillerinden biri, "ortanın ortasındaki" bir partiye "ödünç" veriliyor. Bu "ödünç milletvekili" aracılığı ile "ortanın ortasındaki" parti, Millet Meclisi'nde "on kişiyi" doldurup, "grup" oluyor. Devre sonunda, bu değerli üye, yeniden partisine dönüyor.

Parti başkanını "yolsuzlukla", parti arkadaşlarını "karanlık işbirlikçilikle" suçlayan bir milletvekili yeniden "yuvaya" dönmüş ve merkez parti üst yönetimine kadar ulaşmıştır. Aynı serüveni izleyen bir İzmir milletvekili, bakanlık koltuğu kaparak

ödüllendirilmiştir.

Bir Siirt milletvekili, önce "ortanın solunda", sonra "ortanın sağında", sonra yine "ortanın solunda", sonra yine "ortanın ortasında" ve sonra yine "ortanın solunda" bir partiye koşup gelmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi başkanlığı yapmış bir milletvekili, önce "ortanın solunda", daha sonra "ortanın sağında" durmaya karar vermiş ve "ortanın sağındaki" partinin en üst yönetim birimlerine kadar yükselmeyi başarmıştır.

Ortanın sağındaki partiden, sağın sağındaki partilere göçler de olmuştur.

Fakat en çok gürültü koparanlan, iki büyük partideki karşılıklı transferlerdir. Çünkü, bunlarla hükümetler devrilip, hükümetler kurulmuştur. Şöyle bir kaba hesaba göre, son iki dönemde, ortanın solundaki partiden ortanın sağındaki partiye, on üçü milletvekili, biri senatör olmak üzere on dört kişi geçmiştir. Ortanın sağından ortanın solundaki partiye de onu milletvekili, dördü senatör olmak üzere on dört kişi geçmiş bulunmaktadır.

Bunlann dışında, "ortanın sağında", önce "ortanın ortasına", sonra da "ortanın soluna" geçişler olduğu gibi, bu trafiğin tersi de görülmüştür. Bu siyasal trafik sonunda bazı milletvekili ve senatörler bakan, bazılan da zengin olmuştur. Saygıyla anılması gereken bazılan da bu değişiklik nedeniyle siyasal ya da parasal hiç bir çıkar sağlamamışlardır. Bir Konya milletvekili, bilebildiğimiz kadar, bu anlattığımın güzel bir örneğidir.

Senato kürsüsüne çıkıp, sık sık kendi yazdığı şiirleri okuyup, tarihe seslenen bir üye, bir partiden ötekine girip çıkıyor. Bir milletvekili, pinpon topu gibi, iki parti arasında mekik dokuyor. Ama el üstünde tutuluyor, son girdiği partide partinin yönetimine katılıyor.

Partisinden aynlan bir üye, bir süre, bir başka partinin milletvekili olarak bakan oluyor, sonra yeniden ilk partisine dönüyor, seçimlerde "kontenjan" oluyor. Giriş çıkışlar, bu değerli milletvekilinin siyasal değerini artıyor.

Gölü ile ünlü bir kentimizin milletvekili, ortanın solundan ortaya, ortadan yeniden ortanın soluna geliyor. Burada karar kılmış görünüyor. Aynı ilden bir milletvekili daha aynldığı parti-

sine yeniden dönüyor. Önce ortanın ortasına geçiyor, sonra bağımsız oluyor, yeniden ortanın soluna geliyor.

Türkiye'nin en uç noktasından gelen bir "ağa" önce ortanın soluna, sonra ortanın sağına, yeniden ortanın soluna geçiyor. Bir ara "ayrılacağım" dediği için de bütün parti yetkililerini kendi iline kadar getirtiyor.

Bu transferlerin öyküleri, masalları çok, anlatsam burada sayfalar alır. İyisi mi kısa keseyim.

Partilerden ayrılıp yeniden dönenler, böylece önemlerini artıranlar, bunalım geçirenler, şirket kuranlar, kat alanlar, kamyon işletenler, bakan olanlar, neler gördük neler!

İşin ilginç yanı, bu "mebus transferleri" olaylarında adı geçenlerin, partilerinin en "müfrit" üyeleri olarak tanınmaları ve birçoğunun da "sövgülü" tartışmalara karışmalarıdır.

Hele, hakkında yolsuzluk dosyaları hazırladığı bir parti genel başkanını öpüp koklayarak, bu partiye kapak atanlar ise, "idrak sınırını" iyice aşmışlardır.

Partilerinden ayrılıp, bakan olurlar, bakan olmak için de hükümetleri yıkarlar, sonra, görev aldıkları hükümeti çökertip yeniden eski partilerine dönerler.

Benim önerim şu; şöyle bir anayasa maddesi hazırlansa:

– Bir siyasal partiden istifa edip, bir başka siyasal partiye girenler, ilk on yıl içinde bakan olamazlar, parti değiştirmelerini izleyen ilk genel seçimlerde yeni girdikleri partiden merkez kontenjanı veya kontejan adayı olamazlar.

Bu üyelerin, parti değiştirdikten sonra Sanayi ve Tekneloji Bakanlığı'ndan, ortak olduklan şirketlere teşvik belgesi almaları yasaktır.

Bu üyeler, dış alım ve dış satım yapamazlar, ilk on yıl içinde mülk edinemezler.

Parti değiştiren üyelerin eş değiştirmeleri ve metres tutmaları yasaktır.

Tabii şaka yapıyorum, bunlar olacak değil; değil ama şu "mebus transferi" sorununa bir çözüm bulmak gerekir.

Bu değerli üyelerin kendilerine oy veren yurttaşları, genel ve siyasal adıyla "milli iradeyi" bu kadar şaşırtmaları, kendileri için kullanılan oyları "yasal dolandırıcılık" konusu yapmaları ve de bu transferlerle kendilerine siyasal ve de parasal çıkar

sağlamaları ayıbın da ötesinde bir tutum, bir davranış olmamış mıydı?

Parlamentonun bütün gönüllerde bir ağırlığı olması, şu "manevi şahsiyet" dediğimiz saygınlığın yer etmesi, biraz da bu "manevi şahsiyet"in yüce çatısı altında güvence bulan sayın üyelere bağlı değil miydi? Elbette böyleydi.

Dost acı söyler: Demokrasiye sahip olmak, en az, demokrasiye layık olmak kadar güç bir iştir!

GÜLEREK VATANA İHANET!

Olur olmaz yerde gülenlere "deli" derler. Ya Parlamento çatısı altında gülene ne derler? "Vatan haini" derlermiş, "olmaz" demeyin. Olur. Olmuş da.

Gülmek, sıntmak, kahkaha atmak, kıs kıs gülmek, gülmekten katılmak, gülmek nedeniyle çişini tutamamak, beşlik simit gibi sıntmak, ceza yasasının suç saydığı eylemlerden değildir.

Değildir ama gelin şu tutanağı okuyalım.

Yıl 1958'dir. Devrin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Irak İhtilali nedeniyle Millet Meclisi'nde konuşma yapmaktadır. Dışişleri Bakanı, Türkiye üzerinden Lübnan'a asker çıkartan ABD'ni savunurken şöyle konuşuyor:

– Müttefikimiz Birleşik Amerika, civanmardane bir hareketle dünya çapında mesuliyetinin kendisine yüklediği vecibeleri müdrik bir celadetle (göz pekliği, yiğitlik) derhal harekete geçiyor ve böylece bizim inancımız, yani küçük devletlerin istiklaline ve emniyetine ve onlann her ne şekilde olursa olsun tahrikler, bilvasıta (dolaylı) taaruzlar karşısında müdafaa edileceğine dair olan inancımız bir anda evci belasını (en üst derecesini) buluyor. Bu hareket karşısında Türkiye'ye düşen görev ne idi? Elbetteki bu civanmerdane (yiğitçe) hareketi ve belki bizim de teşvik ettiğimiz bu civanmerdane hareketi desteklemekti...

Konuşmanın tam bu can alıcı yerinde bir milletvekilin güldüğünü saptayan Dışişleri Bakanı, dış politikayı bir yana bırakıp, şiddetli bir ses tonu ile bu milletvekilini azarlıyor:

– Gülme, bizim vazifemiz Amerika'yı küçük devletlerin yardımına gitmeye teşvik etmektir...

Bu açıklamadan sonra gülerek "vatana ihanet suçu", Dışiş-

leri Bakanı tarafından şöyle "tefhim" ediliyor:

– Sen gülüyorsun, bu hareketinle vatana ihanet ediyorsun... (TBMM. Zabıt Ceridesi, Devre IX, İçtima: 1, cilt: 4, 87'nci in' ikat , 21.8.1958, s: 283-4)

Ön sırada, bu şuçun kendisine yöneldiğini sanan bir milletvekili –adı Kamil Tabak– kendisini savunuyor:

– Kime söylüyorsun?

Dışişleri Bakanı yanıtlıyor:

– Gülüşünüze cevap veriyorum.

Kamil Tabak "gülerek vatana ihanet suçunu" Dışişleri Bakanına geri gönderiyor:

– Sözlerinizi aynen iade ediyorum...

Zorlu, bu kez kendisini savunuyor:

– Senin bu hareketin beni bu sözleri söylemeye mecbur etti...

Kamil Tabak:

– Ben gülmüyorum...

Zorlu; bu karşılıklı konuşma üzerine "gülerek vatana ihanet suçu" ile yargıladığı milletvekilini "delil yetersizliği" ile beraat ettiriyor:

– Gülmüyorsanız mesele yok...

İyi ki, iş bu tartışmayla tatlıya bağlanmış, yoksa bir de "gülerek vatana ihanet", "sıntarak anayasayı ihlal", "kahkaha ile anayasayı ihlale fer'an iştirak", "kıs kıs gülerek anayasayı ihlale azmettirmek", "beşlik simit gibi sıntarak, devletin temel nizamlarını din esaslarına göre değiştirmek", "kıkırdayarak, kikirdeyerek, bir sosyal sınıfın öteki sosyal sınıflar üzerine tahakküm(ünü) tesis etmek", "kahkaha atarak TBMM'nin manevi şahsiyetini tahkir etmek" gibi suçlar da ortaya çıkacaktı demek.

Söz gelişi "gülerek vatana ihanet suçu" olsa, bu suç nasıl kanıtlanırdı.

– Güldün...
– Hayır gülmedim...
– Sıntttın...
– Hayır sıntmadım...
– Kikirdedin...
– Hayır kikirdemedim...

"Gülmek", bir çeşit suç sayılırsa, doğal olarak, bu suça "teşebbüs", aynı suça "iştirak" durumları da söz konusu olacaktır. Ve yine bu "gülmek" eyleminden yola çıkarak çok değişik ve çok ilginç olaylarla karşılaşılacaktı:

- Gülerek vatana ihanet...
- Susarak vatanı savunma...
- Komşuya gülerek casusluk...
- Somurtarak örgüt kurmak...
- Suratını asarak eyleme geçmek...

Ve tabii, belli tikleri olanlar için durum çok ilginç olacaktı. Bir siyasal konuşmayı, tikleri nedeniyle, güler gibi, sıntır gibi izleyen bir milletvekili "sürekli olarak vatana ihanet ettiği" gerekçesiyle yargılanacaktı!

Böyle bir durumda, bir siyasal konuşmanın orta yerinde, önündeki ya da yanındaki bir sayın üyeyi gıdıklayan ve dürten, bu eylemleri nedeniyle "gülme suçunu" oluşturan üye "gülerek vatana ihanet suçunu teşvik ve tahrik etmek" suçundan yargılanmaz mıydı?

Benden size söylemesi; günün birinde başınıza "devlet kuşu" konar da parlamentoya girerseniz, hiç gülmeyin, hele dış politika konusu konuşulurken gülerseniz, hemen orada "vatana ihanet etmiş" olursunuz.

Dış politika konularında, sayın üyelerin gülmeleri, sırıtmaları, kıkırdamaları, kikirdemeleri, dudak kaslarını kımıldatmaları, kahkaha atmaları, başkalarını gülmeye ve sırıtmaya kışkırtmaları, güler gibi yapmaları, gülmeye tam teşebbüste bulunmaları yasaktır ve bu suçların cezası "vatana ihanet" suçlarının cezası kadardır. Yani kısaca idam!

Dış politikada, kasılmak, somurtmak ve çatık kaşla konuşmaları izlemek, konuşmayı anlarmış gibi başı aşağı yukarı oynatarak onaylamak anayasaya, yasaya ve iç tüzüğe uygundur.

Aman gülmeyin...

KARGACI BAKAN...

Bir ara, Hidayet Aydıner adında bir Adalet Bakanı vardı. Bilmem anımsadınız mı?

"Hangi partiden mi?" Yok canım, öyle partili bakan değil, "tarafsız" bakanlardandı Aydıner. Hani, genel seçimlere üç ay kala, İçişleri, Ulaştırma ve Adalet Bakanları değişir, bu partili bakanların yerine "partisiz", yani partisiz olduğu için de "tarafsız" sayılan bakanlar atanırdı. Aydıner'in bakanlığı, işte böyle bir bakanlıktı.

Hidayet Bey, cumhurbaşkanlığı kontenjan senatörlerindendi bir ara. "Tarafsız" sayıldığı için seçim öncesi Adalet Bakanlığı'na getirilmişti. Hidayet Bey, tarafsız olmasına tarafsızdı, buna kimsenin bir diyeceği yoktu; ama her tarafsızlık gibi, bu tarafsızlığın da bir "istisnası" vardı.

Hidayet Bey, kargalara karşı, evet evet, şu bildiğimiz kargalara karşı hiç tarafsız davranamıyordu. Akbabalara, yılanlara, çıyanlara, her türlü sürüngenlere karşı ne düşünüyordu bilinmiyordu, ama kargalara karşı açtığı "anti-karga" mücadelesi dillere destandı.

Neydi bu karga mücadelesi?

Karga sözcüğüne yalnızca "şa" ekleyin ne olur? Kargaşa! Kargaşa'nın frenkçesi nedir? Anarşi! Demek ki, kargalarla anarşi arasında en azından etimolojik bir ilgi bulunmaktadır.

Hidayet Aydıner'in Adalet Bakanı olduğu günlerde Ankara'nın Çankaya semtinde oturanlar, sabahın köründe silah sesleri ile uyandılar. Ne oluyordu? Kim kimi vuruyordu? Bir olay mı vardı? Kim kaçıyor, kim kovalıyordu?

Uyku sersemi, silah seslerinin nereden geldiğini anlamaya çalışan Çankaya sakinleri, silah seslerinin Cumhurbaşkanı'nın oturduğu Çankaya Köşkü'nden geldiğini kestirince büsbütün

heyecanlanmışlardı. Acaba ihtilal mi olmuştu? Acaba 22 Şubat, 21 Mayıs ayaklanmalarına benzer bir olay mı vardı?

Öğleye doğru işin içyüzü anlaşıldı, meğer, Adalet Bakanı Aydıner, eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın "kargalar sabaha karşı beni uyandırıyorlar" yollu yakınması üzerine kargalara karşı savaş açmaya karar vermiş, sabahın beşinde kargalar tüfek ateşleri ile öldürülmüşlerdi.

Aydıner, bu savaşın muzaffer komutanıydı!

Olay hemen basına yansıdı, parlamento koridorlarında "anti-karga" mücadelesinin Adalet Bakanlığı'nın görev alanına girip girmediği konuşuldu. Öyle ya, kargaları öldürmenin, Adalet Bakanlığı ile uzaktan, yakından ne ilgisi olabilirdi? Kargalar tutuklu değillerdi ki, "inzibatları" Adalet Bakanı'ndan sorulsun! Kargalar, sabıkalı suçlu değil ki, adli sicilleri tutulsun. Hukuk Fakültesi mezunları değiller ki, avukat, yargıç, savcı olsunlar? Neydi Allahaşkına Adalet Bakanı'nın Çankaya Köşkün'deki bu amansız "anti-karga" operasyonu?

Sonradan Aydıner, Yüce Senato'da yaptığı konuşmada bu konuya değinmiş ve şu tarihsel açıklamayı yapmıştı:

– Zirai mahsullerimizi itlaf eden hayvanların başında kargalar gelmektedir. Kargaların tehlikesi çok büyüktür. Çünkü bunlar yüz sene yaşarlar. Uçucu kuşlar olduğundan mahsülleri havadan kontrol ederek, hemen hemen hepsini yerler, telef ederler. Hububat, kiraz, elma, vişne, üzüm ve diğer meyvaların hepsini yiyip sahiplerine ancak sapını ve kökünü bırakmaktadırlar. Etleri de yenmediğinden hiç kimse bunları avlamamakta, öldürmemektedir. Bu sebeble milyonlarca üremektedir...

Cumhuriyet Senatosu'nun 10.11.1966 gün ve 4. birleşim, birinci oturumunda konuşan Aydıner'in bu konuşmasını, bu oturumla ilgili tutanağın 122'nci sayfasından izlemek olasıdır.

Aydıner'in Senato konuşmasından öğreniyoruz ki, karganın, ekonomide "devletçilik" adı verilen yöntemlerle yokedilmesi uygun değilmiş, bunun yerine "karga getirene adet başına muayyen bir para verilmesi usulü" ile yani "hür teşebbüs" eliyle karga kavgasına girmekte yarar varmış, "başka mücadele sistemi asla faydalı değil"miş; "tarafsız bakan" bu görüşteymiş.

"Canım sen de atıyorsun, bu kadarı da olmaz" diye düşü-

nen okuyuculanm varsa, onlara Aydiner'in konuşmasını tutanaktan aktarayım:

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, b: 4, 10.11.1966, o: 1, sayı: 122, satır: 30. Evet okuyun:

– Ezcümle bugün kargayı öldürmek isteyenlere mermi verilmesi usulü tatbik ediliyormuş. Bunu yapan ve yapacak kimse hemen hemen yoktur. Kargayı itlaf edene muayyen bir para verip kargayı satın alarak karganın insanlarca yenilmeyen ettini Yem Sanayi Kurumu'na verip yem içine karıştırılması mecburi olan proteinin karga eti ile temin edilmesinde büyük fayda olacağı zannındayım... İşin başka türlü, yani bu işe tavzif edilecek memur ve müstahdemler marifetiyle temin edilmesi imkan ve ihtimali yoktur. Çünkü memur ve müstahdemlerin muayyen mesai saatleri vardır ki, o saatler içinde kargalar yerlerinde ve yuvalannda değildir. Bunlann avlanarak öldürülmesi ancak akşam ve sabah yuvalanna girip, çıkarken yapılacak mücadele ile sağlanabilir. Memurlann bu saatte iş başında olmalan ve aynı mücadeleyi yapmalan mümkün değildir...

Aydıner, bu "karga sorunu" üzerine çok ayrıntılı araştırmalar yapmış. Bu araştırmalan yine Aydıner'in kendi sözlerinden izleyelim:

– Zirai Mücadele Müdürlüğü'nden aldığım malumata göre mücadele enstitülerinin bazısı kargalara bayıltıcı yem yedirip onlan baygın halde toplayıp itlaf etmek olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu da yukanda söylediğim aynı mahsurlan havi olmakla beraber insana maruf bir fıkrayı hatırlatmaktadır...

Görüldüğü gibi Aydıner, Yüce Senato'da tarihsel ve tanmsal gerçeklere ışık tutan şu fıkrayı anlatmaktadır:

– Bu fıkraya göre, Yeni Cami'de, bir satıcı pire tozu satıyorum, diye bağınyormuş. Pireden bizar olan bir kadın, "oğlum bu sattığın pire tozu nasıl kullanılacak" diye sormuş. "Validediğim, pireyi tutarsın, gözüne bu tozu serpersin, pire ölür" demiş, yaşlı kadın da buna cevap olarak "ay oğlum, pireyi tuttuktan sonra gözüne senin tozu süreceğim yerde, ezer öldürürüm, daha iyi" demiş, pire tozu satıcısı da buna karşın "öyle de olur validem" demiş...

Bu fıkrayı anlatan bir zamanlann "tarafsız" Adalet Bakanı "uyuşturucu madde yolu ile karga mücadelesi" konusunu

şöyle değerlendirmektedir:

– Kargaları bayıltsak bile onu elde etmek, gece ve gündüz toplamak işi memur ve müstahdemlerin yapacağı iş değildir. Bu iş ancak şahsi menfaat motoru ile hareket eden fertlerin işidir. Avrupa'da suçları bile şahsi menfaat ve ücret mukabilinde hareket eden dedektifler meydana çıkarırlar...

Adalet eski bakanı, işte bu noktada hukukçuluk ile veterinerlik arasındaki ilişkiyi saptamış ve "özel dedektifler" ile "karga avcıları" arasındaki benzerliği gözler önüne sermiştir. Vallahi bravo!

Devam ediyor Aydıner:

– Bizim Diyarbakır vilayetimizde büyük bir afet olan akreplerin itlafı, ancak teklif ettiğimiz veçhile akrep başına muayyen bir parayı verip, alınmak sureti ile sağlanabilmiştir. Ve sağlanmaktadır.....

Aydıner, bu "veciz" konuşmasından sonra şu önemli soruyu sormaktadır:

– Şimdiye kadar kargalarla yapılan mücadelenin tarihçesi nedir ve hangi usuller tatbik edilmiş ve ne neticeler alınmıştır?

Bakın bu çok ilginç bir konudur. Acaba, "kargalarla mücadelenin tarihsel gelişimi" başlıklı bir inceleme var mıdır? Acaba bu mücadelenin tarihi "kargaları avlama", "kargaları tavlama" "kargaları taşlama", "kargaları uyutma", "kargaları vurup öldürme" gibi bölümlere mi ayrılmaktadır? Bunları hiç bilen yoktur.

Aydıner'in bu sözlü sorusu üzerine zamanın Tarım Bakanı Bahri Dağdaş verdiği resmi nitelikli yanıtta, yalnızca 1965 yılında 151 bin 542 karga avlandığını bunun için 120 bin 345 mermi harcandığını açıklamıştır.

Mermi sayısı, öldürülen karga sayısından az olduğuna göre 1965 yılında 31 bin 147 karganın kendiliklerinden teslim olduklan anlaşılmıştır!

Bakan Dağdaş, yaptığı konuşmada, karga avının "cazip hale getirilmesi için" araştırmalar yapıldığını kaydettikten sonra "karganın çok şer bir hayvan olduğunu" belirtmiş ve karga etinin değeri üzerinde yeterli araştırmalann yapılmadığını açıklamıştır.

Bakan, "kargalann mihrakını" saptadıktan sonra "karga etine" tesir etmeyeceği anlaşılan "zehirleri" kullanmayı düşündüklerini de söylemiştir.

Bu sözlere karşı Aydıner, yeniden söz alarak şöyle konuşmuş ve "karga mücadelesinde devlet memurlarının yeri olmayacağını inandırıcı biçimde yeniden açıklamıştır.

Aydıner diyor ki:

– Yanlız benim istediğim cevap hâlâ verilmedi. Ben hâlâ memurların saat sabahın beşinde gidip de bu kargaların yuvalarından çıkarken vurup, zehirlenmesi mümkün değildir. Kargalar sabah namazından önce uyanırlar ve herkesi uyandırırlar. Hatta Reisicumhur hazretlerini de köşkte uyandırdıkları için silah kullanılmış, –biliyorsunuz gazeteler yazdılar– niye bu Diyarbakır daki akrepler hakkındaki usul niçin tatbik edilmiyor, hâlâ anlayamadım...

"Nacizane ikazlar" üzerine Tarım Bakanı'nın bir çok "şeye tevessüt" ettiğini açıklayan Aydıner, şu "büyük karga planını" da önermektedir:

– Kargaların eti hiç bir şeye yaramasa dahi, bu karga gibi muzır bir mahluk uzun sene yaşar, namütenahi doğurur, kimse öldürmez. Ancak bunun para ile hakkından gelinir. Ve menfatı şahsiye meselesi yapılırsa bu olur. Bir avcı grubu, profesyonel avcılar meydana çıkacaktır. Bir günde 50 tane karga avlayacak, tanesi 2 liradan 100 lira para alacaktır. Her işçi Almanya'ya gidemez ya, biraz da memleketin haynna bu işte çalıştırılsın.

Böylece, Aydıner'in Almanya'ya gidecek işçilere de iş bulduğu, ya da Almanya'ya gidecek işçilerin İşçi Bulma Kurumlarından önce karga avına çıkmaları yolu önerdiği anlaşılmaktadır.

Şu ısrara bakın:

– Vekil Bey'e çok rica ederim, Diyarbakır'daki akrepler için tatbik edilen usul takip edilsin. Memurlar saat beş demeden fırlarlar, saat dokuzda zor teşrif ederler. Gidip de taş yuvalarında, ağaç başlarında, karga nerededir diye aramayı memurlardan beklemeyelim... "

Bu konuşmaların sonunda bir değerli üye de çıkıp, "karga, karga gak dedi/çıktım baktım o dala /bu karga ne budala" diye konuşma yapsa hani yeriydi, diye düşünüyorum.

Kargalarla mücadelenin "tarihçesi" bugün de pek aydınlatılmış sayılmaz.

İlahi Aydıner! İlahi kargacı bakan!

KAVGALAR

Sıra kapağı vurmalar, ayağa kalkmalar, birbirlerinin üzerine yürümeler, tekmeleşmeler, tokatlaşmalar, silah çekmeler, silah çeker gibi yapmalar, birbirlerinin üzerine çanta fırlatmalar ya da kavga eden grupların üzerine balıklama atlamalar, kavgalı oturumlarda başvurulan, belli başlı eylem çeşitleridir.

Anımsadıkça bugün bile güldüğüm bir kavgayı size de anlatayım.

Bir gün, Millet Meclisi'nde dakikalarca süren bir kavga çıkmış, bazı milletvekilleri, kürsünün önünde kapışmışlardı. Kimin, kime vurduğu belli değildi. Kavgaya katılarak hem yasama görevini yerine getirmek, hem de parti dayanışmasını kanıtlamak isteyen bir değerli milletvekili, sıraların üstüne çıkıp, "Berlin Panteri Turgay" gibi, kavga eden gruba doğru uçarken "mecburi iniş" yapmak zorunda kalmış ve kavga eden grup yerine sıraların birinin üstüne düşmüştü! Havada infilak eden bir savaş uçağı gibi, hedefin gerisine düşen bu tombulca milletvekili, oh'layarak, puf'layarak yerinden kalkmış ve kavga yerinden uzaklaşmıştı.

Kavgaları çıkaranlar, tıpkı sövgü sahipleri gibi, belli sayıda kişilerdi. Bir çok parti yöneticisi, bu kavgaları önlemek ve ayırmak için ellerinden geleni yapmışlardı, ama sinirler bir kez bozuldu mu bu olayların önüne bir türlü geçilemiyordu.

Bu kavgalı tartışmaların en acı biçimde biteni, 1925 Millet Meclisi'nde Halit Paşa'nın vurularak öldürülmesi olayıydı. Yiğitliği ve cesareti nedeni ile "deli" diye anılan Halit Paşa, çeşitli cephelerde yaralar almış, bu yaralardan biri beyninde sinir sistemini bozmuştu.

Malül gaziler ile ilgili bir yasa önerisini milletvekillerine imzalatmaya çalışan Paşa birdenbire sinirlenerek Elazığ milletve-

kili Hüseyin Bey ile bir tartışmaya tutuşmuştur. ("Halit Paşa-Ali Çetinkaya Vuruşması", Cemal Kutay, 1955, İst., s: 53)

Araya girenler, tartışmayı yatıştırırlar. Halit Paşa salondan çıkar, yan odalardan birinde Yunus Nadi Bey tarafından iyice yumuşatılır. Paşa, sakinleşmiştir. Yeniden genel kurul salonuna döner. Bakar ki, Hüseyin Bey, "Kel Ali" diye bilinen Ali Çetinkaya, Kılıç Ali, Rauf ve Salih Beyler'le kendisi hakkında konuşmaktadır. Sinirleri iyice bozulan Paşa bağırıp çağırır. Ali Çetinkaya başta olmak üzere, milletvekilleri Halit Paşa'yı yatıştırmaya çalışırlar. Bu arada, Halit Paşa, iki elinde iki tabanca "al sana Kel Ali" diye ateşe başlar. ("Siyasi Cinayetler", Kandemir, Feridun 1955, İst., s: 62) O arada, elinde bir çay fincanı ile büyük olasılıkla Halit Paşa'ya çay getiren Ali Çetinkaya, sırt üstü yere düşer. Halit Paşa da Ali Çetinkaya'nın üstüne çıkarak, silahını, Çetinkaya'nın beynine boşaltmak ister. Avni ve Rauf Beyler, Paşa'nın eline vurarak, kurşunun hedefini şaşırtırlar. Bu arada bir el tabanca sesi duyulur ve Halit Paşa yaralanır. Paşa'nın hastaneye götürülmesi sakıncalı görülür. Meclisteki odalardan birine yatırılır ve sürekli bakıma alınır. 9 Şubat 1925 günü yaralanan Deli Halit Paşa, 14 Şubat 1925 günü ölür. (TBMM, Zabıt Ceridesi cilt: 13/1, Dönem: 2, İçtima: 2, Birleşim: 46, 3.2.1925, s: 121-122, aynca, 50'nci birleşim, s: 217 225-226-230-31-32-33; 52'nci birleşim s: 271)

Halit Paşa'yı kim vurmuştur? Paşa, ölüm döşeğinde "Keli altıma aldım, hergele Rauf beni arkamdan vurdu" der. Ancak, olay öyle kalır. Ali Çetinkaya, zaman zaman, Halit Paşa'yı vurmuş olmakla suçlanır. Olay bir süre sonra unutulur. Ali Çetinkaya, İstiklal Mahkemesi Başkanlığı'na getirilir. Ali Çetinkaya, Ayvalık'ta Ören'e yakın Karaağaç köyünde ilk kez Yunan askerine ateş eden birliğin komutanıdır. Halit Paşa da İstiklal Savaşı'nda yararlığı görülen kahraman bir askerdir. Bu üzücü olay bugüne kadar, Parlamento çatısı altında ölüm ile biten tek kavgadır. İki yurtsever asker, bir hiç yüzünden kapışmışlar, biri bu kavga sonunda boş yere ölmüştür.

Meşrutiyet Meclisleri'nde kavgalı oturumlar yapıldığı biliniyor. Kurtuluş Savaşı Meclisleri'nde bu tür olaylara pek rastlanmıyor. 1946-50 arası, itişmeler, kakışmalar, çanta fırlatmalar, 1950-60 döneminde iyice artıyor. 27 Mayıs 1960 öncesi, kav-

galı oturumlar daha da artıyor.

1960 sonrası kavgaların bir çoğunu gözümle gördüm. Hele bir tanesinde kavga yerine çok yakındım. Şimdi rahmetli olan bir Kars milletvekili, koridorda kendisine tabanca çekmeye çalışan bir milletvekilini, bir tokatta yere yıktıktan sonra, milletvekilinin çekmeye fırsat bulamadığı tabancayı "ben onu alırım da sokarım" diyerek elinden alıyor ve bu sözlerini yerine getirmek için tabancanın namlusunu altına aldığı milletvekilinin makat kısmına doğru batırmaya çalışıyordu!

Aklıma geldikçe güldüğüm olaylardan biri de budur.

Bütçe görüşmeleri sırasında, bir gece yarısı, bir milletvekilinin kürsüde, çiğ köftesi ile ünlü bir kentimizden gelen, oldukça iriyarı bir milletvekili tarafından "gündem dışı" olarak dövülmesi, sık sık anımsanan olaylardan birisidir.

27 Mayıs İhtilalcilerinden bir emekli generalin kulağının, bir Malatya milletvekili tarafından ısırılması, bir milletvekili yazarın Yüce Meclis'in çatısı altında altı yüz kişilik kızgın bir kalabalığın arasında linç edilmek istenmesi, bir ekonomi profesörü milletvekilinin gözünün morartılması, bir avukat milletvekilinin başının yarılması, 27 Mayıs ihtilalcilerinden bir emekli albayın başının yaralanması, bir parti liderinin sık sık saldırıya uğraması, bir başka parti liderinin yakasına yapışılıp gözlüğünün kırılması, aralarında bir eski emniyet genel müdürü olan bir parlamenter grubun, bir eski İçişleri Bakanına saldırmaları ve atik davranan bu bakandan hatırı sayılır dayak yemeleri, unutulmayan olaylardandır.

Bu kavgaları gördükten sonra, anayasaya mı olur, içtüzükler mi, şöyle bir hüküm getirilmeli, diyorum:

– Büyük Millet Meclisi'nde üyelerin birbirleriyle kavga etmeleri, meclislerin kararına bağlıdır.

Bir üye ile tek ya da grup olarak kavga etmek isteyen üye, kavga saatinden en geç bir saat içinde niçin kavga etmek istediğini üyesi olduğu meclisin başkanına bildirir. Kavga istemini kapsayan dilekçenin başkan tarafından alınmasını izleyen ilk yarım saat içinde bu konuda karar alınır.

Grup olarak kavga etmek isteyen üyeler, kendilerine yardım edecek üyelerin de adlarını yazarlar.

Kavgalarda tabanca ve bıçak çekmek ve kavga sırasında

TBMM'nin manevi şahsiyetini ilgilendiren sözler kullanmak yasaktır.

Altmış yaşını geçmiş üyelerin kavga istemleri kabul edilmez, bu yoldaki başvurular işleme konulmaz.

Kavgalarda, yumruk atmak, tekme savurmak, tokat patlatmak mümkün olup, çimdiklemek, gıdıklamak, birbirinin hayati uzuvlarını sıkmak, kulak ve burun gibi uzuvları ısırmak yasaktır."

HÜMANİST FRAKSİYON

Nedir bu "hümanist fraksiyon?" Doğrusunu söyleyeyim mi? Ben de ne olduğunu bilmiyorum. Öbür "ist"li fraksiyonlan anlamak güç değil ama bu "hümanist fraksiyon"un ne olduğunu kestirmek olanaksız.

Aslını sorarsanız, ben bu kavrama bir gensoru önergesinde rastladım. Olmaz demeyin, böyle. Anlatayım:

Bir kısım milletvekili, bir bakan hakkında "şu, şu, şu fraksiyonlara yer veriyor" derlerken bir de bu fraksiyonlan sayıyorlar:

"Hümanist fraksiyon... "

Yani, Türkçesi ile, "insancıl" olan "fraksiyon" İnanmıyorsunuz değil mi? Öyleyse tarih ve sayısını vereyim:

"31.1.1979 gün ve 11/30 sayılı gensoru önergesi..."

Bu önergenin tam yirmi ikinci satınnda bu "hümanist fraksiyon" kavramına yer verilmiş. Ne demek Allah aşkına bu "hümanist fraksiyon?"

Türkiye'deki "fraksiyon" sayısını saptamak aynca bir bilim işi olduğu için "bu da bir yenisi" diyebilirsiniz. Zaten efendim, "fraksiyon" İngilizce "fraction" sözcüğünden geliyor. Bunun da anlamı şu:

"Kırma, kınlma, kınlmış şey, parça, kısım..."

Bazılan da "fraksiyon" yerine "faction" sözcüğünü kullanırlar. Bu da "parti, fırka, güruh, fesatçı güruhu, fitne, fesat" anlamlanna geliyor. Acaba "hümanist fraksiyon" bu anlamda bir "fraksiyon" mu? Dedim ya bilmiyorum. Nereden bileyim?

"Hümanist fraksiyon", Marksist değil; Leninist değil, önergede bunlar açıkça yazılıyor. Demek, bu "hümanist fraksiyon" Marksist olmayan, Leninist olmayan bir yeni "fraksiyon" ama ne?

Hümanist, insancıl demek. Hümanist, sözcük olarak "hu-

man"dan türetilmiş. "Human" insan demek; Hümanizm, Fransızca'da "humanizma", Almanca'da "humanismus", İngilizce'de "humanizm" olarak anılır.

Bu sözleri aktardıktan sonra "hümanist fraksiyon" kavramını Türkçeye çevirelim:

– İnsancıl kınlma!??!!

Oldu mu? Olmadı peki nasıl çevireceğiz?

– İnsancıl parti, insancıl güruh...

Bu da pek uygun düşmedi... Ya şuna ne dersiniz:

– İnsancıl fitne...

"Hümanist" insancıl anlamında, "fraksiyon" da "faction" anlamında kullanılırsa kavram bu anlama gelecektir.

İsterseniz "serbest çeviri" yöntemini kullanalım:

– Kınlmış, insancıl, fesatçı güruhu...

Yani biraz duygusal, biraz gönlü kınk, ama "fesatçı" bir kalabalık... Oldu mu ? Yok bu da olmadı. Öyleyse ne bu "hümanist fraksiyon?"

Marksist değil, Leninist değil, kapitalist değil, faşist değil. Peki "egoist?" O da değil, hümanist elbette egoist olamaz.

Peki ne?

Bu "hümanist fraksiyon"un ne olduğunu araştırmaya kalkarsak, büsbütün keçileri kaçınız. İyisi mi araştırmayalım. Herhalde, "Marksist, Leninist, vs." anlamına geliyor. Bundan sonra "Marksist, Leninist, vs." diye bir yazı görürseniz bilin ki bu, "hümanist fraksiyon"dur.

Bu olay böyle. Bir de "Rusya'da Mao emperyalizmi" diye bir kavramı hiç duymuş muydunuz? Sizi bilmem, ben duymuştum.

Bir gün bir milletvekili, grubu adına konuşma yapacaktı. Yazılı metin gazetecilere dağıtılmıştı. Bir de ne görelim? Konuşmanın bir yerinde "Rusya'da Mao emperyalizmi" diye bir söz geçmez mi? Ne anlama geliyordu bu?

Sovyetler Birliği'nde Maoculuk mu gelişmişti? Yoksa, Çin Halk Cumhuriyeti, Sovyetler'i ele geçirmişti de bu değerli milletvekili, bunun haberini mi vermekteydi? Bilemiyorduk.

Yazılı konuşmanın içinde "sakallı Marks", "Mao'nun piçleri", "beyaz ayı Lenin" gibi bilimsel kavramlara rastlanmaktaydı. Anlaşılan değerli milletvekili, bu konuşmayı, bir "bilim kuru-

lu" yardımıyla hazırlamıştı.

Değerli milletvekili, kürsüden bağıra çağıra bu konuşmayı yaptı. Bizler de basın locasında, elimizdeki metinden konuşmalan izledik. Sözcü, "beyaz ayı Lenin", "sakallı Marks" ve "Mao'nun piçleri" gibi özdeyişleri kürsüde yinelemedi; ama "Rusya'da Mao emperyalizmi" kavramını kullandı. Bizler de ertesi gün gazetelerde bu konuşmaya yer verdik; ancak eleştirinin dozunu biraz kaçırmış olmalıydık ki, bu milletvekili bu sözü sonradan tutanaklardan çıkartmıştı.

"Beyaz ayı Lenin" ne demek? Lenin esmer, sarışın değil. Sonra iriyan değil, kısa boylu... Ne anlamı var "beyaz ayı Lenin" demenin?... Sonra efendim, Marks, sakallı olmayıp da köse olsaydı, diyalektik materyalizm başka türlü mü olurdu? "Mao'nun piçleri" ne demekti? Mao hakkında "babalık davası" mı açılmıştı? Uzun yürüyüşte Mao'nun bir çapkınlığı mı olmuştu? "Yüz çiçek açsın, bin fikir yarışsın" derken çiçeklerden birini alıp, koklamış mıydı? Vallahi bilemiyorduk.

Bu değerli milletvekilinin değerini sonradan anladım. Meğerse bu milletvekili, siyasal hayata "söverek rahatlama" diyebileceğimiz bir siyasal ve psikolojik yöntem armağan etmek istemişti. Yüce çatı altında, devlet adamlarına, düşünürlere, ideologlara sövülürse işler kolaylaşacak ve ideolojik savaş kazanılacaktı.

"Beyaz ayı Lenin..."
"Çakal Mao..."
"Zürafa De Gaulle..."
"Domuz Churchill..."
"Deve Johnson..."
"Öküz Kennedy..."
"Dana Nikson..."
"Sırtlan Pinochet..."
"Sakallı Marks..."
"Yılan Friedman..."

Doğrusunu söyleyeyim mi? Biz bu değerli üyenin değerini pek anlayamadık. "Yüce çatı" altında böyle konuşulsaydı, sayın üyelerin birbirleri için sık sık kullandıkları "eşşekoğlueşşek, köpekoğlu köpek" gibi "hayvani adlar"ın birer "sövgü" değil, siyasal takılar, ünvanlar olduğu anlaşılacak, bundan "hür parla-

menter düzen" aleyhine sonuçlar çıkmayacaktı! Ama bilemedik adamın değerini...

Sosyalizm, komünizm, hümanizm, faşizm gibi konularda en doyurucu, en bilimsel, en tartışma götürmez kitabı kim yayınlamıştır, bilir misiniz?

"Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası...

Alın sizlere kitaptan bir parça; Mussolini ve Hitler, kitabın yazan Yük. Mühendis Şükrü Er tarafından şöyle anlatılıyor:

– Her iki lider iktidara gelmek için sosyalizm sloganlarını ve sendikaları alet olarak kullanmasını bilmişler, politik hayata komünistler safında atılarak diktatörlüklerini kurmuşlardır... (K. Atatürk ve Teşebbüs Hürriyeti, s: 14)

Yani neymiş? Mussolini ve Hitler, Allah gecinden versin, biraz komünistlermiş, "politik hayata komünistler safında atılmışlarmış... Öyleymiş... Bunun için "diktatörlük"lerini kurmuşlarmış.

Gerçi Mussolini'nin gençliğinde biraz Marksistliği olmuş. Ama Mussolini'nin "politik hayata komünistlerin safında atılarak diktatörlüklerini" kurduğu herhalde yeni bir yorumdu. Bilmiyordum böylece öğrendim.

Dahası var: Değerli iş adamı Yük. Müh. Şükrü Er'in Stalin hakkındaki görüşleri de şöyle:

– Sosyalizm sloganlarından daha çok, komitacılığın iktidara getirdiği Stalin, diktatörlüğünde (sol)'un en büyük düşmanı olmuş ve Troçki'yi harcarken solculukla damgalamıştır.

Bu ifadeden anlaşıldığı üzere Şükrü Er, Stalin'in solun düşmanı olduğunu kabul etmektedir. Bu yorumdan "sürekli devrim yanlısı" görüşleri savunan Troçkist'lerin çok hoşnut kalacaklarını söylemeye herhalde gerek yoktur. Derler ya "aşın uçlar birleşirler"; böyle olmuş ve Şükrü Er, "hür teşebüs" adına "Troçkistlerle" aynı görüşü paylaşmıştır.

Şükrü Er komünist mi? Haşa! Ama görüşler bir noktada birleşmiş ne diyelim?

Bu konuyu kapatmadan, bir de Marksizimi Marks'ın aşağılık duygusu ile açıklamaya çalışan "öğretiler" var. Bir de buna değineyim.

Bir değerli bilim adamımız, ders notlarında Marks'ın soylu aileden gelen bir kadınla evlendiğini, bu yüzden "aşağılık duy-

gusuna" düştüğünü anlatarak şunları yazıyor:

– Bu kompleksin, daha başka olayların eklenmesi ile daha da derinleştiği, onun şahsiyetini hırçın, kavgacı, aragon (etrafını horgören) yapan unsurların biri olduğu söylenmiştir.

Marks'ın eşi Jenny, Baron Ludwig Von Westphalen'in kızıydı. Tarihçilerin yazdıklarına göre, Marks ilk sosyal ve siyasal düşüncelerini, bu Alman soylusundan almıştır. Doğrusu Marks'ın aşağılık duygusunun nedenlerini araştıran bu değerli "aydın"ın niçin "Marks, aslında kapitalist görüşleri savunuyordu, kayınpederine yaranmak için Kapital'i yazdı" gibisinden yorum yapmadığını hayretle karşılıyorum. Ders notlarının başka baskılarında bu psikolojik yaklaşımın başka yorumlarında rastlarız, kimbilir.

Fıkra bayattır ama bu olaylara pek uygundur:

Bir adamı "komünisttir" diye yakarlar. Adam itiraz eder "Ben" der "komünist değil, anti-komünistim."

Dinlemezler:

"Anti, manti anlamayız, ha komünist, ha anti-komünist..." Atarlar içeri.

Diyorum ki, bu konuda da biraz gelişsek, öyle "hümanist fraksiyon" gibi önergeler vermesek...

ISPARTALI SADRAZAMLAR

Osmanlı İmparatorluğu'nda, padişahlar, birçok vezir-i azam'ın (sadrazam, başbakan) boynunu vurdurmuşlar, birçoğunun da mallarına el koymuşlardır. O zamanlar, vezirler, vezir-i azamlar hakkında, yok önerge ver, gensoru oylaması yap, Yüce Divan kur, gibi "formalitelere" pek yer yoktu. Bu bakımdan işler oldukça kolaydı:

"Tez vurun boynunu..."

Padişahın ağzından böyle bir söz çıktı mı, tamamdı. Koskoca vezir, koskoca vezir-i azam, cellatın elinde can verirdi.

Bir ilginç rastlantı, haklarında "yolsuzluk" nedeniyle kovuşturma açılan vezir-i azamlar arasından üçünün Ispartalı oluşuydu!

Kemankeş Ali Paşa'nın 1624 yılında "rüşvetçiliği ve yalancılığı" nedeniyle boynunun vurularak öldürüldüğünü tarihçiler yazmaktadırlar. (Naima Tarihi, cilt 2, s: 262-263; İsmail Hakkı Danişmend, İzahlı Osmanlı Kronolojisi, cilt 5, s. 32-33; Ahmet Mumcu, Osmanlı Devleti'nde Rüşvet, s. 155) Bu kaynaklardan öğrendiğimize göre Şeyhülislam Zekeriyazade Yahya Efendi, Kemankeş Ali Paşa'ya "ter-i rüşvet babında tariz" etmiş, ancak görevinden olmuştur.

Ancak bu Ispartalı sadrazam, sonunda yolsuzluğu nedeniyle canından olmuştur.

Ispartalı sadrazamlardan Halil Hamid Paşa'nın da görevi sırasında rüşvet aldığı "Hakikat ül Vüzera"da yazılıdır. İbrahim Alaettin Gövsa'nın Türk Meşhurlan Ansiklopedisi'nin 164'üncü sayfasında bu yolsuzluk savına yer verilmiştir. Gerçi, Halil Hamid Paşa'nın imparatorluğa hizmetleri geçmişse de bu yolsuzluk söylentileri Padişah Birinci Abdülhamid'in kulağına kadar gitmiş ve Paşa, Bozcaada'da idam edilmiştir. Halil Hamid

Paşa'nın Şehzade Selim'i tahta geçirmek istediği, bu nedenle öldürüldüğü de yazılmış ve söylenmiştir. Ancak, Paşa ile ilgili yolsuzluk söylentileri, tarih kitaplarına kadar yansımıştır.

Ben, yalnızca bunlara yollama yapmakla yetiniyorum.

Ispartalı ünlü sadrazamlardan biri de Hüseyin Avni Paşa'dır. Hüseyin Avni Paşa'nın "muhteris ve müstebit" olduğu, İbrahim Alaettin Gövsa tarafından yazılmıştır. (Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, 2. basım, s: 500) Hüseyin Avni Paşa'nın, "maliyenin ızrarına, büsbütün izmihlaline" yolaçtığı için azledildiği, ayrıca Paşa'nın, kızının düğününde sınırsız para harcadığı için Üsküdar'da yaptırdığı yalıya el konduğu da tarihçiler tarafından kaydedilmektedir.

Ben bu tarih kitaplarının yalancısıyım.

1876'da Çerkes Hasan tarafından bir cinayet sonucu öldürülen Hüseyin Avni Paşa'nın da memlekete hizmetleri olmuştu. Meşrutiyet dönemlerinde oldukça adını duyuran ve önemli görevler ve de işlevler üstlenen Paşa hakkındaki bu söylentiler de tarih kitaplarına kadar yansımıştır; ben ne yapayım?

Dedim ya, ben bu tarihçilerin yalancısıyım.

Şimdi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan 12 Eylül öncesi parlamentoya gelirsek, şöyle bir manzara ile karşılaşınız: Son on beş-yirmi yıl içinde başbakanların, bakanların yolsuzluk yaptıklarına ilişkin savlar, hep gürültüye getirilmiş, kurulan komisyonlar çalıştırılmamış ve çeşitli ayak oyunlarına başvurulmuştur.

Alın size tutanaklara geçmiş bir örnek:

Bir ünlü politikacı hakkında kurulan Soruşturma Hazırlık Komisyonu'nun başkanı –ki bu ünlü politikacı ile aynı partidendir– komisyon çalışmaları sırasında bazı belgelerin kendisinden gizlendiğini, eskilerin deyişi ile "ibret verici" biçimde şöyle açıklamaktaydı:

– Raporumuzun 12'nci sayfasında (c) fıkrasının sonunda "son kredi tezyidinden sonra borçlu hesaplarda ay sonları itibarı ile deplasmana sebebiyet verilmediği tespit olunmuştur" ibaresi vardır. Firmasının borç bakiyelerini gösteren karton ve föylerinin tetkiki neticesi yapılan bu tesbitin malesef hakikati aksettirmediği, muhtemelen bazı firma hesapları ile yapılan virmanlar ve muhasebe oyunlarıyla o tarihteki, takriben 3 mil-

yon liralık deplasmanın gizlenmiş olduğu ve kasım ayında bu meblağın 5 milyon lirayı geçtigi bilgime ulaştınlmış bulunmaktadır.

Banka yöneticilerinin bu davranışı ile Sayın arasında doğrudan bir irtibat kurmak mümkün görülmez ise de, kurulumuzun samimiyetle varmış olduğu kanaatlerin müstenidat ve sıhhatı üzerine gölge düşürücü mahiyette oluşuna işaret etmek istiyorum... (TBMM, b: 1, 16.12.1970, o: 2, s: 108)

Komisyon başkanının açıklaması çok açık; banka yetkilileri, bazı bilgileri, komisyondan gizlemişlerdir. Komisyon başkanı, bunu komisyon karanna "gölge düşürücü" nitelikte görmektedir.

Soruşturma önergeleri, yolsuzluk savlan, hep böyle olmuş, çeşitli ayak oyunlan ile başbakanlann, bakanlann adlan çevresinde dolaşan yolsuzluk söylentileri, açıkça unutulmuştur.

Fakat, tarih unutmuyor. Tarih, kimin kızının düğününde sınırsız para harcadığını, kimin, sadrazama "rüşvet'ten vazgeç" diye ricada bulunduğunu bile yazıyor. Tarihin belleği, kimimizin vicdanından daha güçlü; unutmuyor, unuttunmuyor. Ispartalı Sadrazamlar, buna ilginç bir örnektir. Tabii anlayana.

BATILI SÖVGÜLER!

Bu sövgüler, yalnız bizlere mi özgüdür? Hiç şüphesiz değildir. Şu örnek, Amerikan Kongresi'nden:

William Allen White'nin Mançken adlı bir kongre üyesine saldırısı şöyle:

"Hiç birşey görmeyen domuz gözlü, bok seven domuz burunlu, kafası ahırdan başka dünya tanımayan, domuz beyinli, ancak canı yandığı zaman bağıran, uzun ve sivri dişli ağzını açtığı zaman yemesin diye kendi bokunun üzerine dökülen kirece sövüp sayan adam... (Time, 31 Ağustos 1981, "Where have all the Insults gone? s: 30)

19'uncu yüzyılın ünlü Amerikan politikacılarından John Randolph'un esprileri ve sataşmaları da bugüne kadar anılabilmiştir.

Randolph'a yeni tanıştığı bir politikacı sesleniyor:

– Dün evinizin önünden geçmek zevkini tattım...

Randolph:

Çok memnun oldum hep öyle yapınız...

"Evime gelmeyin" demenin kibarca söylenmesi...

John F. Keneddy, 19'uncu yüzyılda yaşamış "Fazilet Mücadelesi" kitabında Thomas Hart Benton adlı bir Amerikan politikacısının, bir seçim konuşmasında söz atan Davies adlı bir politikacıya "Vatandaşlar, şunun yüzüne bakınız, insan suratı var mı bunda? Bu yüz insan yüzü değil, köpek yüzüdür" dediğini kaydeder.

Dünyanın birçok parlamentosunda kızgın tartışmalar, zaman zaman kavgalı oturumlar ve karşılıklı söz atmalar olmuştur. Ama bütün bunların bir ölçüsü, bir tartısı, bir sınırı vardı. Bu sınır aşıldı mı, artık orada özgür tartışmadan söz etme olanağı kalmıyordu.

Tartışmalarda, hatta sövgülerde bir "zeka pırıltısı" olsa, zeka, sövgüyü bir ölçüde hafifletiyordu.

Cinsel açıdan "iktidarsız" olan Randolph'a bir politikacı saldırıyor:

– İlahi kudret kendi aleminin icabına bakıyor. Ahlaki ucubeler zürriyet yetiştirmiyor. Bu insanlar hiçbir şeye kadir olmadıklarından, hemcinslerinin çoğalmalarına hizmet edecek kudret kendilerinde mevcut olmadığından, ellerinden, saf, yeşermiş ve mesut her şeye çamur atarak dünyadaki kötülüklerin çoğalmasına vasıta olmaktan başka birşey gelmiyor...

Randolph, bu saldırıyı şöyle karşılıyor:

– Sen hayvani bir özelliğinden ötürü iftihar ediyor, böylelikle bir köleyi kendi aşağılık seviyene yükseltiyor ve bir eşeğin kendinden sınırsızca üstün olabileceğini kabul ediyorsun... (N. Muallimoğlu, Politikada Nükte, İst., 1976, s: 70)

Bir politikacıyı, "ay ışığında parlayan ve kokmuş bir balığa" benzeten de Randolph'dur.

İngiliz parlamentosunda Earl Sandwich ile John Wilkes arasındaki atışma ilginçtir:

Sandwich'e adını veren ünlü kumarbaz, Wilkes'e takılır:

– Sir, darağacında mı öleceksiniz, yoksa frengiden mi, bilemiyorum...

Wilkes'in yanıtı gerçekten güzeldir:

– Bu, ilkelerinize mi yoksa metresinize sanlarak mı öleceğime bağlıdır (Time, 31 Ağustos 1981, s: 30)

Kendisiide bir "muhafazakar" olan Disraeli'nin "muhafazakar parti"yi tanımı şöyle:

Muhafazakar bir hükümet teşkilatlanmış bir riyakarlıktır (Muallimoğlu, s: 86)

Birbirleri ile amansız bir siyasal kavgaya giren İngiliz Başbakanlarından Disraeli ve Galdstone arasındaki söz düellolan da ilginçtir.

Disraeli'ye soruyorlar:

– Felaket ile talihsizlik arasında ne fark vardır?

Ünlü politikacının yanıtı şöyle:

– Talihsizlik, Gladstone'nin Thames nehrine düşmesidir, felaket ise onu birinin boğulmaktan kurtarmasıdır...

Siyasette, söz atmada ya da atılan sözlere karşılık vermede

İngiliz Başbakanlan'ndan Churchill'in üzerine pek yoktur.

Churchill, İşçi Partisi lideri Clement Atlle'yi şöyle tanımlar:

"Kuzu postuna girmiş bir kuzu..."

Ya da şöyle:

"Alçak gönüllü olması için çok şeyi olan küçük adam..."

Şu söz düellosuna ne dersiniz:

Lady Astor, kürsüde konuşan Churchill'e kızmış, söz atıyor:

– Eğer kocam olsaydınız, kahvenize zehir katardım...

Churchill korkunç bir zeka gösterisi ile hemen yanıt veriyor:

– Madam, kocanız olsaydım, bu zehri hemen içerdim...

Bir küçük zeka yarışı da Churchill ile ünlü yazar Bernard Shaw arasındadır. Bernard Shaw, yazdığı bir piyesin ilk gecesi için Churchill'e bir davetiye gönderir ve davetiyenin içine de küçük bir not düşer:

– Size iki kişilik davetiye gönderiyorum. Bir dostunuzu da getirebilirsiniz, tabii eğer varsa...

Churchill'in Shaw'a gönderdiği yanıt şöyledir:

– Başka bir yere sözüm olduğu için oyununuzun ilk gecesine gelemiyorum. Piyesin ikinci gecesine gelmek isterim. Ama eğer oyun ikinci gün de oynayabilirse...

İçişleri Bakanı Harbert Morrison ile Churchill'in atışmalan şöyle:

Churchill:

– Mr. Morrison mahir bir sanatçıdır...

Mr. Morrison:

– Muhterem centilmen beni yüceltti...

Churchill:

– Maharet hem sanatkarlıkta, hem de sahtekarlıkta olabilecek bir kabiliyettir... (Muallimoğlu, a.g.e. s:202)

Churchill ile bayan milletvekili Bessie Braddock arasındaki şu diyalog pek ünlüdür. Braddock, kürsüde konuşan Churchill'e bağırır:

– Sarhoş...

Churchill'in ünlü yanıtı şöyle:

– Bayan, benim sarhoşluğum yarın geçer, ama sizin çirkinliğiniz devam eder...

Churhili, bir gün avam kamarasında konuşuyor. Konuşurken, sözgelişi "adam" yerine "man" sözcüğünü kullanıyor:

– Adam şöyle yapar, adam böyle yapar... gibi. Bir bayan üye "man" yerine niçin "human" sözcüğünü kullanmadığını, "man"ın "erkek" anlamına da geldiğini, oysa "human"ın hem kadını, hem erkeği kapsadığını söyleyerek, uyarıda bulunur.

Curchill'in yanıtı gerçekten büyük bir zeka ürünüdür:

– Lady, man also embraces woman.

"Hanımefendi, erkek, kadını da kucaklar" yani, bu sözcük, aynı zamanda kadını da kapsar!

İkinci Meşrutiyet Meclisleri'nde Babanzade İsmail Hakkı Efendi'nin "babanzade"yi "yabanzade" diye okuyan divan katibine verdiği yanıt da kısa ve özdür:

– Babandır...

Bunun gibi, Millet Meclisi başkan vekili ile ağız dalaşına giren bir milletvekilinin "siz bir marangoz hatası yüzünden daha yüksek yerde oturuyorsunuz, aramızda ne fark var?" anlamında söylediği sözler de bir zeka gösterisidir.

Ya şu kelime oyununa ne demeli?

İngiliz parlamentosunda bir üye:

– Bu parlamentonun yansı namussuzdur...

Bu söz üzerine ortalık karışıyor, üye sözünü geri alıyor:

Parlamentonun yansı namuzsuz değildir...

Doğru; her parlamentoda sert tartışmalar, bağırmalar, karşılıklı sövgüler olur. Ama herhalde bunların bir ölçüsü, bir sınırı vardır. Parlamento tartışmaları, şu örneklerde görüldüğü gibi zeka ürünleri olsa, kimse bunlara karşı çıkamaz. Ama "acıttı mı cicim, başını mı tuttun, hasiktir lan orospu çocuğu, pezevenk, teres, avradını sinkaf" gibi sözleri "bunlar demokrasinin gereğidir" diye savunmanın herhalde olanağı yoktur.

Demokrasiden yana olmak, özgürlükten yana olmak demektir. Özgürlükten yana olmak da her türlü düşüncenin konuşulmasına izin vermek, bu yolda çabalamak demektir.

Küfür özgürlüğünün başladığı yerde de fikir özgürlüğü son bulur.

Sövgüde bile zekalarını kullanamayanlar, Allah aşkına neye yararlar?... Kim bu azınlık? Burjuvazi desen değil; burjuvalarda, bir burjuva terbiyesi, bir burjuva ahlakı var, burjuva kültürü,

zekası var. İşçi sınıfı desen değil. İşçi sınıfında sosyalist kültür var, ahlak var, incelik var.

"Çoğulcu" dediğimiz demokrasi, burjuvazi ile işçi sınıfının belli ölçülerde dengelendiği bir rejimdir. Bu rejim, çeşitli düşüncelerle, birbirlerine karşıt, birbirlerinden farklı düşüncelerle gelişir, yücelir, kök salar.

Sövgü, bu tartışmaları önleyen, demokrasiyi yozlaştıran, kendi kadrosunu parlamentolara sokmayan burjuvazi ve siyasal parti olarak örgütlenmeleri çeşitli güçlüklerle engellenen işçi sınıfı yerine "lumpen karakteri" yoz bir tabakanın siyasete egemen olması ve çeşitli partilere yayılmasının sonucudur.

Parlamento duvarlarını, kullandıkları iğrenç sövgülerle, çirkin yazıların yazıldığı "istasyon helalarına" çeviren siyaset kabadayıları, yanlızca özgürlükçü rejime zarar vermiştir.

"Küfür yerine fikir" diyeceğim ama, adamda "fikir" yoksa ne yapsın? "Fikir suçu sanığı" olmaya "aile terbiyesi" izin vermiyor!

Evet, evet:

– Vermeyince mabut, ne yapsın Mahmut?!

"Bu kitabın içinde eleştiri konusu, kurum olarak parlamento değildir. Parlamentoları oluşturan kişilerin aritmetik çoğunluğu da değildir. Bu kitap ile yalnızca, parlamento çalışmalarını engelleyen, kürsülerde yurt ve dünya sorunlarının özgürce konuşulmasını engelleyen sorumsuz bir azınlık eleştirilmiş, bu azınlığın sergilediği çirkinlikler eleştiri konusu yapılmıştır."

Uğur Mumcu

um:ag

um:ag
KDV Dahil
400.000 TL

ISBN 975-8084-18-6
9 789758 084180